

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**DERS KİTABI İNCELEME TEKNİKLERİNE GÖRE KIZ
KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN 'İBADETİM'
DERS KİTABI HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ
(MERAM ve SELÇUKLU ÖRNEĞİ)**

HAVVA YENEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU**

KONYA – 2010

Ek- 1: Bilimsel Etik Sayfası

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Havva YENEN

Ek- 2: Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Havva YENEN tarafından hazırlanan **Ders Kitabı İnceleme Tekniklerine Göre Kız Kur'an Kursu Öğreticilerinin 'İbadetim' Ders Kitabı Hakkındaki Değerlendirmeleri (Meram ve Selçuklu Örneği)** başlıklı bu çalışma/...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Başkan	İmza
Ünvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza
Ünvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza

ÖNSÖZ

İnsan ve toplumla ilgilenen bilimler, dinin ferdi ve sosyal bir ihtiyaç olduğu hususunda aynı görüşü paylaşmaktadırlar. Asıl problem var olan bu ihtiyacın doğru ve sağlıklı olarak ne zaman, nerede, nasıl ve ne şekilde karşılanacağı hususunda düğümlenmektedir. Örgün ve yaygın din eğitimi ve öğretiminin görevi; ferdin ve toplumun dini ihtiyaçlarını dinin aslına uygun olarak karşılamak, dini batıl inanç ve hurafelerden arındırmak, toplumda birlik ve beraberliği sağlamaktır. İnsan dini ihtiyaçları karşılanmadığı takdirde bunun huzursuzluğunu yaşayacak ve farklı şekillerde karşılama arayışında olacaktır.

Dinin ve Kur'an'ın mesajını anlamak ve ona uygun bir hayat yaşamak isteyen Müslümanlar, Hz. Peygamber'den günümüze kadar her dönemde Kur'an öğretimine büyük önem vermişler ve bunun için çeşitli kurumlar geliştirmişlerdir. Bugün ülkemizde bu öğretimin kurumsal anlamda yapıldığı yerlerden birisi de Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an Kurslarıdır.

Bilindiği üzere Kur'an Kurslarının bu görevi başarı ile yürütebilmesi derste kullanılan ders araç gereçlerinin yeterliliğiyle doğru orantılıdır. Derste kullanılan araç gereçlerin en yaygın kullanılanının da ders kitapları olduğu şüphesizdir.

Ders Kitabı İnceleme Tekniklerine Göre Kız Kur'an Kursu Öğreticilerinin 'İbadetim' Ders Kitabı Hakkındaki Değerlendirmeleri adını taşıyan bu çalışma, ders kitaplarının eğitimdeki öneminden hareketle Kur'an Kurslarında okutulan 'İbadetim' adlı ders kitabının değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, Kur'an Kursları, Kur'an Öğretimi ve Ders Kitapları adını taşımaktadır. Bu bölümde Kur'an eğitiminin önemine, Kur'an Kurslarının işlevine ayrıca ders kitaplarının taşınması gereken özelliklere yer verilmiştir.

İkinci bölüm, tezimizin de adı olan 'Ders Kitabı İnceleme Tekniklerine Göre Kız Kur'an Kursu Öğreticilerinin 'İbadetim' Ders Kitabı Hakkındaki Değerlendirmeleri' adını taşımaktadır. Bu bölüm, Kur'an Kursu öğreticilerine ölçekteki soruların uygulanması, istatistikî verilerin işlenmesi ve bunların değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

Sonuç bölümünde ise elde edilen bulguların genel bir özeti ve değerlendirmesi yapıldıktan sonra “İbadetim” kitabıyla ilgili öneriler sunulmuştur.

Bu çalışmamda bana yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Mustafa Tavukçuoğlu’na teşekkür ederim.

Havva YENEN
Konya 2010

Ek- 3: Türkçe Özet Formu

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Havva YENEN	Numarası : 074245061001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri Din Eğitimi	
	Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU	
Tezin Adı	Ders Kitabı İnceleme Tekniklerine Göre Kız Kur'an Kursu Öğreticilerinin 'İbadetim' Ders Kitabı Hakkındaki Değerlendirmeleri (Meram ve Selçuklu Örneği)		

ÖZET

Araştırmamızın konusu din eğitimi ve öğretimi alanında Kur'an kurslarında kullanılan ders kitaplarının yeterliliğinin tespitidir. "İbadetim ders kitabının eksileri daha iyi olması için yapılabileceklerin; ayrıca kitabın yazar, biçim-tasarım, içerik ve ölçme değerlendirme açısından yeterliliğine dair öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amaç edinilmiştir. İlgili literatür tarandıktan sonra örneklem belirlenen Kur'an Kurslarında çalışan öğretmenlere 128 soruluk bir anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışmamızın sonucunda öğretmenlerin dil ve imla kuralları; görselliğin kullanımı konuları dışında ders kitabını istenen özelliklerde buldukları tespit edilmiştir.

Ek- 4: İngilizce Özet Formu

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Havva YENEN	Numarası: 074245061001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri Din Eğitimi	
	Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU	
Tezin İngilizce Adı		According To The Techniques Of Examining Textbook Evaluations Of Female Qoran Course's Instructors About The Textbook "İbadetim (My Worship)" (Sample For Meram And Selçuklu)	

SUMMARY

The subject of our study is to identify the adequacy of textbooks instructed in the Qoran Courses in the area of religious education and instruction. It is aimed to determine the views of instructors about the negative aspects of the textbook "İbadetim/(My Worship)", and the adequacy of the book in terms of what are to be able to be done in order for the book to be better as well as author, form –design, content and assessment and evaluation. After reviewing the relevant literature, a survey study of 128 questions was carried out on the instructors serving in Qoran Courses determined as sample. As a consequence of our survey study, it was determined that the instructors found the textbooks in desired quality except for the subjects such as language and syntax, and the use of visual quality.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Bilimsel Etik Sayfası.....	ii
Tez Kabul Formu.....	iii
Önsöz.....	iv
Özet.....	vi
Summary.....	vii
İçindekiler.....	viii
Kısaltmalar.....	x
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'AN KURSLARI, KUR'AN ÖĞRETİMİ VE DERS KİTAPLARI

1.1. Kur'an Öğretimi.....	7
1.2. Kur'an Kurslarının Din Eğitime Katkısı.....	11
1.3. Ders Kitaplarının Öğretimdeki Yeri.....	17
1.3.1 Etkili Bir Ders Kitabının Özellikleri.....	20
1.3.1.1 Ders Kitabının Görsel Özellikleri.....	20
1.3.1.2 Ders Kitaplarının İçerik Özellikleri.....	22
1.3.1.3 Ders Kitaplarında Alıştırma ve Değerlendirme Soruları.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

DERS KİTABI İNCELEME TEKNİKLERİNE GÖRE KIZ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN 'İBADETİM' DERS KİTABI HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ (MERAM ve SELÇUKLU ÖRNEĞİ)

2.1. Yazar/larla İlgili İnceleme Soruları.....	28
2.2. Biçim ve Tasarım İle İlgili İnceleme Soruları.....	34
2.3. Resimlerle İlgili İnceleme Soruları.....	47
2.4. Tablo, Grafik ve Şemalarla İlgili İnceleme Soruları.....	53

2.5. Kitabın Türü İle İlgili İnceleme Soruları.....	60
2.6. Ünite Başlarında Yer Alması Gereken Öğelerle İlgili İnceleme Soruları.....	62
2.7. Dil ve İmla Kurallarıyla İlgili İnceleme Soruları.....	70
2.8. Dil ve Anlatım İle İlgili İnceleme Soruları.....	73
2.9. Anlatımda Örneklerle İlgili İnceleme Soruları.....	81
2.10. Strateji, Yöntem Ve Tekniklerle İlgili İnceleme Soruları.....	84
2.11. İçerikle İlgili Diğer İnceleme Soruları.....	88
2.12. Anlatımda Kullanılan Ayet ve Hadislerle İlgili İnceleme Soruları.....	95
2.13. Okuma Parçası ve Çalışma Yapraklarıyla İlgili İnceleme Soruları.....	101
2.14. Değerlendirme Çalışmalarıyla İlgili İnceleme Soruları.....	103
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	109
Bibliyografya	115
Ekler	118
Özgeçmiş.....	122

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.s	: Aleyhisselam
Bkz.	: Bakınız
Bs.	: Baskı
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİB.	: Diyanet İşleri Başkanlığı
Hz.	: Hazreti
MÜİF	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
s.	: Sayfa
s.a.s	: Sallallahu aleyhi ve sellem
S.Ü.	: Selçuk Üniversitesi
S.Ü.İ.F.D.	: Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
TDVY	: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
Yay.	: Yayınları

GİRİŞ

1. KONU ve PROBLEM

Din eğitimi; bireylerin dini kavramları doğru olarak anlamalarını, İslam'ın iman, ibadet ve ahlak esaslarını kavramalarını, dini batıl inanç ve hurafelerden ayırt ederek algılamalarını sağlar. Ayrıca din konusunda kötü niyetli insanların istismarına kapılmayı önlemeyi, akıl, bilim ve din çatışmasının olmadığını benimsemelerini sağlayarak bireysel ve toplumsal refah ile düzeni sağlamayı hedef alır.

Din eğitimi ve öğretimi hem örgün hem de yaygın eğitim ile bireylere dini bilgiler vererek onları din konusunda yeterli seviyeye ulaştırmaya çalışır. Bu hedef çerçevesinde bireylerin gelişim seviyesine uygun olarak çeşitli materyalleri kullanır. Bunlardan en çok kullanılanı da ders kitaplarıdır. Ders kitapları öğretmen ve öğrencilerin en çok kullandığı öğretim materyalidir, dolayısıyla programın başarıya ulaşmasına katkı sağlayacak en önemli unsurlardan biridir.

Kur'an Kurslarında okutulan 'İbadetim' ders kitabının artıları, eksileri daha iyi olması için öğreticilerin önerilerinin tespiti; ayrıca kitabın yazar, biçim-tasarım, içerik ve ölçme değerlendirme açısından yeterliliğine dair öğreticilerin görüşlerinin belirlenmesi çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI ve ÖNEMİ

Din, din eğitimi-öğretimi ve dini yaşayış üzerine yapılan ilmi araştırmalar göstermektedir ki, Türkiye'de din eğitimi ve öğretimi; örgün-yaygın eğitim alanlarında dini, siyasi, idari ve hukuki birçok ve çok çeşitli yönlü araştırmalara konu olacak kadar önemli bir problemdir.

Din eğitimi-öğretimi alanında yapılan araştırmalar giderek artmasına rağmen - literatür tarandığında- din eğitimi kurumu olan Kur'an Kursları üzerinde yapılan araştırmaların yetersiz olduğu görülecektir.

Bu araştırmanın öncelikli amacı din eğitimi ve öğretimi alanındaki gelişmelere değerlendirme ve önerilerle katkıda bulunmaktır. İkinci olarak -sınırlılıklarıyla birlikte- Kur'an Kurslarında öğreticilik görevi üstlenen eğitimcilerin 'İbadetim' adlı ders kitabını bir ders kitabında bulunması gereken özellikler yönüyle yeterli görüp görmediklerinin tespitini yapmaktır. Bir diğer husus öğreticilerin anket sorularına

verdikleri cevaplardan hareketle bakış açılarını belirlemek, yeni bakış açıları oluşturmak, öğretmenlerin ders kitaplarıyla ilgili tecrübelerini arttırmak, öğretmenlere kitapla ilgili düşüncelerini ifade etme fırsatı sunmak ve onları daha donanımlı hale getirmektir.

Bu araştırma, din eğitimi ve öğretimi alanındaki gelişmelere katkıda bulunmak, batıl inanç ve hurafelerden arındırılmış bir dini anlayış ve yaşayışın oluşturulmasına yardımcı olmak üzere, çocuğun ve yetişkinin özellikleri dikkate alınarak, öğretim ilke ve yöntemlerine göre dinin öğretilmesinde görev ve sorumluluk üstlenen Kur'an Kurslarında kullanılan 'İbadetim' adlı ders kitabını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla konuyla yakından ilgili ve görevli olan Kur'an Kursu Öğreticilerinin adı geçen ders kitabı hakkındaki düşünce ve görüşleri belirlenmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar, ders kitabının öğretmenler tarafından hangi konularda yeterli görüldüğünü, hangi noktalarının eksik bulunduğunu ortaya koyacak ve daha sonra hazırlanacak ders kitaplarının daha kaliteli olmasına katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, araştırmanın bulgularının değerlendirilip sonuçlarının yaygınlaştırılması, Kur'an kurslarındaki eğitim öğretim etkinliklerine rehberlik edecektir, düşüncesindeyim. Çalışma alan araştırması olması nedeniyle konuyla ilgili yeni araştırmalara dikkat çekerek, araştırmaların artmasına öncülük edecektir. Araştırma bu özellikleri itibarıyla de önem arz etmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu araştırmanın dayandığı temel varsayımlar şunlardır;

- Araştırmaya konu olan 'İbadetim' ders kitabı, kitabı derste kullanan öğretmenler tarafından beğenilmektedir.

- Öğreticilerin 'İbadetim' ders kitabını beğenmelerinin en önemli nedeni önceki yıllarda kullanılan materyallerle kıyaslanmasıdır.

- Öğreticiler, ders kitapları dışında yeterince eğitim araç-gereci kullanmamaktadır.

- Araştırmaya katılan Kız Kur'an kursu öğretmenleri ders kitabı inceleme ölçeğini doldururken gerekli hassasiyeti göstermiştir.

- Veri toplama aracı amaca uygun verileri toplayabilecek özelliindedir.
- Örnekleme evreni temsil etmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Böyle bir araştırmanın Türkiye genelinde yapılması kuşkusuz ekonomik açıdan ve insan kaynağı bakımından ciddi bir organizasyonu gerektirmektedir. Bu tür anket araştırmalarının genellikle bölgesel temelli yapılmasının en önemli nedeni de bu zorluktur. Dolayısıyla verilerin daha güvenilir olmasını temin etmek bakımından bu araştırma Konya ili Selçuklu ve Meram ilçelerinde görev yapan Kız Kur'an kursu öğretmenleri, 2009-2010 öğretim yılı ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan 'İbadetim' ders kitabı ve uygulanan ölçekle sınırlandırılmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu tip bir araştırmada genellikle iki temel problemle karşılaşmaktadır. Birisi ilmi güvenilirlik ve geçerlilik ölçülerine uygun olarak bilgilerin toplanması, diğeri ise yeterli derece olmak kaydıyla toplanan verilerin aynı değer ölçülerine uygun olarak sistematik şekilde işlenmesi ve sonuçlandırılmasıdır. Bu nedenle her şeyden önce araştırmada takip edilecek metot ve tekniklerin belirlenmesi gerekir.

Ülkemizde kendi sosyo-kültürel yapı ve şartlarımıza göre yapılmış alan araştırmalarının az olması, bazı zorluklarla karşılaşılmasına neden olmaktadır. Eğitim-öğretim etkinliklerinin planlanması ve uygulanmasında sosyal,kültürel ve ekonomik etkenlerin tesiri olmakla birlikte, ilmi araştırmalarda metot ve tekniklerin evrensel olduğu görüşü yaygındır.¹

Sosyal ilimler alanında Fen ve Teknik ilimlerinde olduğu gibi tek ve kesin bir metot hakim olmadığından, sosyal olaylarla ilgili araştırmalarda konunun özelliğine göre birden çok metottan faydalanılması imkan ve zorunluluğu nedeniyle, araştırmamızda çeşitli metot ve teknikleri kullandık. Konunun özelliğini, zamani emek ve ekonomik güçlükleri de dikkate alarak araştırmamızda ankete dayalı bir metot olan ders kitabı inceleme ölçeğinin en iyi sonuç alınacak yol olduğunu düşündük.

¹ Selçuk, Mualla, *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler*, 3.bs., TDVY, Ankara 2005, s. 17.

Araştırmanın metodik değerlendirmesini ölçek oluşturmakla birlikte, gözlem ve görüşme tekniklerinden de faydalandık.

Araştırmanın amaç ve içeriği doğrultusunda, ihtiyaç duyulan bilgileri toplamak için önce imkanlar ölçüsünde ilgili literatür taranmıştır. Araştırmamızda işleyeceğimiz verileri hedef alan sorular belirlenmiştir. Araştırmalarda veri toplama önemli hususlardan birisi de bilginin kimden toplanacağına belirlenmesidir. Kur'an kurslarındaki ders kitabının değerlendirilmesinde, en sağlam bilgi kaynağının öğretmenler olduğu düşünülmüş ve ankete katılımcı olarak Kur'an kursu öğretmenleri seçilmiştir. Öğretmenlerin seçilmesinde, kitabı tanıyor olmalarının yanında, öğretimde etkin güç olma özelliği taşımaları da etkili olmuştur. Ayrıca anket tekniği içinde yer alan Ders Kitabı İnceleme Ölçeği kullanılmıştır.

Bir konuda bilgi toplamanın; hazır bilgilerden faydalanmak, doğrudan doğruya gözlem, kişiyi konuşturmak gibi çeşitli teknikleri vardır. Biz bu çalışmamızda, önceden hazırlanmış soruların cevaplarını yazılı olarak toplamak üzere yapılan görüşme olarak tanımlayabileceğimiz anket tekniğini kullandık. Ölçeklerin öğretmenlere dağıtımı ve toplanmasında az da olsa sıkıntılarla karşılaşmış, sonradan yapılan yüzyüze görüşmelerle zorluklar aşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmamız tarama modelidir. Kur'an kurslarında okutulan 'İbadetim' ders kitabı, yazar, biçim-tasarım, içerik ve değerlendirme açılarından incelenmiştir. Ölçek formları değerlendirilerek tablolar halinde getirilmiştir.

6. ARAŞTIRMANIN EVREN ve ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni 2009-2010 öğretim yılında Konya ili Selçuklu ve Meram ilçelerinde Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Kız Kur'an Kurslarında görev yapan Kur'an Kursu Öğretmenleridir. Toplam öğretmeni sayısı Selçuklu ilçesinde 77, Meram ilçesinde ise 78 kişidir. Selçuklu ve Meram ilçelerinde 9 yatılı kurs bulunurken 150 civarında da sadece gündüz eğitim veren kurs bulunmaktadır.

Örneklem olarak seçilen kurslar ise Selçuklu ve Meram ilçelerindeki kurslar içinden kura tekniğiyle belirlenmiştir. Seçilen kursların 12'si Selçuklu, 12'si Meram ilçelerinde bulunmaktadır. Her iki ilçede de 3'er kurs yatılı eğitim verirken 9'u gündüzlü eğitim uygulamaktadır. Böylece örneklem 24 kurs ve 80 öğretmenden

oluşmuştur. Bununla birlikte anket uygulamasına katılan öğretmenlerin önlisans ve lisans mezunu olmaları gözlemlenmiştir.

7. ÖLÇME ARACININ ÖZELLİKLERİ

Kur'an Kurslarındaki Ders Kitaplarını İnceleme Ölçeği daha önceden Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzunda geçen ilk defa bizzat Prof. Dr. Cemal Tosun, Doç.Dr. Recai Doğan ve Yrd. Doç. Dr. Ayşe Korkmaz tarafından Prof.Dr.Leyla Küçükahmet editörlüğünde hazırlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kitapları İnceleme Ölçeğinden yararlanılarak Milli Eğitim Bakanlığı ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleriyle ilgili kısımlar çıkarılarak tarafımızdan oluşturulmuştur. Adı geçen ölçekteki değişiklikler Kur'an Kurslarında okutulan İbadetim ders kitabına uyarlandığı için yapılmıştır. 140 soruluk ölçekten konumuza uymayan –Milli Eğitim Bakanlığı ile ilgili- 13 soru çıkartılmış birkaç soruda ise değişiklikler yapılmıştır. Böylece ölçek 14 ana başlık altında 128 sorudan oluşturulmuş, her bir soru için “evet”, “hayır” ve “kısmen” seçeneklerine yer verilmiştir.

8. VERİLERİN TOPLANMASI ve ANALİZİ

Bu araştırmada anket formları dağıtılmadan önce Kur'an Kurslarında görev yapan Kur'an Kursu öğretmenleriyle yüz yüze görüşmeler yapmak suretiyle kitapla ilgili eksiklikler ve beğenilen kısımların tespitine yönelik bir ön araştırma yapılmıştır. Burada tespit edilen bilgilerle birlikte konuyla ilgili literatür taraması yapılarak daha önceki çalışmalarda ve benzer araştırmalarda kullanılan 141 sorudan oluşan ‘Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kitapları İnceleme Ölçeği’ çalışmamıza uyarlanarak 128 soruya indirilerek kullanılmıştır.

Anket formları her bir kursa bizzat gidilerek öncelikle öğretmenlere ders kitabının nasıl incelenmesi gerektiği hakkında bilgi verilip ölçek dağıtılmış ve üç hafta süresince inceleyip doldurmaları istenmiştir. Ayrıca cevapların hiçbir etki altında kalınmadan verilebilmesi için gerekli ortamın sağlanmasına titizlik gösterilmiştir.

Anket formları ağırlıklı olarak kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Uygulamadan sonra tek tek incelenen anket formlarının analizi bilgisayar ortamında SPSS programında yapılmış frekans ve yüzde değerleri bulunmuştur.

Araştırma sonunda elde edilen bulgular ayrı ayrı yorumlanmış, değerlendirilmiştir. Bulgular yorumlanıp değerlendirilirken m¼mk¼n olduğunca her bir konuyla ilgili olarak ¼nerilere de yer verilmiştir. Tespit edilen ¼nemli hususlar çalışmanın sonuç b¼l¼m¼nde vurgulanarak ¼nerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'AN KURSLARI, KUR'AN ÖĞRETİMİ VE DERS KİTAPLARI

Sosyal olaylar bir bakıma tarihi olaylardır. Yani bir zaman süreci içinde meydana gelirler. Eğitim-öğretim etkinlikleri de sosyal bir olaydır ve insanlık tarihi kadar bir geçmişe sahiptir. Tarihçilerin ve sosyologların da belirttiği gibi, bugünü anlamak için dünden bugüne nasıl geldiğinin görülmesi ve bilinmesi gerekir. Bu düşünceden hareketle bu bölümde çalışmamızın konusuyla bağlantılı olan Eğitim, Kur'an öğretimi, Kur'an Kursları ve ders kitaplarının önemine kısaca değinmek istiyoruz. Bir diğer ifadeyle eğitim gördüğümüz, kendi çalıştığımız, anket uygulaması için gittiğimiz Kur'an Kurslarıyla ilgili çerçeve bir bilgi sunmanın faydalı olacağını düşünüyoruz. Buna ilave olarak ders kitaplarının eğitim ve öğretimdeki yeri ve önemi, bu kitapların taşınması gereken nitelikler ve sınırlılıkları gibi hususlarda özet bilgi vermek istiyoruz. Nihayetinde bu bilgiler araştırmamızın konu bağlamında temelini oluşturacak ayrıca çıkan sonuçların kıyaslanabileceği bilgileri içerecektir.

İlk olarak Kur'an'ın dindeki ve dini öğrenmedeki yerine sonrasında ise Kur'an öğretimine ve bu öğretimin önemine genel hatlarıyla değinmek istiyoruz.

1.1 KUR'AN ÖĞRETİMİ

Bu başlık altında din ve din eğitiminden ve bu iki alanla bağlantısı dolayısıyla Kur'an öğretiminden bahsetmek istiyoruz.

Din, tarihin bütün devirlerinde ve bütün toplumlarda daima kendisiyle karşılaşılan evrensel bir olgu, insanı hem içten hem dıştan kuşatan, onun düşünce ve davranışlarında kendini gösteren bir disiplindir.²

² Tümer, Günay, "Din" *DİA*, TDVY , Ankara 1994, c. IX, s. 317.

İnsan için din, fitri bir ihtiyaçtır. Bu sebeple tarih boyunca bu ihtiyaç insanoğlu tarafından karşılanmaya çalışılmıştır. İslam dini bu ihtiyacın karşılandığı en tabii bir dindir. O halde Müslümanlar çocuklarına dinlerini nasıl öğretmelidirler?

İlk olarak ‘eğitim nedir?’ sorusuna cevap bulalım. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir.³ “Belirli bir toplumun ferdini, yine belirlenmiş olan hayatına hazırlamaktır.”⁴ Eğitimle, insanda doğuştan var olan kabiliyetlerin meydana çıkarılması, yeterlilik haline getirilmesi ve geliştirilmesi hedeflenir.⁵ Bu davranış geliştirme faaliyeti insanda istenilen yönde olmalıdır. İstenilen yönden kasıt, insandaki iyi yönlerin geliştirilmesidir. Eğitimde esas olan, insanın doğasında bulunan iyilik yönlerinin açığa çıkarılmasıdır.⁶

Eğitim, insanın doğuştan getirdiği kabiliyetleri imkanlar dahilinde geliştirmesi ve onu beden, ruh, zihin yönünden dengeli bir şekilde yetiştirmesi esasına dayanır. İnsan bir bütün olduğu için eğitim de buna paralel olarak işlevini sürdürmelidir. Eğitim, insanın bütün ihtiyaç ve kabiliyetlerini sıra ile değil, beden, ruh ve zihin bütünlüğünü dengeli bir biçimde geliştirmelidir.⁷

Eğitimin gayesi, zararlı etkilerden insanın korunmasını sağlamaktır. Eğitimde, etkileme prensibinin hedefi, etkilenmeyen insan yetiştirmektir.⁸ Eğitim faaliyeti bireyi kültürlmeye, toplumsallaştırmaya, bireyselleştirmeye ve bireyin üretken olmasını sağlamaya çalışır.⁹

Toplumun bekası ve gelişmesi eğitime dayanmaktadır. Eğitim olmasaydı kültür ve medeniyet mirası kaybolurdu. Eğer her nesil kendi tecrübesiyle yetişmek zorunda

³ Aydın, Mehmet Zeki, *Din Öğretiminde Yöntemler*, 3.bs., Nobel Yayınları, Ankara 2007, s. 5; Tosun, Cemal, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, 3.bs., Pegem A Yayıncılık, Ankara 2005, s. 19; Demirel, Özcan, *Öğretme Sanatı*, 13.bs., Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2008, s. 6.

⁴ Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, *Din ve Hayat*, Çev. Abdullah Özbek, Esra Yayınları, İstanbul 1996, s. 50.

⁵ Bilgin, Beyza, *İslam ve Çocuk*, 6.bs., Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004, s. 126; Fersahoğlu, Yaşar, “Kur’an’a Göre Öğrenmeyi Engelleyen Bazı Faktörler” *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı 5, s. 152.

⁶ Okumuşlar, Muhiddin, *Fitratın Dine*, Yediveren Kitap, Konya 2002, s. 49.

⁷ Tavukçuoğlu, Mustafa, “İlköğretimde Din Eğitimi ve Program Geliştirme Üzerine Bazı Düşünceler” *SÜİFD*, Sayı 3, S.Ü. Yayınları, Konya 1990, s. 425-426; Oğuz, Orhan, “Yüksek Öğretim Üzerine Bazı Tespitler ve Yeniden Yapılanma Önerileri” *21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi*, Sedar Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 112.

⁸ Bayraklı, Bayraktar, *İslam’da Eğitim, Batı Eğitim Sistemleriyle Mukayeseli*, 6.bs., MÜİF Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s. 18

⁹ Tavukçuoğlu, Mustafa; Erdem, Hüsamettin, *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005, s. 14

kalsaydı, hiçbir zihni, sosyal ve teknik gelişmeden söz edilemezdi. Eğitim, kendimizden önceki nesillerin mirasını kazanmamızı sağlayarak bunlara kendi bilgilerimizi ve icatlarımızı ilave ederek birikimimizi bizden sonraki nesillere aktarmamızı sağlar. Böylece kültürün devamı, gelişmesi temin edilir. Geçmiş nesille, yaşayan nesil ve gelecek nesil arasındaki bağlantı kurulur¹⁰.

İslam dini, insanın fıtratına uygun bir din olduğuna göre, onun eğitimi de, insanın ana karnında yaratılmasıyla başlar. Annenin bünyesinde gelişen bu yeni varlığın onun morfolojik yapısıyla yakın alakası, din eğitiminin bu seviyede başlatılması gereğini ortaya koymaktadır. Din eğitiminin çocukluk devresinde verilmesinin zararlı olacağı iddiası, bu iddiayı ortaya atanlar tarafından dinin bir korku unsuru olarak algılanmasından kaynaklanan ve ilmi bir değeri bulunmayan bir iddiadır. Oysa din, korku olmayıp bizatihi Yaratana ve yaratılmışlara yönelen bir sevgidir. Yaratandan korkma keyfiyetini de, onun azabından çok, sevgi ve merhametinin kuldan uzaklaşma endişesi olarak algılamanın dinin özüne daha uygun olacağı şuurundan kaynaklanmaktadır¹¹.

İslam inancına göre Kur'an, Allah tarafından vahiy yoluyla Hz. Peygamber'e indirilen ilahi bir kitaptır¹². Kur'an dili ile tüm insanlık için mükemmel bir hidayet kitabı, yol gösterici, insanları karanlıktan aydınlığa çıkaran, inananlara her şeyi açıklayan, doğru yolu gösteren ve Allah tarafından indirilen ilahi bir rehberdir¹³. Müslümanlar için Kur'an, yalnızca inanç ve ibadetlerle ilgili hükümleri değil, aynı zamanda insanların birbirleriyle olan ilişkilerini, ferdi ve sosyal hayatı düzenleyen; dini, ahlaki, hukuki, mali ve sosyal hükümler içermektedir. Bu nedenle İslam toplumlarında Kur'an okumasını öğrenmek ve öğretmek, okumak ve dinlemek, anlamak ve anlatmak hem ibadet, hem de dini bir görev kabul edilmiştir¹⁴. Kur'an'ın emir, tavsiye ve tasvirleri¹⁵ Hz. Peygamber'in telkin, tavsiye ve uygulamaları

¹⁰ Ayhan, Halis, *Eğitime Giriş ve İslamiyetin Eğitime Getirdiği Değerler*, 2.bs., Damla Yayınevi, İstanbul 1986, s. 15

¹¹ Baltacı, Cahit, "Türk Eğitim Sisteminde Kur'an Kurslarının Yeri", *Kur'an Kurslarında Eğitim-Öğretim ve Verimlilik*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2000, s.15

¹² Fazlurrahman, *İslam ve Çağdaşlık*, Çev. Alparslan Açıkgenç/ M. Hayri Kırbaşoğlu, 5.bs., Ankara Okulu Yayınları, İstanbul 2002, s. 68

¹³ Bkz., K.2,97; K.2,185; K.57,9; K.12,111; K.6,114; K.10,37

¹⁴ Buyrukçu, Ramazan, *Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2001, s. 25.

¹⁵ Bkz. K.7,204; K.3,4; K.17,106; K.8,2.

doğrultusunda¹⁶ İslam'ın ilk yıllarından itibaren İslam toplumlarında Kur'an'ın öğrenilmesi, öğretilmesi, ezberlenmesi ve anlaşılmasına büyük önem verilmiş ve bunun gerçekleştirilmesi için ferdi ve toplumsal büyük gayret gösterilmiştir¹⁷.

İslam'ın esasını Kur'an ve Sünnetin oluşturduğu inanç ve düşüncesi, bizleri İslam'ın anlaşılması ve yaşanmasının Kur'an ve Sünnetin doğru anlaşılmasına bağlı olduğu sonucuna götürmektedir. Kitaplara ve Peygamberlere imanın, iman esaslarından sayılması eğitimin; Kur'an'ın öğrenilmesi, öğretilmesi, ezberlenmesi, anlaşılması ve hayata geçirilmesi şeklinde programlanmasına ve uygulanmasına neden olmuştur¹⁸. Dolayısıyla İslam ülkelerinde; eğitim ve öğretimin her kademesinde, formal veya informal, örgün veya yaygın hemen hemen bütün eğitim ve öğretim kurumlarında Kur'an öğretimine öncelik ve ağırlık verilmiştir.

İslam tarihi boyunca din eğitiminde Kur'an eğitimi, hep ön sırada yer almıştır. Kur'an okumanın İslam tarihinde en önce teşekkül eden ilmi disiplinlerden biri olduğu bilinen bir gerçektir. İslam eğitiminde ilk sırada yer alan bu disiplinin her devirde yerini koruması, bize bu eğitimi veren müesseselerin İslam eğitimindeki önemini anlatmaktadır¹⁹.

Bilindiği gibi Müslümanların kitabı Kur'an-ı Kerim Arapça'dır. Her Müslümanın da ibadetini doğru yapabilmesi için Kur'an'ı okuyabilmesi ve en azından dilden de olsa bir kısmını ezbere bilmesi gerekir. İşte bu sebeple bütün dünya Müslümanları arasında en yaygın eğitim Kur'an eğitimidir.

Diğer taraftan Kur'an-ı Kerim, Müslümanların günlük hayatlarında onların kendisiyle iç içe yaşadıkları bir kitaptır. Her şeye besmele ile başlayan bir Müslüman, bu alışkanlığını Kur'an'dan öğrenmiştir. O halde bu kadar önemli bir kitabın okunmasını öğreten müessese olan Kur'an Kurslarının önemi de açıktır.

Yukarıda verilenlerden hareketle Kur'an öğretiminin dinin öğretiminde en önemli unsur olduğunu ayrıca Peygamber Efendimiz döneminden günümüze kadar önemini yitirmeden devam ettirilen bir öğretim olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

¹⁶ 'Sizin en hayırlınız Kur'an öğrenen ve öğreteninizdir', Tecrid-i Sarih Tercemesi, XI. C., s. 240.

¹⁷ Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, İrfan Yayınları, II.c., s. 74.

¹⁸ Buyrukçu, Ramazan, *a.g.e.*, s. 26.

¹⁹ Baltacı, Cahit, *a.g.m.*, s. 15.

Şimdi de ülkemiz genelinde Kur'an öğretiminin yapıldığı, dini bilgilerin öğretildiği Kur'an Kurslarının Din Eğitimindeki yerine genel çerçeve oluşturacak biçimde değinmek istiyoruz.

1.2. KUR'AN KURSLARININ DİN EĞİTİMİNE KATKISI

Kur'an Kursları neden önemlidir? Bu kursların eğitim ve kültür hayatımıza katkıları nelerdir? Daha nitelikli bir hale getirilmesi için neler yapılmalıdır? Gibi sorulara bu başlık altında cevaplar aramaya çalışacağız.

Ülkemizde inanç, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek ve bu konularda toplumu aydınlatmak 3 Mart 1924 tarihinden bu yana Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, toplumu dini konularda aydınlatma görevini genel olarak;

- a) Camilerde hutbe ve vaazlarla
- b) Yayınları ile
- c) Kur'an kursları ile yerine getirmeye çalışmaktadır.

Bu açıklama göstermektedir ki, Diyanet İşleri Başkanlığı asli görevlerinin önemli bir bölümünü Kur'an Kursları vasıtasıyla yerine getirmektedir.

Kur'an kurslarının ilk mimarı, ilk öğretmeni hiç şüphesiz Hz. Muhammed (a.s)'dir. 1400 yılı aşan zaman sürecinde insanlarımız İslam kültürü ile yoğrulmuştur. Bu sebeple, bizim milletimizin hayatının her safhasında, özellikle inancımızda, ibadetimizde; beşeri münasebetlerimizde, yaşayış özelliklerimizde, tarihimizde, edebiyatımızda, mimarimizde, sanatımızda, örf ve adetimizde, eğitim ve kültürümüzde İslam Dini'nin etkileri bütün ağırlığı ile kendini göstermektedir²⁰.

Ülkemizde İslam Dini'nin yeni nesillere özet olarak öğretildiği yer ilk eğitim kurumları ile Kur'an kurslarıdır. Bu bakımdan örf ve adetlerimizin, eğitim ve kültürümüzün gelişmesinde ve şekillenmesinde, korunup yeni yetişen nesillere intikalinde, Kur'an kurslarının önemli fonksiyonu olmuştur halen de devam etmektedir.

²⁰ Öztürk, Şükrü, "Kur'an Kurslarının Eğitim ve Kültür Hayatımıza Katkıları", *Kur'an Kurslarında Eğitim Öğretim ve Verimlilik*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2000, s. 175.

Kur'an Kursu, Cumhuriyetimizle yaşıttır. Kimileri onu, Cumhuriyet öncesindeki Daru'l Huffaz, Daru'l Kurra gibi kurumların Cumhuriyet dönemindeki devamı gibi algılasa da, gerçekte o bu kurumlardan farklı yapı, işlev ve yönetime sahip, Cumhuriyet dönemine ait özgün bir resmi kurumdur. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yönetiminde ve bu kurumla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimlerinde çalışması öngörülen bu kurum, yeni bir anlayışla, insanımızın ihtiyaç ve beklentilerini karşılamak üzere oluşturulmuştur.²¹

Cumhuriyet'le filizlenen bu yaygın İslâm din eğitimi kurumu, hiçbir kesintiye uğramadan günümüze kadar varlığını sürdürdü. Diğer kurumlarda yürütülen din eğitimi, zaman içinde kesintiye uğramış olmasına karşın, Kur'an Kursundaki din eğitimi, bazı sınırlamalar istisna edilirse, günümüze kadar aralıksız sürüverdi.²²

Devletimizin bu kurumlara yönelik olarak üstlendiği finansal yük ise, sadece öğreticilerin istihdamından ibarettir. Diğer tüm ihtiyaçları, halk tarafından karşılanmıştır/karşılanmaktadır. 2004 yılı itibariyle Kur'an Kursu sayısı 4221'dir.²³ Gerek bina ve gerekse öğrenci sayısının bugün ulaştığı nokta, Kur'an Kursu'nun halk tarafından benimsendiğini göstermektedir. Bu olguyu, aynı zamanda illegal din eğitime yönelişin gerilemesi olarak da görebiliriz.²⁴

Bu açıklamalardan sonra Kur'an kurslarının eğitim ve kültür hayatımıza katkılarını özet olarak şöyle sıralamak mümkündür²⁵:

1. Kur'an kurslarının açılış gayesi, arzu eden herkese usulüne uygun olarak Kur'an-ı Kerim okumayı öğretmek, öz olarak dini (itikat, ibadet, siyer ve ahlak konularında) bilgiler vermektir.²⁶

2. Yaygın eğitim sistemi içinde yer alan Kur'an kursları, yeni yetişen nesillerimizin dini ve milli kültürümüzle ilk tanıştıkları, sevgi ve saygının, kardeşliğin, fedakarlığın, hoşgörünün benimsendiği, ibadetlerin usulüne uygun olarak yerine getirilmesinin öğretildiği yerlerdir.

²¹ Aydın, M. Şevki, "İslâm Din Eğitimi Kurumu: Kur'an Kursu", *Diyanet Aylık Dergi*, Aralık 2005, Sayı 180, s. 32.

²² Koç, Ahmet, *Kur'an Kurslarında Eğitim ve Verimlilik*, Avrasya Yayınları, Ankara 2005, s. 17.

²³ *DİB 2004 Yılı İstatistikleri*, s. 112.

²⁴ Aydın, M. Şevki, "Devlet Kurumu Olarak: Kur'an Kursu", *Diyanet Aylık Dergi*, Şubat, 2006, Sayı 182, s. 22.

²⁵ Öztürk, Şükrü, *a.g.m.*, s. 176, 177.

²⁶ *DİB, Kur'an Kursları Öğretim Programı (Yüzünden Okuyanlar İçin)*, Ankara 2004.

3. Kur'an kursları geçmişimiz, günümüz ve geleceğimizle sağlam bağlar kuran, milli ve manevi değerlerimizi kavrayan, vatanını seven, milletine bağlı, bayrağıyla gurur duyan, büyüklerine saygı, küçüklerine şefkat gösteren nesillerin toplumumuza ve ülkemize kazandırılmasına önemli katkıları olan, milletimizle bütünleşmiş yaygın eğitim ve öğretim kurumlarıdır.

4. Kur'an kursları, vatandaşlarımızın büyük ilgi ve desteğine mazhar olmuş eğitim yerleridir.

5. Kur'an kursları, belli seviyede dini eğitim ve öğretimin yanında çocukları bu alanda çalışmaya, onları İmam Hatip Liselerine, İlahiyat Fakültelerine, hatta daha ileri seviyede araştırma yapmaya yönelmeleri için alt yapı oluşturmaktadır.

6. Bugün 8 yıllık eğitim nedeniyle Kur'an Kurslarında genellikle çocukların yerini dolduran genç, yaşlı her yaş grubundan bayanlar da kurslarda aldıkları dini eğitim ile donanımlı çocuklar yetiştirmektedirler.

7. Bugün kamu kurum ve kuruluşlarında, iş dünyamızda kısaca her sahada ve meslekte öyle insanlar var ki, Kur'an Kurslarında okumak üzere köyünden, kasabasından çıkabilmiş, Kur'an kurslarında aldıkları eğitim ve kültür ufuklarını açmış, bakış açıları genişlemiş, tahsillerini Kur'an kurslarına gönül veren, destek olan kişi ve kuruluşların sağladığı imkanlarla tamamlamış ve bugün buldukları yerdeki hizmetlerini başarılı olarak sürdürmektedirler. Eğer Kur'an kursları olmasaydı bugün ülkemizin kültür düzeyi çok daha düşük, eğitim müesseselerimiz çok değerli bazı öğretim elemanlarından, kamu kurum ve kuruluşlarımız kıymetli bazı yöneticilerinden, iş dünyamız başarılı ve dürüst birçok isimlerinden mahrum olurdu, kanaatindeyim.

8. Kur'an kurslarını bitiren, Kur'an kurslarında hafızlığını tamamlayan öğrenciler için yıllardan beri yurdumuzun her bölgesinde, ilinde, ilçesinde, kasaba ve köyünde düzenlenen mezuniyet törenlerinde halka yapılan konuşmaların tamamına yakını okumanın, ilim ehli olmanın önemi ile ilgilidir. Bu törenlere 7'den 70'e konferans ve panele gitmeyen kadın-erkek herkes iştirak eder. Böylece bu törenlerde vatandaşlarımız bilgilendirilir, ilme kültüre ilgileri artırılır.

9. Sonuç olarak diyebiliriz ki, Kur'an kurslarının özelde din eğitimine, genelde eğitim ve kültür hayatımıza inkar edilemeyecek ölçüde katkıları olmuştur.

Yukarıda sıralanan yararlarının yanı sıra Kur'an Kurslarının Din Eğitime katkılarının artırılabilmesi için aşağıda sıralanan hususlara önem verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Milli eğitimimize ve kültürümüze ciddi manada desteği ve katkısı olan, özellikle vatandaşlarımızın büyük bir ekseriyeti tarafından benimsenen ve desteklenen Kur'an kurslarının ülkemizin her yerleşim yerine yaygınlaştırılması, eğitim ve kültür seviyemizin yükselmesi, özellikle milli birliğimiz ve bütünlüğümüz açısından zaruri görülmektedir. Zira milli birlik ve bütünlüğümüzün tartışmasız çimentosu İslamiyet'tir. İslamiyet'in ve Kur'an'ın öğretildiği ilk eğitim kurumu ise Kur'an kurslarıdır²⁷.

Daha önce de belirtildiği gibi Kur'an Kurslarının ilk mimarı ve ilk öğretmeni Hz. Muhammed (s.a.s)'dir. Eğitim ve öğretime son derece önem veren Peygamber'in bu kutlu görevini yerine getirmek, bu görevi yaygınlaştırarak insanları bu ilim yuvaları altında toplamak bugün insanımızın bilinçlenip duyarlı bir toplum haline gelmesine büyük katkılar sağlayacaktır.

Nitekim bugün sayıları hızla artan kız Kur'an kurslarında eğitim alan, yarınlara evlatlarını yetiştirecek kızlar, hanımlar aldıkları bu eğitim ve terbiye ile din eğitiminin evde başlamasına büyük katkılar sağlayacaklardır.

Kur'an kursları binaları daha donanımlı hale getirilerek, araç- gereç yönünden eksiklikleri giderilmek suretiyle her kesimden insanın gitmek isteyeceği cazip birer eğitim kurumları haline getirilmelidir. Ayrıca bunların yapılabilmesi ve diğer giderlerin karşılanabilmesi için bütçeden mutlaka ödenek ayrılmak suretiyle destek verilmelidir.

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygun göreceği, kursları daha cazip hale getirecek dersler konulmak suretiyle canlılık kazandırılabilir.

Yukarıda yer alan bilgilerden Kur'an Kurslarının fark edilmese de eğitimimize ve dolayısıyla kültürümüze katkılarının inkar edilemeyecek derece yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle bayanların bu kurslara katılması gelecek nesillerin de bir anlamda eğitilmesi olarak düşünülebilir. Bu bağlamda böylesine önemli bir işlevi olan Kur'an kurslarının modern eğitim kurumları da örnek alınarak; bina, materyal,

²⁷ Öztürk, Şükrü, *a.g.m.*, s. 178.

müfredat, öğretici vb. gibi bütün alanlarda geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşabiliriz.

Kur'an Kurslarının din eğitime katkılarını arttırabilmesi için önemli hususlara değindikten sonra son dönemde Diyanet İşleri Başkanlığının bu bağlamda ne gibi çalışmalar yaptığına da kısaca değinmek istiyoruz.

İsteğe bağlı din eğitimi ihtiyacını planlı, programlı bir düzenlemeyle karşılamaya çalışan kurum sadece Kur'an kursudur ve bu kurumda da, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın genel yaklaşımı gereği olarak mezhepler üstü bir din eğitimi yaklaşımı²⁸ öngörülmektedir.²⁹ İsteğe bağlı din eğitimi taleplerini karşılamaya çalışan biricik kurum durumundaki bu kurslarda yürütülen din eğitimi faaliyetlerini de değişen şartlar karşısında yeniden sorgulamak, onların nasıl daha etkin ve verimli hale getirilebileceği, bireysel ve toplumsal sorunlarımızın çözümüne katkılarının nasıl artırılacağı konusunda çalışmalara süreklilik kazandırmak gerekmektedir.³⁰ Ne var ki, bu kurumlar da okullardaki din eğitimi meselesi için söz konusu edilenden farklı bir ilgiye mazhar olamamaktadır. Ama Diyanet İşleri Başkanlığı; değişen şartlar ve sorunlar karşısında Kur'an kurslarının kendilerini yenileyerek geliştirmeleri için yasal çerçevede ve tamamen bilimsel bir yaklaşımla çalışmalarını sürdürmektedir. Zira, değişen şartlar karşısında her kurum gibi Kur'an kursları da kendini yenilemek, yeni ihtiyaçları karşılayacak değişimleri gerçekleştirmek zorundadır.³¹ Diğerleri gibi bu kurumlar da, toplumsal gerçeklikler olarak ortaya çıkan din eğitimi taleplerini olabildiğince karşılama sorumluluğu çerçevesinde kendine düşenleri layıkıyla yerine getirme çabası içinde olmak durumundadır.³²

Başkanlığın bu çerçevedeki çabalarından sadece program geliştirme çalışmalarına bir yönüyle burada işaret etmek, fikir vermesi bakımından yeter. Çağdaş program geliştirme biliminin ölçütlerine göre geliştirilip 2004-2005 öğretim yılında uygulamaya konulan uzun süreli Kur'an Kursu Programı ve yine aynı yaklaşımla ilk defa geliştirilip 2005 yılında uygulamaya konulan Yaz Kur'an Kursu Programı, esnek

²⁸ Onat, Hasan, "Din Öğretiminde Mezhepler Üstü Yaklaşım", *Türk Milli Eğitim Sisteminde Din Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, 23 Mart 2005, Ankara.

²⁹ Arslan, Z. Şeyma, "Din Eğitiminde Dünyada Uygulanan Modellere Toplu Bir Bakış", *Türk Milli Eğitim Sisteminde Din Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, 23 Mart 2005, Ankara s. 68.

³⁰ Aydın, Mehmet Zeki, *Din Öğretiminde Yöntemler*, 3.bs., Nobel Yayınları, Ankara 2007, s. 21.

³¹ Aydın, M. Şevki, "Kur'an Kursu ve İsteğe Bağlı Din Eğitimi", *Diyanet Aylık Dergi*, Ocak 2007, Sayı 193, s. 38.

³² Bilgin, Beyza, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, Gün Yayıncılık, Ankara 1998, s. 23.

çerçeve programlardır. Bu programlar, Kur'an kursu öğretimi için bir çerçeve çizip onun doğrultusunu göstermekle birlikte, öğreticiye oldukça önemli bir manevra alanı bırakmaktadır. Muhatapların hazırbulunuşluk düzeylerine, ihtiyaç ve beklentilerine göre içeriği ayarlama ve onları tatmin edecek şekilde öğretimi düzenleme konusunda bu programlar, öğreticiye inisiyatif vermektedir.³³

Kur'an kurslarında iyileştirme çalışmaları;

Kur'an kursu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi ve vatandaşlarımızın yaygın din eğitimi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığınca son birkaç yılda bir dizi çalışma başlatılmıştır³⁴.

Bu çerçevede;

1. Kur'an Kursları Öğretim Programları Yenilendi

Çağdaş eğitim bilimi ve din eğitimi bilimi verileri doğrultusunda, yaygın eğitim anlayışıyla, hem uzun süreli Kur'an kursları hem de yaz Kur'an kursları için öğretim programları hazırlanarak 2004'2005 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlandı.

2.Eğitimcilerin Eğitimine Ağırlık Verildi

Kur'an kurslarında görev yapan öğretici personelin eğitim formasyonunu günümüz eğitim bilimlerinin öngörülleri doğrultusunda geliştirmek amacıyla çeşitli hizmet içi eğitim faaliyetleri başlatıldı. Her ilden yeter sayıda formatör Kur'an kursu öğreticisi seçildi. Belli periyotlarla hizmet içi eğitime alınan bu öğreticiler aracılığıyla diğer personele de ulaşılmaktadır. Öğreticilerin bilgi ve beceri donanımını sürekli güncelleştirmek ve geliştirmek amacıyla rehber kitaplar, cd'ler gibi çeşitli eğitim materyalleri hazırlandı ve görevli personele ulaştırıldı. Bu çalışmalar çeşitlendirilerek sürdürülmektedir.

3.Ders Kitapları Hazırlandı

Bilimsel bir yaklaşımla ve pedagojik ilkelere uygun olarak alanın uzmanları tarafından 'Dinimizi Öğreniyoruz I-II-III', 'İnancım', 'İbadetim', 'Ahlâkım' ve 'Peygamberim' adlı ders kitapları hazırlandı ve öğrencilere bu kitapların büyük bir kısmı ücretsiz olarak dağıtıldı.

³³ Aydın, M.Şevki, "Yeni Kur'an Kursu Programlarının Esnekliği", *Diyanet Aylık Dergi*, Temmuz, 2007, Sayı 199, s. 30.

³⁴ <http://www.diyaret.gov.tr> , /turkish/dinegitimi/din-egitimi-dairesi-baskanligi, 12.05.2010.

Bu ders kitapları, Kur'an Kurslarındaki din eğitim ve öğretiminin iyileşmesi, yanlış uygulama ve öğretimlerin önünü kesmesi yönüyle önemli bir işlev görmektedir.

4.Eğitim Öğretim Hizmetlerinin Kalitesi Artırıldı

Yukarıda sayılan hususların yanı sıra alınan öteki eğitsel önlemler sayesinde, kurslara devam eden öğrencilerin eğitim ihtiyaçları dikkate alınarak verilen hizmetlerin kalitesi artırılmıştır. Kurslarda Kur'an-ı Kerim'i okumayı öğrenmenin yanı sıra Kur'an'ın anlamı üzerinde durulmaya özen gösterilmekte, İslam'ın inanç, ibadet ve ahlak esaslarıyla ilgili dini bilgilere ağırlık verilmektedir. Eğitim faaliyetlerinde dinin temel kaynaklarına dayalı sahit ve güncel bilgiler esas alınmaktadır. Ayrıca kurslarda, toplumsal barış, milli birlik ve beraberlik, vatan ve millet sevgisi gibi konular dini bilgi ile harmanlanarak işlenmektedir. Kurslarda eğitime katılmanın önemi üzerinde ısrarla durularak bu konuda anneler bilinçlendirilmekte, örgün eğitime artık devam etmemeyi düşünen genç kızların yeniden eğitime dönmelerine yardımcı olunmaktadır. Kadının sosyalleşmesi ve kadın sorunlarının çözümüne katkı sağlanması, aile değerlerinin korunması konusunda bu kurslar önemli işlevler icra etmektedir. Başkanlığımızca açılan kurslara vatandaşlarımızın yakın ilgisinin giderek artması, buralarda yapılan eğitimin kalitesinin yükseltilmesinden kaynaklanmaktadır.

Kur'an öğretimi ve Kur'an Kurslarından kısaca bahsettikten sonra anket çalışmamızın ana öğelerinden biri olan ders kitapları konusuna değinmek istiyoruz.

1.3 DERS KİTAPLARININ ÖĞRETİMDEKİ YERİ

Çalışmamızın ana öğesini kitap incelemesi oluşturduğu için ders kitaplarının öneminden, öğreticiler ve öğrenciler açısından yararlarından, etkili bir ders kitabının özellikleri; görsel özellikleri, içeriği gibi geniş bir alanda bilgilere değineceğiz. Bu bilgilere çalışmamız sonucunda ulaştığımız verilerle karşılaştırma yapabilmek bunun yanı sıra sadece öğretici ya da kendi kriterlerimiz değil objektif, bilimsel bilgiler kılavuzluğunda değerlendirme yapabilmek için yer veriyoruz. Öncelikle bir öğretim aracı olarak ders kitabının tanımından ve gereğinden söz etmek istiyoruz.

Öğretimin gerçekleşmesi için öğretim araçlarına ihtiyaç vardır. Öğretim araçları, öğrenenlerin gerekli davranışı kazanmasında en uç işlevi yerine getirirler. Bu

bağlamda öğrenmenin zamanında gerçekleşmesi, kalıcı olması ve öğrenme ortamının sağlıklı bir şekilde oluşmasında öğretim araçları kullanılmaktadır³⁵. Kitaplar ise eğitimde kullanılan, öğrencilere yardımcı en önemli araç ve gereçlerdendir³⁶. Kitaplar içinde en yaygın kullanılanı ise ders kitaplarıdır³⁷. O halde önce ders kitabı denince ne anlamalıyız ona bakmak istiyoruz.

Ders kitabını bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğrenme öğretme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı bir öğretim materyali olarak tanımlayabiliriz³⁸. Bununla birlikte bir kitabın ders kitabı olarak nitelendirilmesi, ilgili dersin programıyla örtüştüğü anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ders kitabı programın hedef ve davranışlarının gerektirdiği strateji, yöntem ve teknikleri uygulamaya uygun bir araç demektir³⁹. Buradan hareketle eğitim programının tamamını amaç olarak görürsek araç olarak da ders kitaplarının işe koşulmasını söyleyebiliriz⁴⁰. Program ders kitabı ilişkisi sadece bununla da sınırlı değildir. Şöyle ki eğitim programlarında programın başarısını etkileyen önemli unsurlardan birisi de ders kitaplarıdır. Bu yönüyle ders kitapları programla öğrenci arasında köprü kuran temel materyaldir⁴¹. Bu açılarından baktığımızda ders kitabını programın tamamlayıcı unsurlarından biri olarak da görebiliriz.

Ders kitapları, öğretim sırasında, öğrencilerin neleri öğreneceğini ve öğretmenlerin neleri öğreteceğini önemli ölçüde belirleyen bir kaynak olma özelliği taşıdığı gibi, sınıf içi öğrenme öğretme etkinliklerine yönelik kararlar üzerinde de önemli etkilere sahiptir. Genelde birçok öğretmen dersin amaçlarını, öğrenciye uygulanacak testleri, öğretim stratejilerini, ödevleri vb. kullanılan ders kitaplarına göre belirlemektedir. Öğretimin büyük bölümünü kitapların içeriği belirlemekte, sınıf içi uygulamalarda materyal olarak en çok ders kitabı kullanılmakta, okullardaki araç gereç yoksunluğu ders kitaplarının öğretim aracı olarak seçilmesinde etkili

³⁵ Kılıç, Durmuş, *Ders Kitaplarının Öğretimdeki Yeri*, PegemA Yay., Ankara 2006, s. 25, 26.

³⁶ Duman, Tayip ve Çakmak, Melek, *Ders Kitaplarının Nitelikleri*, Nobel Yay. Dağıtım A.Ş., Ankara 2004, s. 18.

³⁷ Kılıç, *a.g.e.*, s. 27.

³⁸ Demirel ve Kiroğlu, *Eğitim ve Ders Kitapları*, PegemA Yay., Ankara 2006, s. 2.

³⁹ Kılıç, *a.g.e.*, s. 27.

⁴⁰ Demirel ve Kiroğlu, *a.g.e.*, s. 2.

⁴¹ Küçükahmet, Leyla, *Eğitim Programında Ders Kitabının Yeri*, Nobel Yay. Dağıtım A.Ş., Ankara 2004, s. 13.

olmaktadır⁴². Tüm bunlarla birlikte öğretimde öğretmenin temel yardımcısı olan kitaplar öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasına ve dersini daha sistematik anlatmasına imkan vermektedir⁴³.

Ders kitaplarının öğrenme öğretme sürecinde kullanılan önde gelen öğretim materyalleri olmalarının çeşitli sebepleri vardır. Bu sebepler aynı zamanda ders kitaplarının sağladığı faydalardır. Bunları;

- a. Bir öğretim materyali olması
- b. Organizasyon sağlaması
- c. Kullanılabilirlik kolaylığı
- d. Öğrenci değerlendirilmesi
- e. Eğitimi bireyselleştirme⁴⁴ olarak sıralayabiliriz.

Ders kitaplarının bu genel faydalarını öğretmen ve öğrenci açısından değerlendirecek olursak, ders kitabının öğretime sağladığı faydalar arasında şunları sayabiliriz,

1. Öğretmen kitap sayesinde çeşitli okullarda ve çok olan ders yükünde gücünü iyi kullanır.

2. Ders kitabı içerdiği birçok ödev konuları ile öğretmeni araştırmanın çoğundan kurtarır.

3. Öğretmenin çalışmalarını planlamada ders kitabı önemli bir işlev görür.

Öğretime faydaları bunlar olmakla birlikte öğrenciler için de ders kitabının faydalarının olduğu muhakkaktır. Bunları da şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Ders kitabı öğretmenin sözlü dersini tamamlar.

2. Ders kitabı, sözlü öğretimin boşluklarını, eksiklerini giderir ve bunun sonucu olarak konular ve bilgiler arasındaki bağlantısızlıkları ortadan kaldırır.

3. Öğrenilen bilgileri tekrar gözden geçirmeyi mümkün kılar.

4. Ders kitabından çalışırken öğrenci, daha aktif düşünen ve sorumluluk hisseden bir yapı içindedir.

⁴² Kılıç ve Seven, *a.g.e.*, s. 27-28.

⁴³ Küçükahmet, *a.g.e.*, s. 11.

⁴⁴ Tosun, Cemal, Doğan, Recai ve Korkmaz, Ayşe, *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi*, 1.bs., Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2001, s. 19-20.

5. Öğrenci farklı soru tipleri, sorularla ilgili farklı çözüm yolları ve konu anlatımında ileri sürülen farklı yaklaşımlarla yüz yüze gelir.

6. Öğretimi sıkıcılıktan kurtarır, ilginin devamını sağlar.

7. Ders kitabı öğrencinin derse önceden hazırlanmasını sağlar⁴⁵.

Yukarıda verilenlerden hareketle ders kitabının etkili bir şekilde kullanılmasının çok önemli olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Nihayetinde ders kitabının etkin kullanımı elde edilecek verimi de artıracaktır. Bununla birlikte ders kitabı kendi başına yeterli bir öge de değildir. Bu yönüyle öğretmen ve öğrencilerin de üzerine düşen birtakım görevler vardır.

Faydaları sıralandıktan sonra şimdi de etkili bir ders kitabının özelliklerine değinmek istiyoruz. Araştırmamızın sonuçlarını asıl olarak bu hususlarla karşılaştıracığımız için içeriği genel hatlarıyla sunmanın yerinde olacağını düşündük.

1.3.1 ETKİLİ BİR DERS KİTABININ ÖZELLİKLERİ

Etkili bir ders kitabının özelliklerini görsel özellikler, içerik ve değerlendirme olmak üzere üç başlık altında ele almak istiyoruz. Bu yönüyle bir ders kitabı görsel olarak ne gibi özellikler taşımalı? Yazı stili, punto, kullanılan resimler vb. kitap içeriğinde nasıl yer almalı? Bilgiler öğrencilere nasıl sunulmalı? Bilgilerin öğrencilere sunulmasında hangi strateji, yöntem ve metotlar kullanılmalı? Bireysel değerlendirme sorularının oranı ne olmalı? Davranış ya da bilgi ölçülmek istendiğinde hangi ölçekler kullanılmalı? Gibi sorulara bu başlık altında cevaplar bulmaya çalışacağız. İlk olarak bir ders kitabının görsel olarak ne gibi özelliklere sahip olması gerektiğinden bahsetmek istiyoruz.

1.3.1.1 Ders Kitabının Görsel Özellikleri

Ders kitabının hedef kitesinin özellikle öğrenciler olduğu göz önünde bulundurulduğunda kitabın albenili olması, dikkat uyandırması, konuları kolaylaştırması ve öğrenilenlerin kalıcılığını artırması gibi hususların tamamıyla

⁴⁵ Duman ve Çakmak, *a.g.e.*, s. 28-29.

kitabın görsellikle ilgili kısımlarından besleneceği şüphe götürmez bir gerçektir. Bir diğer ifadeyle kanaatimizce kitabı gösteren, içindeki bilgilerin de güzel olduğu düşüncesini oluşturacak kısmın ayrıca tartışmaya açık olmakla birlikte en önemli bölümünün görsellik olduğunu düşünmekteyiz. En önemli bölüm olduğunu iddia ettiğimiz görsellikle ilgili, şu hususların ders kitabında yer alması gerekmektedir.

İlk olarak ders kitabında kullanılan görseller öğrencilerin gelişim basamaklarına ve konularına uygun olmalı, başlıklar estetik gözetilerek verilmelidir⁴⁶. Bununla birlikte nitelikli ürünler kullanılsa bile estetik yönden uygun, net ve temiz bir baskının olmaması durumunda görselliğin güdük kalacağı unutulmamalıdır⁴⁷. Buradan kitapta kullanılan görsellerin öğrenci merkeze alınarak kullanılması gerektiğini, baskı kalitesinin iyi düzeyde olmadığına ne kadar nitelikli görsellere yer verilirse verilsin boşlukları dolduramayacağı sonucuna ulaşabiliriz.

Görselliğin en önemli kısmında bir diğer ifadeyle öğretime yardımcı unsurlarda ilgi çekicilik fazlasıyla yer etmelidir⁴⁸. Burada renklerde gerçekçilik, estetik, sayfanın düzeni, iyi algılama için büyüklük, ilişkisiz ayrıntılardan kaçınma gibi hususların dikkat çekicilik için çok önemli faktörler olduğunu da belirtmeliyiz. Bu bir anlamda kitabın vitrini olarak da düşünülebilir. Bu bağlamda vitrinin güzel olması içerik hakkında da olumlu kanaatler oluşturacaktır kanaatindeyiz.

Bunlara ilave olarak kitapta; resim, harita, tablolar vb. unsurlar bulunduğu bölümün içeriğine uygun olmalıdır⁴⁹. Şöyle ki kitap tamamıyla görsellere boğulsa bile içerikle birebir uyum olmadığı takdirde arzulanan amaca ulaşamayacaktır. Zihinlerde bu görsele neden burada yer verildi düşüncesi oluşturulmamalıdır da diyebiliriz. Diğer yandan resim, harita, fotoğrafın başlığı ve alt yazıları da açık ve doğru olmalı, resimlerde özellikle vurgulanması gereken elemanlara dikkat çekilmelidir⁵⁰. Kısacası görsellerin, metin ve görsel metin kutularının üçlü olarak bir uyum içinde olması gerektiğini söyleyebiliriz.

Bir diğer görsellik ise metinlerin yerleştirilmesiyle ilgilidir. Metin genellikle görsellikle ilgili değil gibi düşünülse de yerleştirmede ilk kullanılması gereken öğe

⁴⁶ Duman ve Çakmak, *a.g.e.*, s. 28-29.

⁴⁷ Tosun, *a.g.e.*, s. 19-20.

⁴⁸ Küçükahmet, *a.g.e.*, s. 11.

⁴⁹ Küçükahmet, *a.g.e.*, s. 12.

⁵⁰ Demirel ve Kiroğlu, *a.g.e.*, s. 3.

olarak görülmelidir. Nihayetinde diğer bütün görsel unsurlar metin etrafında anlam kazanacaklardır. Ayrıca her bir metin mantıksal bir bütünlük içerisinde düzenlenmeli, bölüm uzunlukları işlenen konuların önemine uygun olmalıdır⁵¹. Bu bir anlamda görsellik – metin yerleştirmesinin uygunluğu ve sayfa dağılımında, konuların kısa ya da uzunluğunda adaletin sağlanması olarak anlaşılabilir. Önemli konuya fazlasıyla yer verilmeli, daha az önemli konu için ise detaya girilmeden bilgiler verilerek görseller kullanılmalıdır.

Görselle ilgili olarak bir ders kitabında bulunması gereken bir diğer özellik yazının türü, stili (eğik, kalın vb) ve puntosudur⁵². Kitabın kolay okunabilirliği, yazıların süsten arınmış ve yalın bir görünüm arz etmesi gibi birçok hususta bu unsurlar önemli rol oynayacaklardır.

Yukarıda verilenlerden hareketle kitapta fazlasıyla görsel ögenin kullanılması gerektiği, bunların öğrenci seviyesine uygun, metinle uyumlu, ilgi çekici ve gereksiz süsten arınmış bir estetik kaygıyla hazırlanması gerektiği sonucuna ulaşabiliriz.

Ders kitabının görsel olarak nasıl olması gerektiğinden kısaca bahsettikten sonra şimdi de ikinci unsur olan ders kitabının içeriği konusuna geçmek istiyoruz.

1.3.1.2 Ders Kitaplarının İçerik Özellikleri

İçerik denildiğinde akla ilk olarak gelen sunulan bilgi olmakla beraber bunun sunulduğu, bu esnada kullanılan yardımcı öğeler ayrıca kriterler de gözden uzak tutulmamalıdır. Yukarıda görsellerle ilgili vitrin benzetmesi yapmıştık. Vitrin ilgi çekici olduğu takdirde içerik merak uyandıracak fakat ilgi çekildikten sonra da bu muhtevayla sürükleyicilik sağlanacak okuyucuda bıkkınlık oluşturmayacaktır. Bu yönüyle öğrenci ve öğretmenlerde sürükleyiciliği sağlayabilmek için bir ders kitabının içeriğinin genel hatlarıyla aşağıdaki hususlara uygun olması gerekmektedir.

Burada da ilk olarak öğrenci merkezli eğitim anlayışından hareketle şu hususa dikkat edilmelidir; öğretme öğrenme etkinlikleri öğrencinin yaşantısına uygun olmalıdır. Bununla birlikte öğrenme etkinlikleri sürekli ve tekrarlanır olmalıdır⁵³.

⁵¹ Kılıç ve Seven, *a.g.e.*, s. 27.

⁵² Tosun, *a.g.e.*, s. 19-20.

⁵³ Demirel ve Kıroğlu, *a.g.e.*, s. 2.

Kitabın hedef kitlesi öğrenciler olduğu için öğrencilerin seviyelerinin ne altında ne de üstünde her hangi bir ögeye yer verilmemesi gerektiğini söyleyebiliriz. Bir diğer husus etkinliklerin kitap boyunca devam etmesi gerektiridir. Sadece bazı ünitelerde bazı etkinliklere yer verilmesinden ziyade burada kitabın bütününde mümkün olduğunca benzer etkinliklere yer verilmesi gerektiği sonucunu da çıkarabiliriz.

Ders kitabının içeriği sadece o dersle ilgili etkinliklerle de sınırlı değildir. Bu anlamda bütün ders kitaplarıyla içerik bütünlük taşımaları, yatay ve dikey olarak ilgili kitabın içeriği diğer dersleri ve üniteleri desteklemelidir⁵⁴. Bu bir anlamda öğretimin bütünlüğünün bütün derslere yansıtılmasının yanı sıra o dersle ilgili önceki yıllarda öğrenilen bilgilerin ayrıca içinde bulunulan yılda ünitelerin birbiriyle ilişkilendirilmesi olarak anlaşılmalıdır. Buna ilave olarak ders içeriğiyle ilgili az emek çok ürün mantığıyla hareket edilmelidir. Bir diğer ifadeyle öğrenme etkinlikleri birden fazla davranışı gerçekleştirmeye hizmet etmelidir⁵⁵. Nihayetinde zaman, emek, kullanılan araç ve gereçler gibi hususlar dikkate alındığında tasarruf ilkesine çok dikkat edilmeli; gereksiz, önemsiz ve amaçsız içeriğe yer verilmemelidir diyebiliriz.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleridir. Şayet ilgili içerik öncesinden öğrenildiyse bunun farkında olarak içerik şekillendirilmelidir. Yukarıda öğrenciye görelilik ilkesinden söz etmiştik, bununla ilgili bir diğer husus ise şudur; muhteva öğrencilerin düzeyine, ilgi ve beklentilerine uygun bir biçimde düzenlenmelidir⁵⁶. Kısacası kitabın içeriği oluşturulurken bir öğrenci gözüyle kitaba bir bakış geliştirilebilmelidir diyebiliriz.

Örneklerin konuların anlaşılmasında ve kalıcılığın sağlanmasında ne derece önemli görevler üstlendiği tartışmasız bir gerçektir. Bu sebeple içerikte konularla ilgili kolay, anlaşılır ve ilgi çekici örneklere yer verilmelidir⁵⁷. Bu bir yönüyle soyut özellikler taşıyan konuların somutlaştırılması anlamına gelecektir. Dolayısıyla öğrenciler konulardan kopmadan devamlılık sağlanabilmiş olacaktır. Konuların kolaylaştırılmasında ve anlaşılmasında örnekler kadar ara özet ya da ünite özetlerinin de katkısı olacaktır. O takdirde ünitenin uzunluğuna göre ya belli konuların sonunda

⁵⁴ M.E.B., *Tebliğler Dergisi*, S. 2434, 03 Temmuz 1995.

⁵⁵ Kılıç, Seven, *a.g.e.*, s. 27.

⁵⁶ Tertemiz vd., s. 50, 51; Duman ve Çakmak, s. 28,29; Tosun vd., s. 22-23.

⁵⁷ Kılıç, Seven, *a.g.e.*, s. 27.

ara özetler ya da ünitenin sonunda son özet yapılmalıdır. Ayrıca özetler metnin ana ve yardımcı noktalarıyla uyumlu olmalıdır⁵⁸.

Görselle ilgili bölümde değindiğimiz üzere içerik görsel olarak iyi düzenlenmelidir. Ayrıca teknik düzen yönüne ve dil özelliklerine dikkat edilmelidir⁵⁹. Metinler görüldüğünde ve okunduğunda aykırılık teşkil edecek her hangi bir uyumsuzluğa zemin hazırlanmamalıdır. Özellikle anlatımın açık, anlaşılır ve net olmasına özen gösterilmelidir.

Ünitelerde farklı etkinlikler kullanıldığında kitap içeriğinin zenginleşeceği kanısındayız. Bu bağlamda ünitelerde proje konuları, gözlem, anket gibi etkinlikler olmalıdır⁶⁰. Muhtevanın işlenmesi, farklı yönleriyle incelenmesi, öğrencilerin aktif oluşu ve bilgiyi kullanarak sonuçlara ulaşması, ders tekrarının sıkıcılıktan kurtarılması gibi katkılarıyla ders kitabını nitelik olarak yükseltecektir kanaatindeyiz.

İçerikte kullanılması gereken bir diğer husus öğrencilerin teknolojiden yararlanmaya özendirilmesidir⁶¹. Bilgi toplumunda yaşayacak nesillerin nihayetinde bilginin sürekliliğinden ziyade ilavelerle ilerlediğini bilmesi gerekmektedir. Doğru ve güvenilir bilgiye nasıl ulaşılabileceği bu anlamda önem arz etmektedir. İçerik genel anlamda öğrenciyi araştırmaya teşvik etmeli günümüzde bu ağırlıklı olarak internet vasıtasıyla yapıldığı için de bilgisayar ve internet kullanımı teşvik edilmeli, bunlardan içerikle ilgili nasıl yararlanılacağı öğrencilere sunulmalıdır. Aslında bu bir yönüyle bireysel öğrenmeye teşvik olarak da düşünülebilir. Günümüz ders kitaplarında bulunması gerektiği belirtilen hususlardan biri de bu konuyla ilgilidir. Öğrenme etkinlikleri ve önerilen araştırmalar öğretmenden destek almadan öğrenciler tarafından gerçekleştirilebilir türde olmalıdır⁶². Nasıl kitapta yer alan her hususta öğrenciye görelilik ilkesi devreye giriyorsa öğrenmeyle ilgili kısımda da öğretmene sadece rehberlik görevi düşmektedir. Bir diğer ifadeyle hazırlanan içerikle ilgili olarak öğretmen öğrencilere kılavuzluk edecek fakat öğrencinin ön planda olduğu dolayısıyla kendi kendine öğrenebileceği özellikte bir içerik hazırlanması gereği ortaya çıkacaktır.

⁵⁸ Demirel ve Kıroğlu, *a.g.e.*, s. 2.

⁵⁹ M.E.B., *Tebliğler Dergisi*, S. 2434, 03 Temmuz 1995.

⁶⁰ Tertemiz vd., s. 50-51; Duman ve Çakmak, s. 28, 29; Tosun vd., s. 22-23.

⁶¹ Kılıç, Seven, *a.g.e.*, s. 27.

⁶² Tertemiz vd., s. 50-51; Duman ve Çakmak, s. 28-29; Tosun vd., s. 22-23.

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle ders kitabının içeriğinde; öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve seviyesine uygun olmasının, örneklere yer verilmesinin, diğer ders ve ünitelerle ilişkilendirilmesinin, farklı strateji, yöntem ve tekniklerin kullanılmasının, teknolojiye teşvikin yer alması gerekmektedir.

İstenen özelliklerde bir ders kitabının görselliği ve içeriğiyle ilgili bilgilerden sonra şimdi de kitaptaki değerlendirme bölümünün nasıl olması gerektiğine değinmek istiyoruz.

1.3.1.3 Ders Kitaplarında Alıştırma ve Değerlendirme Soruları

Bu başlık altında ders kitaplarında hangi özelliklerdeki alıştırma ve değerlendirme sorularına yer verilmesi gerektiğinden bahsedeceğiz. Bunu ünite başlarında bulunan hazırlık çalışmaları ayrıca ünite veya konu sonlarındaki değerlendirme soruları olarak iki başlık altında incelemek istiyoruz.

Ünitelerin başında bulunan hazırlık çalışmaları

Eğitimin bütün alanlarında geçerli olan öğrenciye görelilik ilkesi burada da devreye girmektedir. Şöyle ki ders kitabında öğrencilerin yakın çevresi, seviyeleri, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili hazırlık çalışmalarına yer verilmelidir⁶³. Aksi takdirde içeriğe hazırlık yapılırken öğrencide çalışmaların oldukça zor olduğu izlenimi oluşturulursa başlangıçta öğrenci vazgeçecektir. Ayrıca ünite başında bulunan hazırlık çalışmalarının öğrenciyi etkileyebilmesi açısından ünite veya konuyu öğrenme yönünde ilgi ve istek uyandırmalıdır⁶⁴. Bu anlamda hazırlık çalışmaları ilginç olmalı ki öğrenci hem bu çalışmalara ilgi duysun hem de içerik hakkında zihninde olumlu kanaatler oluştursun. İlgi ve istek uyandırmada çeşitlilik de önem arz etmektedir. Bu yönüyle öğrencilerin düzeylerine uygun araştırma, inceleme, deney ve gözlemlere yer verilmelidir⁶⁵.

Hazırlık çalışmalarıyla ilgili bu genel bilgilerden sonra şimdi de ünite veya konu sonlarındaki çalışma sorularında yer alması gereken özelliklere değinmek istiyoruz.

⁶³ M.E.B., *Tebliğler Dergisi*, S.2434, 03 Temmuz 1995.

⁶⁴ Tosun, *a.g.e.*, s. 19-20.

⁶⁵ Tosun, *a.g.e.*, s. 19-20.

Ünite veya konu sonlarındaki değerlendirme soruları;

Hazırlık çalışmaları adından da anlaşılacağı üzere değerlendirme sorularına göre yüzeysel bir bilgi ölçmekte, konuya dikkat çekmek ve konu hakkında ön bilgi sahibi olunması için kullanılmaktadır. Diğer yandan değerlendirme soruları verilenlerin istenmesinin yanı sıra öğrencinin verilenlerden hareketle analiz ve sentez yapmasını da istemektedir denilebilir. Dolayısıyla hazırlık çalışmalarından çoğu yönüyle değerlendirme sorularının farklı nitelikte ve nicelikte olduğunu söyleyebiliriz. Bu farklılıklar şöyle sıralanabilir:

Değerlendirme soruları sadece bilgi ölçmemeli bunun yerine alıştırmaya, test, araştırma-inceleme, muhakeme etme, deney ve gözlem yapmaya teşvik etmelidir⁶⁶. Bu yönüyle bilginin farklı kanallarla işlenmesi ve daha kalıcı olması sağlanmaya çalışılmaktadır denilebilir. Bununla birlikte değerlendirme soruları dersin genel amaçları çerçevesinde şekillenmelidir. Bu bağlamda ilgili bölüm ve ünite ile ilgili sorular, öğrencilere kazandırılması amaçlanan ilgi, beceri, tutum ve davranışlar kazandırmaya teşvik etmelidir⁶⁷. Bunu ders kitabında yer alan bütün öğelerin hedefler doğrultusunda kullanılması olarak da anlayabiliriz.

Günümüz eğitim anlayışında öne çıkan hususlardan birisi de öğretimin bireyselliğidir. Hedeflenen öğrenci merak eder, araştırır, analizler yapar sonrasında bu bilgiyi hayatında kullanır ayrıca kendini değerlendirmeye tabi tutar. İşte tam bu noktada son yapılması gerekenle ilgili olarak ders kitabında yer alan değerlendirme sorularının öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine olanak sağlaması beklenmektedir⁶⁸. Bu bir anlamda öğrencinin otokontrolü olarak da düşünülebilir. Yine bu hususla bağlantılı olarak alıştırmaya ve sorular çeşitlilik göstermelidir (Tablo doldurma, grafik okuma, harita tamamlama v.b.)⁶⁹. Bununla soruların seviyesi ayarlanabildiği gibi soruların çözümü zevk verici bir uğraş haline getirilebilir.

Değerlendirme sorularıyla ilgili dikkat edilmesi gereken bir diğer husus alıştırmaya ve sorular öğrencinin kendi ilerlemesini ve başarısını araştırıp doğrulayabileceği

⁶⁶ M.E.B., *Tebliğler Dergisi*, S.2434, 03 Temmuz 1995.

⁶⁷ Kılıç ve Seven, *a.g.e.*, s. 27-28.

⁶⁸ Tertemiz vd., s. 50, 51; Duman ve Çakmak, s. 28,29; Tosun vd., s. 22-23.

⁶⁹ M.E.B., *Tebliğler Dergisi*, S. 2434, 03 Temmuz 1995.

biçimde hazırlanmalıdır. Bunun için de cevap anahtarı kitabın sonunda verilebilir⁷⁰. Yukarıda da değindiğimiz üzere öğrenci kendi kendine öğrenebilmeli ve bu öğrendiklerinin değerlendirmesini de kendisi yapabilmelidir. Nihayetinde günümüz eğitim anlayışında bu ön plana çıkan hususlardan birisidir.

Yukarıda hazırlık çalışmalarının ve değerlendirme sorularının niteliğinin ne olması gerektiğine kısaca değinmeye çalıştık. Burada da ön plana çıkan husus her iki kısım ile ilgili olarak öğrenciye görecelik ilkesine dikkat edilmesi, değerlendirme sorularının çeşitliliği, değerlendirmenin bireysel olarak yapılabilmesi gibi hususlar olmuştur.

Bu bölüm boyunca Kur'an Eğitimi, Din Eğitiminde Kur'an Kurslarının Yeri ve Ders kitaplarının taşınması gereken hususiyetlere genel hatlarıyla değinmeye çalıştık. Buradan Kur'an eğitiminin aslında dinin öğrenimi olduğunu ve dolayısıyla önemi gereği Peygamber Efendimiz döneminden bugüne kadar büyük bir ihtimamla sürdürüldüğünü öğrendik. Günümüzde bu önemli görevi ülkemiz genelinde Kur'an Kurslarının üstlendiğini, bu kursların toplumumuza birçok katkılarının olduğunu, eğitim ve öğretimde yeri doldurulamaz kurumlar olduğu sonucuna ulaştık. Bu kurslarda okutulacak ders kitaplarının kurumların önemi gereği sıradan olmayan nitelikli, günün eğitim anlayışlarına ayrıca öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve seviyelerine uygun hazırlanması gerektiği kanısına vardık.

Çalışmamızın asıl bölümünü ise öğreticilere uyguladığımız anket ve bu anket sorularının sonuç ve değerlendirmeleri oluşturmaktadır. Şimdi de bu anket sorularına ve öğreticilerin bu sorulara verdikleri cevaplara geçmek istiyoruz.

⁷⁰ M.E.B., *Tebliğler Dergisi*, S. 2434, 03 Temmuz 1995.

İKİNCİ BÖLÜM

DERS KİTABI İNCELEME TEKNİKLERİNE GÖRE KIZ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN 'İBADETİM' DERS KİTABI HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ

Anketleri uyguladığımız Kur'an kursları içinde; gündüzlü eğitim veren kursların büyük çoğunluğu 25 yaş üstü bayanlardan oluşmakta ve eğitim yüzünden okuma şeklinde yapılmaktadır. Yatılı kurslar ise ilköğretim sonrası kursa gelen genç kızlardan oluşmakta olup hafızlık ve yüzünden okuma sınıfları mevcut bulunmaktadır.

Ayrıca anket sadece İlahiyat ve Önlisans mezunu öğretmenlere uygulanmış olduğundan bağımsız değişkene ihtiyaç duyulmamıştır.

2.1. YAZAR/LARLA İLGİLİ İNCELEME SORULARI

1) Yazarın aldığı eğitim ile yazdığı alan örtüşüyor mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	56	21	2	79	1	80
Yüzde	70%	26%	3%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %70'i evet, %26'sı kısmen, %3'u hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu yazarın alanıyla yazdığı alanın örtüşüğünü düşünürken geriye kalanların bu soruya farklı cevaplar vermesi kitapta yazarlar hakkında açıklayıcı bilgi verilmemesinden kaynaklandığını düşündürmektedir. Bu bağlamda ders kitabında yazarlar hakkında aldıkları eğitim, eserleri, kısa bir özgeçmiş, iletişim adresi gibi bilgiler verilmesi daha işlevsel bir tercih olurdu kanısındayız.

Kitapta yazar/larla ilgili bilgi verilmemiş olmasına rağmen anketimize katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun olumlu cevap vermesi; öğretmenlerle yüzyüze yapılan görüşmelerden edinilen bilgiye göre yazarın ismiyle farklı vesilelerle

karşılaşılmış olmasından, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun önceden yazar/ları tanıyor olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte sayısal sonuçların da gösterdiği gibi yazar/ları tanımadığını belirten öğretmenler de vardır.

2) Yazarın ilgili alanda başka eserleri var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	68	0	11	79	1	80
Yüzde	85%	0%	14%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %85'i evet, %14'ü hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu yazarın alanında başka kitaplar yazdığını düşünmektedir. Belli sayıda öğretici ise yazarın başka eseri olmadığı kanaatinde.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun olumlu görüş belirtirken belli bir kısmının olumsuz görüş belirtmesi yazarlar hakkında kitapta açıklayıcı bilgi verilmemesine ilave olarak yazarların öğretmenlerin tamamı tarafından tanınmıyor oluşuyla da ilgili olabilir. Önceki soruda da açıklandığı üzere yazar/ları tanıyan öğretmenler olduğu gibi içlerinde tanımayanlar da bulunmaktadır. Bu nedenle özellikle öğretmenlere ve öğrencilere yararlanabilecekleri farklı kaynak sunumu açısından yazarların diğer eserlerinin en azından isim olarak belirtilmesi yararlı olurdu düşüncesindeyiz.

3) Yazarın kısa Biyografisine yer verilmiş mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	0	0	66	66	14	80
Yüzde	0%	0%	82%	82%	18%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %82'si hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %18'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitapta yazarları tanıtıcı

biyografiye yer verilmediğini belirtmektedir.

Öğreticilerin bir kısmının soruyu cevapsız bırakmaları kitabı yeterince incelememelerinden ve yazarla ilgili soruları fazla bulup önemsememelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Biyografinin verilmemesini sadece kuru bir bilgiden yoksunluktan ziyade yetmiş bir akademisyen olarak yazarların öğrencilere ve öğretmenlere örneğinin kullanılmaması bir eksikliklerdir. Nihayetinde öğrenci ve öğretmenler çok uzun bir zaman diliminde bu kitaptan yararlanmaktadırlar. En azından bir kez bile okusalar zihinlerinde yer edebileceğini düşünmekteyiz. Bu bağlamda yazarlar hakkında kısa bir bilgi verilmemesi tercihi doğru olmamıştır.

4) Yazara nasıl ulaşılacağı (iletişim kurulacağı) belli mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	56	10	12	78	2	80
Yüzde	70%	12%	15%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %70'i evet, %12'si kısmen, %15'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu yazarla ilgili iletişim bilgilerinin varlığından söz etmektedir.

Kitap baştan sona incelendiğinde yazarlarla ilgili sadece isim ve unvan dışında bir bilgi yer almamaktadır. İletişim bilgileri Diyanet İşleri Başkanlığıyla ilgili olarak verilmiştir. Bu bağlamda yüzyüze yapılan görüşmelerimizde alınan bilgiye göre olumlu görüş belirten öğretmenler bu iletişim adresinden hareketle evet dediklerini belirtmişlerdir. Yine de kanaatimize göre en azından yazarların elektronik posta adresleri verilerek öğrenci ve öğretmenlerin rahatlıkla iletişime geçebilecekleri bir bağ kurulabilirdi. Bu sayede özellikle öğretmenlerin kitapla ilgili şüpheye düştükleri konuları birebir yazarlara sorma imkanları olabilirdi diye düşünüyoruz.

5) Yazarın kitabı yazmadaki amacı belli mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	72	8	0	80	0	80
Yüzde	90%	10%	0%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %90'ı evet, %10'u kısmen cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu yazarın kitabı yazmadaki amacının belli olduğunu düşünmektedir.

Bu bağlamda Diyanet İşleri Başkanlığının programına göre hazırlatılan ve ders kitabı mahiyetinde okutulacak olması kitabın yazılış amacını tereddüt bırakmadan ispat etmektedir diye düşünmekteyiz. Öğreticilerin de bu soruya olumsuz cevap vermemeleri ayrıca cevapsız bırakmamaları amacın çok açık olduğunun göstergesi olarak düşünülebilir.

6) Yeni baskı ise bir önceki baskıdan farklılıkları belirtilmiş mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	58	19	2	79	1	80
Yüzde	73%	24%	2%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %73'ü evet, %24'ü kısmen, %2'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitabın yeni baskı olduğunu bilmekte çok az bir kısmı ise farklılık olmadığını belirtmektedir.

Buradan hareketle öğretmenler müfredat doğrultusunda değiştirilen kitabın hazırlanma aşamalarından haberdardır denebilir. Muhtemelen burada bilgi eksikliğinden kaynaklanan bir durum söz konusudur. Kitabın üzerinde her ne kadar 3. baskı olduğu belirtilmişse de baskılar arasında kitap kapağından başka farklılık söz konusu değildir. Öğreticilerin büyük çoğunluğunun olumlu görüş belirtmesi kanaatimizce sadece yeni baskıdan hareketle şekillenmiş fakat yeni baskı farklılıkları kısmı dikkate alınmamıştır.

7) İzleyen baskılar için açıklamalar var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	26	24	18	68	12	80
Yüzde	32%	30%	23%	85%	15%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %32'si evet, %30'u kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %15'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu kitap hakkında kapsamlı bir bilgiye sahip değildir denebilir. Şöyle ki kısmen diyenler de göz önünde bulundurulduğunda yaklaşık olarak öğretmenlerin yarısından fazlası yeni baskılar için açıklamalar olduğunu belirtmektedir. Oysaki kitap birkaç baskı yapmasına rağmen yeni baskılarda açıklama hiç yapılmamıştır. Kanaatimiz o ki öğretmenler kitabın baskıları hakkında kesin bir bilgiye sahip değildirler bu sebeple çok farklı bir dağılımla karşı karşıya kalmaktadır.

8) Kitabın yayım tarihi, basıldığı yer, basımevinin adı belirtilmiş mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	70	4	0	74	6	80
Yüzde	87%	5%	0%	92%	8%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %87'si evet, %5'i kısmen cevabı vermiştir. Öğreticilerin %8'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Kitabın ilk sayfasının ön yüzünde kitapla ilgili olarak editörden düzeltiye, dizgiden iletişime kadar geniş bir alanla ilgili bilgiler verilmektedir. Yukarıdaki bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitap üzerinde yer alan yayım tarihi, basımevi ve baskı yeri hakkında bilgi sahibidirler. Öğreticilerin az bir kısmının ise soruyu cevapsız bırakması bilgi ya da dikkat eksikliğinden kaynaklanmış olabilir.

9) Yazar ya da yazarların uzmanlık alanları belli mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	74	4	0	78	2	80
Yüzde	92%	5%	0%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %92'si evet, %5'i kısmen cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu yazarın alanından haberdardır. Çok az bir kısmı ise yazarların uzmanlık alanından habersizdir.

Kitapta yazarlar hakkında bir bilgi olmamasına özellikle de uzmanlık alanlarıyla ilgili bir bilgi olmamasına rağmen öğretmenlerin bu soruya olumlu görüş belirtmeleri yüzyüze yapılan görüşmelerden anlaşıldığı üzere yazarları daha önceden farklı vesilelerle tanıyor olmalarından kaynaklanmaktadır.

10) Yazarın alanı aşağıdakilerden hangisidir?

İlahiyatçı mı? Din Eğitimi Bilimcisi mi? Akademisyen mi? Alan öğretmeni mi? Diğer.

İlahiyatçı	Din Eğitimi Bilimcisi	Akademisyen	Alan Öğretmeni	Diğer	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
59	6	9	3	1	78	2	80
74%	8%	11%	4%	1%	98%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %74'ü İlahiyatçı, %8'i Din Eğitimi Bilimcisi, %11'i akademisyen, %4'ü alan öğretmeni, %1'i ise diğer cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu yazarların alanları hakkında bilgi sahibidirler.

Yazarların İlahiyatçı oluşları kitapta özellikle belirtilmemesine rağmen yazarların unvanları ve kitabın konuları itibarıyla ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yazarları önceden tanıdıklarını ifade etmelerinden böyle bir sonuca

ulaşmıştır. İlahiyatçı değildir diyenlerin %24 gibi bir orana ulaşması ise öğretmenlerin tamamının yazarlar hakkında net bir bilgi sahibi olmamasıyla açıklanabilir.

YAZARLARLA İLGİLİ İNCELEME SORULARININ DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	53	10	12	75	5	80
Yüzde	66%	13%	15%	94%	6%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %66'sı evet, %13'ü kısmen, %15'i hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %6'sı bu bölüme cevap vermemiştir.

Buradan hareketle öğretmenlerin yazarlarla ilgili sorulara olumlu cevaplar verdiği az sayıda öğretmenin ise genel olarak bölüm sorularına olumsuz görüş belirttiği görülmektedir. Yazarlarla ilgili öğretmenlerin büyük çoğunluğu bilgi sahibi olduğundan olumlu cevap oranı yüksek çıkmıştır. Bilgi sahibi olmaları yüzyüze yapılan görüşmelerden edinilen bilgiye göre önceden öğrenilmiş veya farklı vesilelerle karşılaşmış olmasından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak kitabın yazarlarla ilgili bölümü öğretmenler tarafından büyük oranda beğenilmiştir denebilir.

2.2. BİÇİM VE TASARIM İLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI

11) Kitabın ebadı sınıf seviyesine ve öğrencinin gelişim basamaklarına uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	61	8	10	78	2	80
Yüzde	76%	10%	12%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %76'sı evet, %10'u kısmen, %12'si hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitabın ebatlarının sınıf seviyesi ve öğrencinin gelişim basamakları açısından yeterli olduğunu düşünmektedir.

Genel olarak bakıldığında kitap ebat olarak çok büyük olmadığı gibi küçük de değildir. Kitabın ebatları Milli Eğitimde okutulan ders kitaplarındaki ölçülere de uymaktadır. Bu yönüyle kitabın ebat yönünden uygun olduğunu söyleyebiliriz. Bazı öğretmenlerin olumsuz görüş belirtmeleri muhtemelen kitabın ebadından ziyade öğrencinin gelişim basamaklarına uygun olmadığını düşündükleri içindir. Buna ilave olarak Kur'an Kurslarına gelen geniş bir yaş aralığında bulunan öğrenciler düşünülerek böyle bir kanaat oluşmuştur diye düşünmekteyiz.

12) Cilt kalitesi yeterli mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	59	10	7	76	4	80
Yüzde	74%	12%	9%	95%	5%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %74'ü evet, %12'si kısmen, %9'u hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %5'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitabın cilt kalitesini yeterli bulmaktadır. Az sayıda öğretici ise cilt kalitesinin yeterli olmadığını düşünmektedir.

Cilt kalitesinin yeterli olmadığını iddia etmek kitaba yapılabilecek haksız bir itham olacaktır kanaatindeyiz. Şöyle ki hem piyasadaki hem de Milli Eğitim'in kullandığı kitaplarda da aynı tür ciltler kullanılmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin bir kısmının olumsuz görüş belirtmesi muhtemelen çok daha albenili ve kaliteli bir cilt isteğiyle açıklanabilir.

13) Baskı kaliteli mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	58	20	2	80	0	80
Yüzde	73%	25%	2%	100%	0%	100%

Bu soruya öğreticilerin %73'i evet, %25'i kısmen, %2'si hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kitabın baskısının yeterli olduğunu düşünmekte çok az sayıda öğretici ise baskı kalitesinin yeterli olmadığı fikrindedir.

Kitap yakın tarihte basıldığı için yeni teknoloji kullanılmış dolayısıyla baskının yetersiz olduğunu iddia etmek çok yerinde olmayacaktır. Üstelik kitabın ücretsiz dağıtıldığı da göz önünde bulundurulduğunda baskı kalitesinin düşürülmediği görülecektir.

14) Sayfa sayısı yeterli mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	48	12	18	78	2	80
Yüzde	60%	15%	23%	98%	2%	100%

Bu soruya öğreticilerin %60'ı evet, %15'i kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir. ÖĞreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kitabın sayfa sayısının yeterli olduğunu düşünmektedir. Diğer yandan bir grup öğretici ise kitabın daha kapsamlı olması gerektiğinden hareketle sayfa sayısının az olduğunu düşünmektedir.

İçerik göz önünde bulundurulmadan sadece dış görünüşten hareketle de kitabın çok hacimli olmadığı söylenebilir. Olumsuz görüş belirten öğreticilerin de hareket noktası kanaatimizce kitabın ince oluşuyla alakalıdır. Bununla birlikte içerik dikkate alındığında özet mahiyetinde bilgiler verildiği, çoğu konuda detaya girilmediği görülecektir. Sonuç olarak kitabın sayfa sayısı nicelik olarak olmasa da nitelik yönüyle yeterlidir görüşündeyiz.

15) Kullanılan kâğıt kaliteli mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	64	5	10	79	1	80
Yüzde	80%	6%	13%	99%	1%	100%

Bu soruya üreticilerin %80'i evet, %6'sı kısmen, %13'ü hayır cevabı vermiştir. Üreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre üreticilerin büyük çoğunluğu kitabın kâğıt kalitesinin yüksek olduğu kanaatindedir. Belli sayıdaki üretici ise kâğıt kalitesi konusunda olumlu düşünmemektedir.

Kitap incelendiğinde ve başka ders kitaplarıyla karşılaştırıldığında kâğıt kalitesinin düşük olduğunu söylemek çok da doğru olmayacaktır. Bu bağlamda üreticilerin belli bir kesimi tarafından olumsuz görüş belirtilmesi zannımızca yüksek beklentiden kaynaklanmaktadır.

16) n kapakta bulunması gereken bilgiler var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	55	16	9	80	0	80
Yüzde	69%	20%	11%	100%	0%	100%

Bu soruya üreticilerin %69'i evet, %20'si kısmen, %11'i hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre üreticilerin büyük çoğunluğu kapakta bulunması gereken bilgilerin var olduğunu belirtirken belli bir kesim üretici ise kapakta yeterli bilgi olmadığı kanaatindedir.

Kanaatimiz o ki n kapakta bulunması gereken "İbadetim", "Temel İslam Bilgileri", "Diyanet İşleri Başkanlığı" gibi bilgiler abartılmadan yeterince verilmiştir. %11 oranındaki üreticilerin olumsuz görüş belirtmesi de kitapta yazarlar hakkında bilgi olmayışından kaynaklanıyor olabilir.

17) Dersin özelliğine uygun bir kapak düzeni var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	63	2	14	80	0	80
Yüzde	79%	3%	18%	100%	0%	100%

Bu soruya öğreticilerin %79'u evet, %3'ü kısmen, %18'i hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kitap kapağının dersin özelliğine uygun olduğunu düşünürken belli bir kesim öğretici ise uygun olmadığını düşünmektedir.

Bizim görüşümüz de "İbadetim" isimli bu kitabın ön kapağında ibadetlerle ilgili ve ilgi çekici görsellerin kullanılması gerektiği yönündedir. Maalesef kitabın ön kapağı bu yönden eksiktir diyebiliriz. Bu yönüyle olumsuz görüş belirten öğreticilerin de kanaatimizce bizimle aynı fikirde olduklarını düşünmekteyiz.

18) Kitabın sırtında bulunması gereken bilgiler var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	56	2	19	78	2	80
Yüzde	70%	3%	24%	97%	3%	100%

Bu soruya öğreticilerin %70'i evet, %3'ü kısmen, %24'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kitabın sırtında gereken bilgiler vardır derken belli bir kesim öğretici ise yoktur demektedir.

Ön kapakta verilen bilgiler aynıyla kitabın sırtında da verilmiştir bu yönüyle gereken bilgiler yoktur demek çok objektif olmayacaktır kanaatindeyiz. Öğreticilerin olumsuz kanaat belirtmeleri yukarıdaki soruyla bağlantılı olabilir. Şöyle ki ön kapakta yeterli bilgi bulunmadığını belirten öğreticiler kitabın sırtında da gerekli bilgilerin olmadığını yinelemiş olabilirler.

19) Arka kapakta yer alması gereken bilgiler tamam mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	65	2	10	76	4	80
Yüzde	81%	2%	12%	95%	5%	100%

Bu soruya öğreticilerin %81'i evet, %2'si kısmen, %12'si hayır cevabı vermiştir. ÖĞreticilerin %5'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kitabın arka kapağında yer alması gereken bilgilerin tam olduğunu düşünmektedir. Az sayıda bir öğretici grubu ise istenen düzeyde bilginin yer almadığı kanaatindedir.

Kanaatimizce arka kapakta yer alan ünite başlıkları bir ders kitabı mantığıyla düşünöldüğünde çok da yerinde olmayan bir tercihtir. İbadete ya da dini bilgiye özendiren görseller ya da etkili kısacık bir yazı olması daha faydalı olabilirdi kanısındayız. Bu yönüyle olumsuz görüş belirten öğreticilerin daha isabetli bir görüş belirttiklerini düşünmekteyiz.

20) İç kapak ön yüzünde yer alması gereken bilgiler tamam mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	56	2	20	78	2	80
Yüzde	70%	3%	25%	98%	2%	100%

Bu soruya öğreticilerin %70'i evet, %3'ü kısmen, %25'i hayır cevabı vermiştir. ÖĞreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kitabın iç kapağında yer alan bilgilerin yeterli olduğunu düşünürken belli bir grup öğretici ise gereken bilgilerin yer almadığı kanısındadır.

Kitabın iç kapak ön yüzünde yazarlardan editörlere, baskı yerinden iletişim bilgilerine kadar geniş bir alanda bilgi verilmektedir. Dolayısıyla gerekli bilgiler tamamıyla verilmiştir denebilir. ÖĞreticilerin olumsuz yönde görüş belirtmeleri kanaatimizce bütün bilginin tek sayfaya sığdırılmasıyla bağlantılıdır. Bu yönüyle sayfaların işlevselliğinden ziyade diğer kitaplarda genellikle görsellik ön planda tutulmaktayken bu kitapta bunun uygulanmayışı böyle bir sonucu doğurmuştur. Bizce işlevselliğin önplanda tutulması ve sayfaların gereksiz kullanımının önüne geçilmesi daha isabetli olmuştur.

21) İç kapak arka yüzünde bulunması gereken bilgiler tamam mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	72	2	6	80	0	80
Yüzde	90%	3%	7%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %90'ı evet, %3'ü kısmen, %7'si hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitabın iç kapak arka yüzünde bulunması gereken bilgiler tam demektir. Az sayıda öğretici ise buradaki bilgilerin az olduğu kanaatinde.

Kitapta bu bölüme -iç kapak arka yüzüne- "içindekiler" kısmı konmuştur. Diğer ders kitaplarındaki gibi iç kapak ön yüzündeki bilgilerin bir kısmı arka yüzüne bırakılmamıştır. Bu yönüyle sayfanın daha işlevsel kullanıldığı bile söylenebilir.

22) İkinci yaprak ve devamında yer alması gereken bilgiler tamam mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	65	9	6	79	1	80
Yüzde	81%	11%	7%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %81'i evet, %11'i kısmen, %7'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ikinci yaprak ve devamında yer alması gereken bilgilerin tam olduğunu düşünmektedir. Az sayıda öğretici ise bunun yeterli olmadığı kanaatinde.

İkinci yaprakta kitapla ilgili "sunuş" yer almakta sonrasında da 1. ünitenin tanıtımı yapılmaktadır. Bu yönüyle sayfalar görsellikten ziyade işlevselliğiyle kullanılmaya çalışılmıştır. İşlevsellik bizce de doğru bir tercih olmuştur.

23) Kitapta resim ve diğer görsel materyaller uygun olarak kullanılmış mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	55	16	5	76	4	80
Yüzde	69%	20%	6%	95%	5%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %69'u evet, %20'si kısmen, %6'sı hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %5'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitapta konuyla görseller arasında uyum olduğunu düşünmekteyken az sayıda öğretici bunun aksini düşünmektedir.

Kitapta görseller sadece ünite başlıklarında, çok sınırlı sayıda da bazı konu anlatımlarında yer almaktadır. Ders kitabı yönü düşünüldüğünde kitapta daha fazla görselliğe yer verilmeliydi denilebilir. Üzücüdür ki kitap görseller yönünden oldukça zayıfken öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu soruya olumlu görüş belirtmişlerdir. Yüzyüze yaptığımız görüşmelerden edinilen bilgiye göre öğretmenler kitabı daha önce ders kitabı olarak kullanılan 'Temel Dini Bilgiler' kitabıyla karşılaştırdıklarından böyle olumlu bir sonuca varmışlardır.

24) Renk kullanımı nitelikli mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	61	16	2	79	1	80
Yüzde	76%	20%	3%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %76'sı evet, %20'si kısmen, %3'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitapta kullanılan görsellerdeki renklerin nitelikli olduğu kanaatindedir. Az sayıda öğretici ise renk kullanımını beğenmemektedir.

Ders kitabında gerek renk kullanımı gerek de her ünite için farklı renklerin

tercih edilmesi kitabın daha albenili durmasını sağlamıştır kanaatindeyiz. Bu yönüyle renk kullanımının nitelikli olduğunu düşünmekteyiz. Öğreticilerin de çoğunluğu zaten bu yönde fikir beyan etmişlerdir.

25) Kullanılan puntolar sınıf seviyesine uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	62	2	16	79	1	80
Yüzde	77%	2%	20%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %77'si evet, %2'si kısmen, %20'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu sınıf seviyesine uygun puntolar kullanılmıştır derken belli bir grup öğretici uygun punto kullanılmadığı kanısındadır.

Kitap okunurken yazıların daha büyük olması gerektiği pek akla gelen bir husus olmamaktadır kısacası yazılar çok küçük değildir. Daha büyük olduğu takdirde ise sanki ilköğretime yeni başlayan bir hedef kitle için hazırlanmış izlenimi oluşturabilirdi. Bu yönüyle punto büyüklüğü yeterlidir kanaatindeyiz.

26) Başlıklar doğru kullanılmış mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	54	16	9	79	1	80
Yüzde	68%	20%	11%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %68'i evet, %20'si kısmen, %11'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu başlıkların doğru kullanıldığını kabul etmekte az sayıda bir öğretici grubu ise başlıkların doğru kullanılmadığını belirtmektedir.

Kitaptaki başlıklar ve içerik genel olarak ilmiyal mantığıyla oluşturulduğu için

doğru olarak kullanılsa bile içselleştirmeye teşvik eden başlıkların kullanıldığı söylenemez. İlmihal mantığıyla maksadımız konunun sıralanışı değil, ele alınıp anlatım şekliyle ilgilidir . Bu yönüyle Milli Eğitim'in ders kitapları örnek alınabilirdi.

27) Yazı türü uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	62	5	11	78	2	80
Yüzde	77%	6%	14%	97%	3%	100%

Bu soruya öğreticilerin %77'si evet, %6'sı kısmen, %14'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kitapta kullanılan yazı türlerinin uygun olduğunu az sayıda öğretici grubu ise uygun olmadığı kanaatini taşımaktadır.

Kitap okunurken şu yazı türü kullanılsaydı daha iyi olurdu denebilecek bir husus yok gibidir. Bu yönüyle kitabın eleştirilmesinin çok da doğru olmadığı kanısındayız.

28) Cümlelerde bulunan kelime sayısı sınıf düzeyine uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	44	28	6	78	2	80
Yüzde	55%	35%	8%	98%	2%	100%

Bu soruya öğreticilerin %55'i evet, %35'i kısmen, %8'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu cümlelerde bulunan kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğunu düşünmektedir. Diğer yandan az sayıda öğretici grubu ise sınıf düzeyine uygunluğun söz konusu olmadığını belirtmiştir.

Kanaatimiz o ki öğreticiler kelime sayılarını sayıp da böyle bir görüşe varmamışlardır. Kitap hakkındaki genel kanaatleriyle böyle bir düşünceye

varmışlardır. Metinler okunduğunda anlaşılıyorsa ki bazı kelime istisnalarıyla birlikte anlaşılıyor o takdirde kitapta kullanılan kelime sayısı öğrenci düzeyine uygun değildir demek çok da objektif bir değerlendirme olmayacaktır.

29) Bir sayfada bulunan satır sayısı sınıf düzeyine uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	52	21	2	75	5	80
Yüzde	65%	26%	3%	94%	6%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %65'i evet, %26'sı kısmen, %3'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %6'sı ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu bir sayfadaki satır sayısının öğrencilerin düzeyine uygun olduğu kanaatinde. Diğer yandan çok az bir öğretici grubu satır sayılarının sınıf düzeyine uygun olmadığını düşünmektedir.

Kitabın sayfaları tamamıyla bilgi doldurmak için kullanılmamış rahat bir okuyuşu sağlayacak kenar boşlukları kullanılmıştır. Dolayısıyla satır sayısı sınıf seviyesine uygundur kanaatindeyiz. Bu yönüyle öğretmenlerin büyük çoğunluğunun görüşüne katılıyoruz.

30) Vurgulama için gerekli araçlardan yararlanılmış mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	62	10	5	77	3	80
Yüzde	78%	12%	6%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %78'i evet, %12'si kısmen, %6'sı hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu gerekli vurgulamaların yapıldığını belirtirken çok az bir öğretici grubunun vurgulama konusunda kitabın zayıf kaldığını düşünmektedir.

Kanaatimizce kitapta vurgulama belli yönleriyle eksik kalmıştır. Şöyle ki

ayetler ve hadisler işaretle birlikte verilmesine rağmen koyu, daha büyük punto ve eğik yazı gibi basit vurgulamalar neredeyse hiç kullanılmamıştır. Bu yönüyle vurgulama için gerekli araçlardan yararlanıldığını söylemek çok da doğru olmayacaktır. Sonuç olarak olumlu görüş belirten öğretmenlere kesinlikle katılmıyoruz.

31) Sayfa düzeni iyi mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	55	10	15	80	0	80
Yüzde	69%	12%	19%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %69'u evet, %12'si kısmen, %19'u hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu sayfa düzeninin iyi olduğunu belirtmekte belli bir kesim öğretici ise aksini düşünmektedir.

Kitabın genel olarak sayfa düzeninin iyi, rahat bir okuma sağladığı için bir ders kitabına uygun olduğunu düşünmekteyiz.

32) Kitabın son bölümünde sözlük, indeks, kaynakça vb. var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	62	9	8	78	2	80
Yüzde	77%	11%	10%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %77'si evet, %11'i kısmen, %10'u hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitabın son bölümünde sözlük, indeks ve kaynakçanın olduğunu belirtmektedir. Diğer yandan az sayıda öğretici bunların olmadığını düşünmektedir.

Kitabın son kısmına bakıldığında sadece cevap anahtarı ve kaynakça bulunmaktadır. Dolayısıyla kitabın son bölümünde sözlük ve indeks bulunmamaktadır. Öğreticilerin bu şekilde cevap vermesi yani olmayan bir hususa

var demeleri ya genelleme yaptıklarıyla ya da anket sorularını üstünkörü cevapladıklarıyla açıklanabilir.

Kanaatimizce kitabın en önemli eksiklerinden biri de sözlüğünün olmayışdır. Nihayetinde kitapta din dilinin kullanılmasının yanı sıra çok geniş bir yaş aralığındaki öğrencilere hitap edilmektedir. Bu yönüyle en arkada sözlük olmasa bile metin aralarında bilinmeyen kelimelere yer verilmesi gerekirdi kanısındayız.

33) Konuların işlenişinde sayfa dağılımı uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	44	8	26	78	2	80
Yüzde	55%	10%	32%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %55'i evet, %10'u kısmen, %32'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu konuların işlenişinde sayfa dağılımının uygun olduğunu düşünmektedir. Belli sayıda öğretici ise sayfa dağılımının uygun olmadığını belirtmektedir.

Kitapta yedi ünite bulunmakta ve ortalama ünitelere yirmişer sayfa yer ayrılmıştır. Bu yönüyle ünite sayfa dağılımı ayrıca konu işlenişinde sayfa dağılımında kanımızca bir aykırılık yoktur.

BİÇİM VE TASARIM İLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	58	10	7	75	5	80
Yüzde	73%	13%	9%	94%	6%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %73'ü evet, %13'ü kısmen, %9'u hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %6'sı bu bölüme cevap vermemiştir.

Buradan hareketle öğretmenlerin biçim ve tasarım ile ilgili sorulara olumlu

cevaplar verdiği az sayıda öğreticinin ise genel olarak bölüm sorularına olumsuz görüş belirttiği görölmektedir. Rakamlardan da çıkan sonuca göre kitap; ebadı, cilt kalitesi, baskı kalitesi, renk kullanımı, kullanılan puntosu vs. ile başarılı bulunmuş, görselliğinin az olması ve sözlüğünün olmaması gibi bazı yönlerden de eksik ve yetersiz bulunmuştur. Arka kapak ve iç kapakta bulunması gereken bilgiler gibi detay sorulara ise öğretmenler cevap verirken -bu bilgileri çok da önemli görmediklerinden- gerekli hassasiyeti göstermemişlerdir kanaatindeyiz.

2.3. RESİMLERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI

34) Öğrencinin gelişim düzeyine (zihinsel, sosyal, duyuşsal ve psikomotor) uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	8	36	34	78	2	80
Yüzde	10%	45%	43%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %10'u evet, %45'i kısmen, %43'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre kısmen diyenlerle birlikte öğretmenlerin çoğunluğu kitabın içeriğinde yer alan resimlerin öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğunu düşünmektedir. Diğer yandan öğretmenlerin yarıya yakını ise aynı kanaati taşımamaktadır.

Kitapta çok fazla görsel unsur yer almamakla birlikte ünite başlarında konuyla ilgili yer alan ayrıca çok az sayıda olmak üzere konularda kullanılan resimler öğrencilerin gelişim düzeylerine aykırılık teşkil edecek özellikler taşımamaktadır kanaatindeyiz. Nihayetinde ders kitabında kullanılan resimler genel hatlarıyla öğrencilerin detayda olmasa bile genel olarak tanıdıkları, duydukları konularla ilgilidir. Durum böyle olunca öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun değildir görüşü isabetli bir görüş niteliği taşımamaktadır.

35) Seviyeye uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	2	11	64	78	2	80
Yüzde	3%	14%	80%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %3'ü evet, %14'ü kısmen, %80'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu resimlerin öğrencilerin seviyesine uygun olmadığını belirtmektedir. Az sayıda öğretici ise resimlerin öğrenci seviyesine uygun olduğu kanaatinde.

Öğreticilerin konuyla ilgili bu oranda olumsuz görüş belirtmesi kanaatimizce kitapta yeterince resim olmamasıyla ilgili olabilir. Aksi takdirde öğrencilerin yetiştiği kültürel ortamdan getirdikleri bilgilerle bile kitapta yer alan resimler genel de ise görseller anlaşılacak özellikler taşımamaktadır.

36) Kitap ya da metnin içine yerleştirilmesi uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	14	1	64	79	1	80
Yüzde	18%	1%	80%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %18'i evet, %1'i kısmen, %80'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu resimlerin metnin içine yerleştirilmesinde problemler olduğu kanaatinde. Belli sayıda öğretici ise resimlerin yerleştirilmesinde problem olmadığını düşünmektedir.

Görsellerin metnin içinde kullanıldığı sayfa sayısı oldukça azdır. Fakat kullanıldığı yerde de yerleştirmenin uygun olduğunu düşünmekteyiz. Öğreticilerin bu oranda olumsuz görüş belirtmesi muhtemelen resimlerin azlığına bağlı olarak oluşan menfi fikirden kaynaklanmaktadır.

37) Konunun hedeflerine hizmet ediyor mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	5	5	68	78	2	80
Yüzde	6%	6%	85%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %6'sı evet, %6'sı kısmen, %85'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kullanılan resimlerin konunun hedeflerine hizmet etmediğini düşünmektedir. Az sayıda öğretici ise resimlerin hedefler doğrultusunda kullanıldığını düşünmektedir.

Kanaatimiz o ki istenseydi kitap görsellerle fazlasıyla desteklenerek çok daha güzel bir hale getirilebilirdi. Nihayetinde kitaptaki konular görsellerin çok rahatlıkla kullanılabilceği konuları ihtiva etmektedir. Öğrenilenlerin kalıcılığı, kitabın ilmihal kitaplarından farklı, öğrenci kitabı olduğu gibi hususlar da düşünüldüğünde görsellerin çok zayıf kaldığı dolayısıyla konunun hedeflerine hakkıyla hizmet etmediğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

38) Altında konuya uygun bir açıklama var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	10	4	66	80	0	80
Yüzde	13%	5%	82%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %13'ü evet, %5'i kısmen, %82'si hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu resimlerin altlarında uygun açıklamaların yapılmadığını belirtmektedir. Belli sayıda öğretici ise alt yazıların kullanıldığını belirtmektedir.

Kitap incelendiğinde görsellerin konuyla ilgili olduğu fakat altında konuyla ilgili açıklama yapılmadan verildiği için konunun bütünlüğüne hizmet etmediğini söyleyebiliriz. Diğer yandan öğretmenlerin bir kısmının alt yazı var demesi muhtemelen

konunun içinde geçen temayla ilgili oluşuyla bağlantı kurularak ifade edilmiştir.

39) Kalitesi yeterli mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	11	17	50	78	2	80
Yüzde	14%	21%	63%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %14'ü evet, %21'i kısmen, %63'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu resim kalitesinin yeterli olmadığı kanaatini taşımaktadır. Belli sayıda öğretici ise resim kalitesinin yeterli olduğu düşüncesindedir.

Aslına bakılırsa kullanılan resimlerin kalite yönünde fazlasıyla yeterli olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca İslam Sanatlarında genel olarak yer alan soyutluğun buradaki resimlere yansıdığını söyleyebiliriz. Bu yönüyle diğer ders kitaplarından farklı ve takdire şayan özgün bir görsellik sergilenmiştir denilebilir. Öğreticilerin büyük oranda olumsuz cevap vermesi ise yukarıda da belirttiğimiz gibi görsellerin eksikliğiyle ilgilidir.

40) Öğrenciyi düşünmeye ve yaratıcılığa sevk ediyor mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	10	2	67	79	1	80
Yüzde	12%	3%	84%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %12'si evet, %3'ü kısmen, %84'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kullanılan resimlerin düşünmeye ve yaratıcılığa sevk etmediğini belirtmektedir. Belli sayıda öğretici ise aksini düşünmektedir.

Bizce nicelik olarak az olsa da kullanılan resimlerin niteliği yüksektir. Bu

bağlamda öğrenciyi düşünmeye ve yaratıcılığa sevk edebileceği kanaatindeyiz. Dolayısıyla öğretmenlerin yüksek oranlarda olumsuz görüş belirtmelerinin isabetli bir karar olmadığı düşüncesindeyiz.

41) Sorularla resimlere dikkat çekilmiş mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	12	25	42	78	2	80
Yüzde	15%	31%	52%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %15'i evet, %31'i kısmen, %52'si hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu resimlerin sorularla desteklenmediğini belirtirken belli sayıda öğretici sorularla resimlere dikkat çekildiğini düşünmektedir.

Kitap boyunca konuyla ilgili olsa da resimler hiçbir yerde ne soruyla ne alt yazıyla ne de konu içinde notlarla ilişkilendirilmiştir. Sonuç olarak sorularla resimlere dikkat çekilmediği çok rahatlıkla ifade edilebilir. Bu yönüyle olmayan bir şeye öğretmenlerin olumlu cevap vermesi gerçekten ilginçtir. Yukarıdaki bazı sorulara verilen cevaplardan da hareketle öğretmenlerin kitabı tam anlamıyla incelemedikleri sonucunu çıkarabiliriz.

42) Genel bir görünüşten çok derste bir ayrıntıya işaret ediyor mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	11	14	52	77	3	80
Yüzde	14%	17%	65%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %14'ü evet, %17'si kısmen, %65'i hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu resimlerin bir ayrıntıya işaret etmediğini sadece konuyla ilgili olduğunu belirtmektedir. Belli sayıda öğretici ise

resimlerin ayrıntılara işaret ettiğini düşünmektedir.

Çok net bir şekilde resimlerin genel bir görünüşten ibaret olduğunu dolayısıyla ayrıntı için kullanılmayacağını düşünmekteyiz. Bu yönüyle olumsuz görüş belirten öğretmenlerin daha isabetli bir görüş geliştirdiklerini düşünmekteyiz.

43) İçinde yaşadığı toplumun değerlerine ve düzeyine uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	70	7	0	77	2	80
Yüzde	88%	9%	0%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %88'i evet, %9'u kısmen cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu resimlerin yaşanan toplumun değerlerine ve düzeyine uygun olduğunu düşünmektedir.

Bu konuda öğretmenlerin görüşüne katılıyoruz. Şöyle ki Milli Eğitimin kitaplarında genellikle bu husus es geçilmektedir. Örneğin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi kitaplarında bir aile resmi verildiğinde başörtülü değil de saçını açık bir bayan tercih edilmektedir. Bunun farklı nedenleri olmakla birlikte bu ders kitabında buna benzer resimler yer almamaktadır. Bu yönüyle de içerik ve sunum birbirine aykırılık teşkil etmemektedir.

RESİMLERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	17	12	49	78	2	80
Yüzde	21%	15%	63%	97%	3%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %21'i evet, %15'i kısmen, %63'ü hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %3'ü bu bölüme cevap vermemiştir.

Ankete katılan öğretmenler kitabın resimlerle ilgili kısmını beğenmemişlerdir. Kitap incelendiğinde ortaya çıkan sonuç odur ki; resim yönünden son derece eksik

birakılmış, kitabın bu yönü yeterince geliştirilememiştir. Resimin az kullanılmasından dolayı da sorulara cevap verilirken genelleme hatasına düşülmüş, öğretmenler tarafından resimlerin kalite açısından gayet iyi olması gibi birkaç güzel yönü de bu nedenle gözden kaçırılmıştır.

Bu bağlamda kurslara devam eden -yatılı kurslar dışındaki- öğrencilerin büyük çoğunluğunun geniş yaş aralığında olduğu da düşünüldüğünde resimlerle anlatımın çok daha kalıcı ve etkileyici olacağı gözardı edilmiştir denilebilir. Bu da kitabın en önemli eksikliklerinden birisidir kanaatindeyiz.

2.4. TABLO, GRAFİK VE ŞEMALARLA İLGİLİ İNCELEME SORULARI

44) Öğrencinin gelişim düzeyine (zihinsel, sosyal, duyuşsal ve psikomotor) uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	27	5	44	76	4	80
Yüzde	34%	6%	55%	95%	5%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %34'ü evet, %6'sı kısmen, %55'i hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %5'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu tablo, grafik ve şemaların öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmadığını düşünmektedir. Belli sayıda öğretmen ise bu görüşe katılmamaktadır.

Kitapta yok denecek sayıda tablo, grafik ve şema kullanılmıştır. Kullanılan birkaç tanesinin ise öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmadığını söylemek yanlış olur kanaatindeyiz. Öğretmenler her ne kadar böyle söylemiş olsalar da bu oranda öğretmenin olumsuz görüş belirtmesi zannımızca kitapta tablo, grafik ve şemaların neredeyse olmamasıyla bağlantılı olduğunu söyleyebiliriz.

45) Konunun hedeflerine hizmet ediyor mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	26	1	54	80	0	80
Yüzde	32%	1%	67%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %32'si evet, %1'i kısmen, %67'si hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu tablo, grafik ve şemaların ilgili konuların hedeflerine hizmet etmediğini belirtmektedir. Belli sayıda öğretici ise ilgili görsellerin hedeflere hizmet ettiğini düşünmektedir.

Bizce de konunun anlaşılabilirliğini kolaylaştıracağı, kalıcılığını artıracığı gibi hususlar göz önüne alındığında kullanılanların konunun hedeflerine hizmet etse bile genel olarak kullanılmaması yönüyle tablo, grafik ve şemaların eksikliği çok açıktır kanısındayız.

46) Altında konuya uygun bir açıklama var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	23	2	54	80	0	80
Yüzde	29%	3%	68%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %29'u evet, %3'ü kısmen, %68'i hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu tablo, grafik ve şemaların altlarında uygun açıklamalar olmadığını belirtirken belli sayıda öğretici aksini düşünmektedir.

Kitap baştan sona incelendiğinde tablo, grafik ya da şemaların altlarında açıklamaların olmadığı görülecektir. Pekala neden belli sayıda öğretici olmadığı halde alt yazıların olduğunu belirtmiştir? Muhtemelen öğretmenler konuyla bağlantılı tablolar verildiği için uygun açıklamaların var olduğunu düşünmüşlerdir. Kısacası yine bir genelleme hatası yapılmıştır kanaatindeyiz.

47) Numaralandırılma açısından uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	37	4	36	77	3	80
Yüzde	46%	5%	45%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %46'sı evet, %5'i kısmen, %45'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin bir kısmı tablo, grafik ve şemaların numaralandırılma açısından uygun olduğunu savunurken belli bir kısım öğretici ise aksini düşünmektedir.

Bunlara rağmen kitaptaki tablo, grafik ya da şemaların numaralandırılmadığı çok açıktır. Büyük çoğunluk numaralandırılmamıştır demesi gerekirken neden olumlu cevap vermiştir? Kanaatimiz o ki öğretmenler özellikle bu gibi detay hususlara çok da dikkat etmemektedirler. Bu sebeple olmayan bir şey varmış gibi gösterilebilmektedir.

48) Kitap ya da metnin içine yerleştirilmesi uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	10	10	60	80	0	80
Yüzde	13%	12%	75%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %13'ü evet, %12'si kısmen, %75'i hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu tablo, grafik ve şemaların yerleştirilmesinin uygun olmadığını düşünmektedir. Diğer yandan belli bir kesim öğretici ise yerleştirmede sorunlar olduğu kanaatinde.

Genel olarak bakıldığında kitabın görselleriyle yazılar arasında fazlasıyla ahenk olduğu göze çarpmaktadır. Dolayısıyla aynı durum tablo, grafik ve şemaların metnin içine yerleştirilmesinde de söz konusudur. Bir diğer ifadeyle yerleştirmenin uygun olduğunu düşünmekteyiz.

49) Seviyeye uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	24	5	50	78	2	80
Yüzde	30%	6%	62%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %30'u evet, %6'sı kısmen, %62'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu tablo, grafik ve şemaların öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığını savunmaktadır. Diğer bir kesim öğretici ise ilgili görsellerin seviyeye uygun olduğunu düşünmektedir.

Yukarıdaki sorular için yaptığımız değerlendirmelerimiz burada da kendine yer bulmaktadır. Muhtemelen öğretmenler az sayıda tablo, grafik ve şema yer aldığı için bu alanla ilgili sorulara olumsuz cevaplar vermektedir. Oysaki kullanılan tablo, grafik ya da şemaların öğrenci seviyesine uygun olmadığını söylemek objektif bir tavır olmasa gerektir.

50) Okumayı bozan puntolar var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	31	1	42	74	6	80
Yüzde	39%	1%	52%	92%	8%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %39'u evet, %1'i kısmen, %52'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %8'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu kullanılan puntoların okumayı bozmadığını savunmaktadır. Diğer yandan belli sayıda öğretici tablo, grafik ve şemalarda kullanılan puntoların okumayı bozduğunu düşünmektedir.

Yukarıda geçen "Kitabın genelinde kullanılan punto nasıldır?" sorusuna öğretmenler yüksek oranda yeterlidir cevabını vermişlerdi. Tablo, grafik ya da şemalarda kullanılan puntolar kitabın bütününde kullanılanlardan farklı değildir. Dolayısıyla kullanılan puntoların okumayı bozduğunu söylemek oldukça zorlama bir

yorum olacaktır.

51) Renkli hazırlanmış mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	13	3	62	78	2	80
Yüzde	16%	4%	78%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %16'sı evet, %4'ü kısmen, %78'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu tablo, grafik ve şemaların renkli hazırlanmadığını belirtirken belli bir kesim öğretici aynı kanaati taşımamaktadır.

Kitapta yer alan tablo, grafik ve şemalarda renk kullanılmıştır. Dolayısıyla kullanılmamıştır demek çok da doğru değildir. Öğreticilerin büyük çoğunluğu inceleme sonucu değil de sanki “tablo az olduğuna göre renk de kullanılmamıştır” gibi bir düşünceden hareketle böyle bir sonuca ulaşmışlardır.

52) Renkler uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	22	6	50	79	1	80
Yüzde	28%	8%	63%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %28'i evet, %8'i kısmen, %63'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu tablo, grafik ve şemaların uygun renklerde hazırlanmadığını düşünmektedir. Diğer yandan belli bir grup öğretici ise kullanılan renklerin uygun olduğu yönünde görüş belirtmiştir.

Bizim kanaatimiz de renklerin daha farklı kullanılarak dikkat çekiciliğin önplanda tutulmasının daha doğru bir tercih olacağı yönündedir. Bu bağlamda olumsuz görüş belirten öğretmenlerin görüşünü daha isabetli bulmaktayız.

53) Çizgilerin kalınlığı yazı ile aynı karakterde mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	19	2	56	77	3	80
Yüzde	24%	2%	70%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %24'ü evet, %2'si kısmen, %70'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu tablo, grafik ve şemalarda kullanılan çizgilerin kalınlığının yazı ile aynı karakterde olmadığını düşünmektedir. Belli bir grup öğretici ise aynı fikre katılmamaktadır.

Kitap baştan sona incelendiğinde kullanılan çizgilerin yazı ile aynı karakterde olduğu rahatlıkla görülecektir. Kanaatimiz o ki tablo konusunda öğretmenler olumsuz düşündükleri için bunu tablo, grafik ve şemalarla ilgili bütün sorulara genelleyerek olumsuz cevaplar vermişlerdir.

54) Açık, net ve anlaşılır nitelikte mi?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	38	2	38	79	1	80
Yüzde	48%	3%	48%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %48'i evet, %3'ü kısmen, %48'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin yarıya yakını tablo, grafik ve şemaların açık, net ve anlaşılır olduğunu diğer yandan yaklaşık olarak diğer yarısı ise ilgili görsellerin anlaşılabilirliğinde problemler olduğunu düşünmektedir.

Tablo, grafik ve şemaların anlaşılabilirliğinde bir sorun olmadığını düşünüyoruz. Nihayetinde anlaşılabilirliğin artırılması için kullanılan bir öğenin konuyu zorlaştırabileceği bir vakıa ise de burada böyle bir durum söz konusu değildir.

55) Tasarımda bir bütünlük var mı?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	30	7	36	73	7	80
Yüzde	37%	9%	45%	91%	9%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %37'si evet, %9'u kısmen, %45'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %9'u ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu tablo, grafik ve şemaların tasarımında bir bütünlük olmadığı yönünde kanaat belirtmişlerdir. Tasarımda bütünlük olmadığını söyleyen öğretmenlere yakın sayıda da tablo, grafik ve şemaların tasarımında bütünlük olduğunu düşünenler yer almaktadır.

Bizce de bir bütün olarak bakıldığında kitap tasarım yönünden eksiklik taşımamaktadır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi öğretmenlerin genellemeler yaparak sorulara cevaplar verdiklerini düşünerek kurunun yanında yaşın da yandığını düşünmekteyiz.

TABLO, GRAFİK VE ŞEMALARLA İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	28	4	45	77	3	80
Yüzde	35%	5%	56%	96%	4%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %35'i evet, %5'i kısmen, %56'sı hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %4'ü bu bölüme cevap vermemiştir.

Kitap; tablo, grafik ve şemalar yönünden son derece eksiktir. Bu nedenle bölümün sorularına verilen cevaplar bu doğrultuda şekillenmiş, sorulara resimlerle ilgili sorularda olduğu gibi genelleme mantığıyla yaklaşmıştır.

Konularla ilgili ilgi çekici tabloların olması hem öğrenciyi hem de dersi anlatan öğreticiyi memnun eder. Öğrencilerin konuyu daha iyi anlamasına yardımcı olurken öğretmenlere de dersi daha rahat anlatma kolaylığı sağlar. Fakat kitapta tablo,

grafik ve şemalara yer verilmemiştir bu nedenle öğretmenler bu konuda kitabı yetersiz bulmuştur. Yeterli bulan %35'lik kısım ise yüzyüze yapılan görüşmelerden edinilen bilgiye göre; daha önce ders kitabı olarak kullanılan 'Temel Dini Bilgiler' kitabına kıyasla bu sonuca vardıklarını söylemişlerdir.

2.5. KİTAPIN TÜRÜ İLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI

56) Kitap öğretmen çalışmalarına uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	30	46	2	78	2	80
Yüzde	38%	57%	3%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %38'i evet, %57'si kısmen, %3'ü hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %2'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitabının öğretmen çalışmalarına uygun olduğunu/olabileceğini düşünmektedir. Çok az sayıda öğretici ise öğretmen çalışmalarına uygun olmadığı kanaatini taşımaktadır.

Kitabın etkinlikler kısmı bize göre oldukça zayıftır bu yüzden öğretmen çalışmalarına çok da uygun olmadığını söyleyebiliriz. Öğrenciden çok öğretmenin ön planda olduğu dolayısıyla düz bir anlatımın yöntem ve teknik olarak benimsendiği bir anlayışa uygun bir kitap hazırlanmıştır. Bu yönü kitabın en önemli eksiklerinden biridir diye düşünmekteyiz. Öğretmenlerin çoğunluğu düz anlatımı tercih ettikleri için kanaatimizce onlar için çok da problem oluşturacak bir durum söz konusu değildir. Sonuç da buna göre şekillenmiştir.

57) Kitap sınıfta ders işlemeye uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	61	16	1	78	2	80
Yüzde	76%	20%	1%	97%	3%	100%

Bu soruya üreticilerin %76'sı evet, %20'si kısmen, %1'i hayır cevabı vermiştir. Üreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre üreticilerin büyük çoğunluğu ilgili kitabın sınıfta ders işlemeye uygun olduğu kanaatindedir. Çok az sayıda üretici ise aynı görüşe katılmamaktadır.

Kitap bizce de sınıfta ders işlemeye uygundur ama fazlaca eksik barındırmaktadır. Çünkü kitaba hakim olan mantıktan hareketle ğrenci sadece dinleyici olarak görev almakta çok az etkinlikle derse birebir katılabilmektedir. Bir diğer ifadeyle kitap alışıldık bir metotla ders işlemeye yönelik hazırlanmıştır.

58) Kitap ğrencilerin bireysel çalışmalarına uygun mu?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	18	58	3	80	0	80
Yüzde	23%	73%	4%	100%	0%	100%

Bu soruya üreticilerin %23' evet, %73' kısmen, %4' hayır cevabı vermiştir. Bu bulgulara göre üreticilerin büyük çoğunluğu ders kitabının öğrencilerin bireysel çalışmalarına kısmen de olsa uygun olduğu kanaatindedir. Diğer yandan çok az sayıda üretici ise kitabın bireysel çalışmalara uygun olmadığı yönünde kanaat taşımaktadır.

Bizim kanaatimiz de kitabın sadece okuma yönüyle bireysel çalışmalara uygun olduğu yönündedir. Bununla birlikte bireysel çalışmanın ilmihal okumaktan çok da farklı olmayacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

KİTABIN TÜRÜ İLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEğERLENDİRMEĞİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	36	41	2	79	1	80
Yüzde	45%	51%	3%	99%	1%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %45'i evet, %51'i kısmen, %3'ü hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %1'i bu bölüme cevap vermemiştir.

Düz anlatımın tercih edilmiş olması ve derse öğrenciyi aktif olarak katmaması yönüyle kitap başarılı olmamakla birlikte; kullanılan anlatım yönteminden dolayı öğretmenlerin kullanımını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle öğrenci açısından eksiklik barındırmasına rağmen öğretmenlerin kullanımını kolaylaştırdığı için bölümle ilgili rakamlar olumlu çıkmıştır.

2.6. ÜNİTE BAŞLARINDA YER ALMASI GEREKEN ÖGELERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI

59) Ünitenin başında konular açık ve sistematik olarak verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	70	8	2	80	0	80
Yüzde	87%	10%	3%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %87'si evet, %10'u kısmen, %3'ü hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ünite başında konuların açık ve sistematik olarak verildiğini düşünmektedir. Diğer yandan çok az sayıda öğretici aynı kanaati taşımamaktadır.

Kitap incelendiğinde her ünitenin başlangıcında “ünite hakkında”, ”öğrenme hedefleri”, “üniteyi çalışırken” gibi başlıklar altında öğrencinin üniteye hazırlık yapması beklenmektedir. Bu yönüyle ünitenin başında konuların açık ve sistematik olarak verildiği rahatlıkla söylenebilir.

60) Ünitelerin amaçları verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	51	21	2	74	6	80
Yüzde	64%	26%	2%	92%	8%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %64'ü evet, %26'sı kısmen, %2'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %8'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ünitenin başlangıç kısmında ünitenin amaçlarının verildiğini düşünürken çok az sayıda öğretici ünite amaçlarının verilmediğini belirtmektedir.

Yukarıda da değindiğimiz üzere her ünitenin başlangıcında üniteyle ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu yönüyle ünitenin amaçları da belirtilmektedir. Çok az da olsa öğretmenlerin olumsuz cevap vermesini ise kitabın tam anlamıyla incelenmediğiyle açıklayabiliriz.

61) Ünitelerin amaçları, öğrencinin ünite sonunda göstereceği davranışlar olarak ifade edilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	74	5	1	79	1	80
Yüzde	92%	6%	1%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %92'si evet, %6'sı kısmen, %1'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ünitenin amaçlarını, öğrencinin ünite sonunda göstereceği davranışlar olarak ifade edildiğini düşünmektedir. Çok az sayıda öğretici ise bu kanaati paylaşmamaktadır.

Her ünitenin başlangıcında yer alan "öğrenme hedefleri" kısmında öğrencinin ünite işlendikten sonra neler kazanacağı maddeler halinde belirtilmektedir. Dolayısıyla konuyla ilgili olumsuz görüş belirtilmesi çok da yerinde bir tutum olmamıştır.

62) Ünitelerin hazırlık çalışmaları verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	47	28	2	77	3	80
Yüzde	59%	35%	2%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %59'u evet, %35'i kısmen, %2'si hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ünitenin başlangıcında ünite hazırlık çalışmaları verildiğini belirtirken çok az sayıda öğretici hazırlık çalışmalarının verilmediği kanaatinde.

Kitapta her ünite başlangıcında “üniteyi çalışırken” kısmında verilecek olan konulara hazırlık mahiyetinde öğrencilerden bazı isteklerde bulunmaktadır. Bu yönüyle hazırlık çalışmaları verilmiştir. Çok az sayıda öğreticinin olumsuz görüş belirtmesi ise bizde dikkatlice incelememekten kaynaklandığı kanaati oluşturmaktadır.

63) Hazırlık çalışmaları ünitenin konularının öğrenilmesi için gerekli olan hazır bulunuşluğu sağlayacak nitelikte midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	61	17	1	78	2	80
Yüzde	76%	21%	1%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %76'sı evet, %21'i kısmen, %1'i hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu hazırlık çalışmalarının hazır bulunuşluğu sağlayacak nitelikte olduğunu belirtmektedir. Çok az sayıda öğretici ise aksini düşünmektedir.

Genel olarak kitapta “üniteyi çalışırken” kısmında bazı ünitelerde 4 bazılarında ise 5 maddeyle öğrenciler konuya hazırlanmak istenmektedir. Bu maddeler incelendiğinde kanaatimiz o ki hem nicelik hem de nitelik açısından yeterli

görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun fikrine katılmaktayız.

64) İlgiyi sağlamaya yönelik hazırlık çalışmaları var mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	69	3	3	75	5	80
Yüzde	86%	4%	4%	94%	6%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %86'sı evet, %4'ü kısmen, %4'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %6'sı ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu hazırlık çalışmalarının ilgi çekici olduğunu düşünmektedir. Diğer yandan çok az sayıda öğretici ise hazırlık çalışmalarının ilgi çekici olmadığını kanaatindedir.

Bizce de her üniteye olmasa da genel olarak “üniteyi çalışırken” bölümleri yeterince ilgi oluşturacak bir özelliğe sahiptir. Öğreticilerin bir kısmının olumsuz görüş belirtmesi daha nitelikli bir hazırlık çalışması isteginden kaynaklanıyor olabilir.

65) İhtiyacı fark ettirecek hazırlık çalışmaları var mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	58	10	11	79	1	80
Yüzde	73%	12%	14%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %73'ü evet, %12'si kısmen, %14'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu hazırlık çalışmalarının ihtiyaç hissettireceğini düşünmektedir. Diğer yandan belli sayıda öğretici ise ihtiyacı fark ettirecek hazırlık çalışmalarının olmadığını kanaatindedir.

Hazırlık çalışmalarının genel itibariyle nitelikli olduğunu düşünmekteyiz. Belli sayıda öğreticinin olumsuz görüş belirtmesi daha iyisi olabilirdi mantığından hareketle belirtilmiş olabilir düşüncesindeyiz. Nihayetinde hazırlık çalışmaları

konunun bütününe kapsayıcı, ilgi çekici, ihtiyacı fark ettirecek özelliklere sahiptir diye düşünmekteyiz.

66) Temel kelime ve kavramlar ile ilgili hazırlık çalışmaları var mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	55	17	5	77	3	80
Yüzde	69%	21%	6%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %69'u evet, %21'i kısmen, %6'sı hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu temel kavramlarla ilgili hazırlık çalışmalarının var olduğunu düşünürken çok az sayıda öğretici aksi kanaati taşımaktadır.

“Üniteyi çalışırken” kısımları incelendiğinde genel olarak burada temel kelime ya da kavramlarla ilgili değil de konunun bütünlüğüne yönelik çalışmalar yer almaktadır. Dolayısıyla öğretmenler genel olarak hazırlık çalışmalarını beğendikleri için genelleme yaparak temel kelime ve kavramlarla da ilgili çalışmalar vardır diye görüş belirtmişlerdir kanaatindeyiz.

67) Varsa, diğer derslerle öğrenilmiş olanlarla ilişkilendirmeyi sağlayacak hazırlık çalışmaları var mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	46	10	18	74	6	80
Yüzde	58%	12%	23%	93%	7%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %58'i evet, %12'si kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %7'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu diğer derslerde öğrenilmiş olanlarla ilişkilendirmeyi sağlayacak hazırlık çalışmaları olduğunu düşünmektedir. Diğer

yandan belli sayıda öğretici bunun aksini iddia etmektedir.

Her ünite de olmasa da bazı ünite konuları diğer derslerle ilgili bilgiler barındırmaktadır. Birebir ders ismi orada belirtilmese de içerik olarak ilişkilendirme söz konusudur ve bu yönüyle hazırlık çalışmaları şeklen olmasa da nitelik olarak diğer derslerle ilişkilendirilmektedir. Belli oranda öğreticinin olumsuz görüş belirtmesi ise kanaatimizce şeklen bunun belirtilmemesiyle irtibatlıdır.

68) Varsa, önceki ünite veya sınıflarda öğrenilenlerle ilişkilendirme sağlayacak hazırlık çalışmaları var mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	59	11	5	75	5	80
Yüzde	74%	14%	6%	94%	6%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %74'ü evet, %14'ü kısmen, %6'sı hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %6'sı ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu önceki ünite veya sınıflarda öğrenilenlerle ilişkilendirme sağlayacak hazırlık çalışmaları olduğunu düşünmektedir. Çok az sayıda öğretici ise geçmiş öğrenilenlerle ilişkilendirme sağlayacak hazırlık çalışmaları olmadığı kanaatindedir.

Yukarıda da değindiğimiz üzere şeklen bu tür hazırlık çalışmaları yoktur fakat içerik olarak düşünüldüğünde bunun sağlandığı rahatlıkla görülebilir. Gerek ilköğretim döneminde görülen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleriyle gerek de Kurs kitaplarındaki sonraki ünitelerde ilk ünitelerle ilgili bağlantılar kurulabilecek hazırlık çalışmalarının var olduğunu söyleyebiliriz. Yukarıdaki anket sorularıyla ilgili düşüncemiz burada da geçerlidir. Şöyle ki öğretmenlerin az da olsa çok az bir kısmı şekil olarak veya özellikle belirtilmediği için ya da kitabın bu bölümlerinin çok da incelenmediği için olumsuz görüş belirtmiştir kanısındayız.

69) Ünite başlarında ön testlere yer verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	74	2	2	77	3	80
Yüzde	92%	2%	2%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %92'si evet, %2'si kısmen, %2'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ünite başlarında ön testlere yer verildiğini belirtmektedir. Diğer yandan çok az sayıda öğretici ön testlere yer verilmediğini düşünmektedir.

Ünite başlangıçlarına bakıldığında hiçbir üniteye ön testlere yer verilmediği gözlemlenebilir. Bu yönüyle kitabın ön testler yönünden eksik olduğunu söyleyebiliriz. Muhtemelen öğretmenler konu aralarında yer alan geneli “araştırınız” şeklinde biten soru cümlelerini ön test olarak düşünmüşler ve bu sebeple büyük çoğunluk olumlu görüş belirtmiştir. O zaman bundan sonra ön test kavramından bahsedildiğinde konuların başlangıcında ya da aralarda bulunan soruları ön test olarak düşünebiliriz.

70) Ön testler amaçlarla ve hedef davranışlarla uyumlu mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	56	13	8	77	3	80
Yüzde	70%	16%	10%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %70'i evet, %16'sı kısmen, %10'u hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ön testlerin amaçlarla ve hedef davranışlarla uyumlu olduğunu düşünmektedir. Az sayıda öğretici ise uyum problemi olduğunu düşünmektedir.

Bizim kanaatimiz de konu başlarında ya da konu aralarında yer alan soru metinlerinin genellikle konuyla ilgili ayet ya da hadis bulunması ya da bu konuyla

ilgili ilmi hallere öğrencilerin yönlendirilmesi şeklindedir. Ayrıca her konunun başlangıcında ya da konu aralarında da sorular yer almamaktadır. Bu bakımdan bu tür soruların yeterli olmadığı kanaatindeyiz. Öğreticilerin büyük çoğunluğunun olumlu görüş belirtmesine rağmen bu hususta eksikler olduğunu özellikle belirtmek isteriz.

71) Ön testler ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	54	18	6	77	3	80
Yüzde	67%	22%	7%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %67'si evet, %22'si kısmen, %7'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ön testlerin ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygunluğu konusunda olumlu düşünürken çok az sayıda öğretici ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun olmadığını düşünmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere konu başlıklarında ya da konu aralarında yer alan soruların ölçme ve değerlendirme ilkelerine çok da uygun olmadığı kanaatindeyiz çünkü bu sorular ağırlıklı olarak “araştırınız” kalıbında, öğrencileri düşünmeye sevk ettirme hususunda yeterli olmayan klasik sorulardır diye düşünmekteyiz. Anketin bu bölümüyle ilgili öğretmenlerin büyük çoğunluğunun olumlu görüş belirtmesi kanaatimizce hazırlık çalışmalarıyla ilgili beğenilerin genellenerek bütün -bu alanla ilgili sorularla kısıtlı olarak- sorulara yansıtılmasından ibarettir.

ÜNİTE BAŞLARINDA YER ALMASI GEREKEN ÖGELERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	59	12	6	77	3	80
Yüzde	74%	15%	8%	96%	4%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %74'ü evet, %15'i kısmen, %8'i hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %4'ü bu bölüme cevap vermemiştir.

Ünite başlarında yer alması gereken öğelerle ilgili inceleme sorularından çıkan sonuçlara göre kitap bu yönden büyük çoğunluğa göre başarılı bulunmuştur.

Kitap incelendiğinde her ünitenin başında yer alan 'ünite hakkında', 'öğrenme hedefleri' ve 'üniteyi çalışırken' bölümleri kitabı ünite başlarında yer alması gereken öğelerle ilgili, oldukça başarılı kılmıştır. Fakat ön testlere yer verilmemiş olması kitabın eksiklikleri arasında yerini almıştır.

2.7. DİL VE İMLA KURALLARIYLA İLGİLİ İNCELEME SORULARI

72) Kelime, terim ve deyimlerin yazımında Türk Dil Kurumu ilkelerine uyulmuş mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	24	5	51	80	0	80
Yüzde	30%	6%	64%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %30'u evet, %6'sı kısmen, %64'ü hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu yazım kurallarına dikkat edilmediğini düşünürken belli sayıda öğretici Türk Dil Kurumu ilkelerine uygun bir yazım kullandığı kanaatindedir.

Kitapta konuların gereği olarak Arapça'dan fazlasıyla kelime kullanımı söz konusudur. Sadece inceltme işaretlerinin ve ayraçların kullanımı itibariyle bile kullanılan kelime ve kavramlar Türk Dil Kurumu ilkelerine uymamaktadır. Ayrıca kaynakçaya bakıldığında Terimler Sözlüğü ya da İmla Kılavuzu kullanılmadığı görülecektir. Belli oranda öğreticinin olumlu görüş belirtmesi kanaatimizce bu gibi hususların çok da göz önünde bulundurulmadan kelimelerin yanlış yazılıp yazılmamasıyla sınırlı kalmıştır görüşünderiz. Bir diğer ihtimal bu husus dikkat edilmediği sürece çok da göze çarpacak bir özellik arz etmediği için olumlu görüş belirten öğretmenler olmuştur.

73) Kelime, terim ve deyimler anlamlarına uygun biçimde kullanılmış mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	34	2	38	73	7	80
Yüzde	42%	2%	47%	91%	9%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %42'si evet, %2'si kısmen, %47'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %9'u ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu kelime, terim ve deyimlerin anlamlarına uygun biçimde kullanılmadığını savunurken bu görüş sayısına yakın öğretici ise uygun olduğu görüşündedir.

İmla ya da yazım kılavuzu dışında düşünüldüğünde kelime, terim ya da deyimlerin kullanımında anlam kaymasına sebep olabilecek hususlar söz konusu değildir. Bu bağlamda yarıya yakın öğreticinin kelime, terim veya deyimlerin anlamlarına uygun olmadığını belirtmesi kanaatimizce inceleme sonucu değil de genelleme hatasıyla varılan bir sonuçtur.

74) Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	58	8	11	78	2	80
Yüzde	73%	10%	14%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %73'ü evet, %10'u kısmen, %14'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığını belirtmişlerdir. Belli sayıda öğretici ise noktalamanın doğru yapılmadığını düşünmektedir.

Kitap baştan sona incelendiğinde noktalama yönünden problemin birkaç istisna dışında neredeyse olmadığı kanısındayız. Bu yönüyle öğretmenlerin büyük çoğunluğa katılmaktayız. Olumsuz düşünen öğretmenlerin ise yine genelleme mantığıyla hareket

ettiklerini tahmin etmekteyiz.

75) Gerektiğinde kelimelerin okunuşları ve anlamları belirtilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	10	6	63	79	1	80
Yüzde	13%	7%	79%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %13'ü evet, %7'si kısmen, %79'u hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu bazı kelimelerin okunuş ve anlamlarının belirtilmediğini düşünmektedir. Belli sayıda öğretici ise bilinmeyen kelimelerin okunuşlarının ve anlamlarının verildiği yönünde kanaat belirtmektedir.

Daha önce de belirttiğimiz üzere kitabın konuları itibariyle sık sık Arapça kelimelere yer verilmek durumunda kalmıştır. Bununla birlikte birkaç tanesi dışında birçok kelimenin okunuş ya da anlamı verilmemiştir. Ayrıca burada belirtmek gerekir ki kitabın son kısmında bir sözlüğün yer almaması büyük bir eksikliklerdir. Genel olarak kitap ilmihallerin biraz daha özetlenmiş bir biçimde olduğu için içinde birçok dini terim yer almaktadır. Kurslara gelen öğrencilerin geniş bir yaş aralığındaki öğrencilerden oluştuğu da göz önüne alındığında konuların anlaşılması bakımından sıkıntılar yaşanacağı kestirilebilir. (İlmihallerin özetlenmiş biçimde verilmesiyle ilgili olarak Bkz. 'İbadetim' Ders Kitabı s. 11, 'Farz' konusunun anlatımı.) Farzın ne demek olduğu ayetlerle desteklenerek anlatılıyor; Farz-ı ayın, Farz-ı kifaye ve Delil'in ne demek olduğunu açıklama gereği duymadan, bu detay ilmiyal bilgileri de öğrencilerin araştırmalarına bırakılıyor.

DİL VE İMLA KURALLARIYLA İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	32	5	43	80	3	80
Yüzde	40%	6%	54%	100%	4%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %40'ı evet, %6'sı kısmen, %54'ü hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %4'ü bu bölüme cevap vermemiştir.

Konunun din olması bakımından dini terimlerin fazlasıyla kullanılması haliyle dil ve imla kurallarıyla ilgili sorulara olumsuz cevap verilmesine neden olmuştur. Hazırlanan kitap noktalama yönünden gayet iyiye Türk Dil Kurumu ilkelerine fazla özen gösterilmediği görülmektedir. Ayrıca terimleri açıklayıcı bir sözlüğün bulunmaması kitabın eksikleri arasında yerini almıştır.

2.8. DİL VE ANLATIM İLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI

76) Kitapta sade ve akıcı bir dil kullanılmış mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	54	10	13	77	3	80
Yüzde	68%	12%	16%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %68'i evet, %12'si kısmen, %16'sı hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitapta sade ve akıcı bir dil kullanıldığını düşünmektedir. Belli sayıda öğretici ise aksini düşünmektedir.

Yukarıda da değindiğimiz üzere kitap biraz ilmihal mantığıyla hazırlandığı için maddeleme işaretleri olmasa da her paragraf genellikle bir maddeye karşılık gelmektedir. Bu yönüyle kitabın akıcılığında bir sorun görünmemektedir. Sadelik konusunda ise akıcılıktaki kadarıyla sorun olmadığını söylemek yanlış olacaktır. Çünkü biraz da mecburiyetten kaynaklanan din dilinin kullanımını sadeliği bozmuştur

kanaatindeyiz. Bu bağlamda belli orandaki öğretmenlerin de sadelikle ilgili sorunlar olduğu için olumsuz görüş belirttiğini söyleyebiliriz.

77) Anlaşılır kelime ve terimlerin kullanılmasına özen gösterilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	50	8	18	77	3	80
Yüzde	63%	10%	23%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %63'ü evet, %10'u kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitapta anlaşılır kelime ve terimlerin kullanıldığı kanaatindeyken belli sayıda öğretici bu konuda özen gösterilmediği düşüncesindedir.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere din dilinin kullanılması bazı kavramların tam olarak Türkçe'de karşılığının yer almaması ya da karşılayamaması, anlaşılabilirliği etkilemektedir. Bu belki dipnot şeklinde ya da o sayfanın kenarında kelime ya da terimlerin karşılıkları verilerek bunlar mümkün olmazsa en azından kitabın en arkasına bir sözlük konularak aşılabilirdi. Bu belirttiğimiz hususlar yapılmadığı için anlaşılabilirlik konusunda çok olmasa da bazı sorunların çıkması kaçınılmazdır. Bu yönüyle kitap öğrenci merkezli hazırlanmamıştır. Belli oranda öğreticinin olumsuz görüş belirtmesi de kanaatimizce bundan kaynaklanmaktadır.

78) Başka dillerden gelen dini kelimelerin açıklamaları verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	63	10	4	77	3	80
Yüzde	79%	12%	5%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %79'u evet, %12'si kısmen, %5'i hayır cevabı

vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu başka dillerden gelen kelimelerin açıklamalarının var olduğunu belirtmektedir. Diğer yandan çok az sayıda öğretici kelimelerle ilgili açıklamaların olmadığını belirtmektedir.

Örneğin kitapta “infak”, “haslet”, “fütüvvet” gibi kelimeler kullanılmakta fakat bunların açıklamaları yapılmamaktadır. Genelde iyimser kanaat hakim olduğu için çok az bir öğretici konuya eleştirel yaklaşmakta ve olmayan hususlar var gibi cevaplanmaktadır görüşündeyiz. Bir diğer ifadeyle öğretmenlerde kitap genel olarak beğeniliyorsa dini kelimelerin açıklanması çok da önemli bir husus değildir gibi bir görüş hakimdir.

79) İslam Dinine ait temel kavramlar verilip, açıklanmış mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	66	9	3	78	2	80
Yüzde	83%	11%	4%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %83'ü evet, %11'i kısmen, %4'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu İslam Dinine ait temel kavramlar verilip açıklandığını belirtirken çok az sayıda öğretici ilgili açıklamaların olmadığını düşünmektedir.

Kitabın genelinde ilmihal mantığı hakim olduğu için tanımlamalardan ziyade açıklamalar fazlaca yer almaktadır. Kitapta örneğin “Temizlik nedir?” sorusuna cevap yoktur ama temizlik çeşitlerinden bahsedilmektedir. Olumsuz görüş belirten öğretmenleri de bu bağlamda değerlendirmek gerekir kanaatindeyiz.

80) Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf seviyesine uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	38	13	28	78	2	80
Yüzde	47%	16%	35%	98%	2%	100%

Bu soruya öğreticilerin %47'si evet, %16'sı kısmen, %35'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin çoğunluğu cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf seviyesine uygun olduğunu düşünürken bu orana yakın sayıda öğretici ise aksini düşünmektedir.

Kitapta kullanılan cümleler genel olarak çok uzun verilmemiştir dolayısıyla kelime sayısı çok fazla değildir. Bu bağlamda öğrenci seviyesine uygun olduğunu düşünmekteyiz. Öğreticilerin olumsuz görüş belirtmelerini ise bağlaçlı cümlelerin fazlalığıyla ve genelleme hatasıyla açıklayabiliriz.

81) Cümlelerdeki diziliş, Türkçe söz dizimine uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	61	8	10	78	2	80
Yüzde	76%	10%	12%	98%	2%	100%

Bu soruya öğreticilerin %76'sı evet, %10'u kısmen, %12'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kitaptaki cümle dizilişinin Türkçe söz dizimine uygun olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Diğer yandan belli sayıda öğretici ise cümlelerin Türkçe söz dizimine uygun olmadığı kanaatinde dir.

Türkçe söz diziminde özne başta yüklem sonda arada da diğer ögeler yer almaktadır. Bu göz önüne alındığında kitaptaki cümlelerin Türkçe söz dizimine uygun olduğu görülecektir. Bu sayıda öğreticinin olumsuz görüş belirtmesi cümlelerin içindeki alıntılardan –ayet ve hadis gibi- kaynaklanabilir görüşünderiz. Nihayetinde alıntı yapıldığında cümle uzamakta özne ile yüklem arasına birçok öge girmektedir.

82) Anlatım uygun cümle türleri ile zenginleştirilebilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	55	5	18	78	2	80
Yüzde	69%	6%	23%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %69'u evet, %6'sı kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu anlatımın uygun cümle türleri ile zenginleştirildiği kanaatinde. Belli sayıda öğretici aynı kanaatte değildir.

Kitabın metin kısmında akıcılık ve anlaşılabilirlik bağlamında fazla bir problem olmadığı kanaatindeyiz. Dolayısıyla konuyla ilgili olumsuz görüş belirtilmesi çok da objektif değildir diyebiliriz.

83) Konuların anlatımında kullanılan cümleler, konular, amaçlar ve hedef davranışlar ile uyumlu mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	66	5	6	76	4	80
Yüzde	82%	6%	7%	95%	5%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %82'si evet, %6'sı kısmen, %7'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %5'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu anlatımda kullanılan cümlelerin; konular, amaçlar ve hedef davranışlar ile uyumlu olduğu düşüncesindedir. Çok az sayıda öğretici ise uyum problemleri olduğu kanaatinde.

Ünite başlıklarında gerek üniteyi tanıtırken gerek de üniteye hazırlık çalışmalarında kullanılan cümleler konuların anlatımı esnasında karşılık bulmaktadır diye düşünmekteyiz. Bir diğer ifadeyle ünite başlangıcında yer alan kısımlarla konularda geçen hususlar birebir uyumludur. Bu da kullanılan cümlelerden kaynaklanmaktadır denebilir.

84) Kullanılan dil öğrencinin geldiği sosyal çevrede kullanılan dile uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	48	4	26	78	2	80
Yüzde	60%	5%	32%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %60'ı evet, %5'i kısmen, %32'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitapta kullanılan dilin öğrencilerin geldiği sosyal çevrede kullanılan dile uygun olduğu görüşündedir. Belli sayıda öğretici ise uygunluk konusunda olumsuz düşünmektedir.

Belli istisnaları olmakla birlikte biz de kullanılan dilin öğrencilerin geldiği sosyal çevrede kullanılan dilden çok farklı olmadığını düşünmekteyiz. Öğreticilerin belli bir kısmının aynı görüşü paylaşmamasının nedeni kanaatimizce “fütüvvet”, “haslet” gibi kelimelerin kullanılmasıyla bağlantılıdır. Nihayetinde kitap tamamıyla konuşma diline uygun bir formatta yazılamazdı. Bu yönüyle olumsuz görüş belirten öğretmenlerin konuşma diliyle yazı dilinin farkındalığına sahip olmadıklarını düşünmekteyiz.

85) Paragraflar uygun şekilde düzenlenmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	59	6	14	79	1	80
Yüzde	74%	8%	17%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %74'ü evet, %8'i kısmen, %17'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu paragrafların uygun şekilde düzenlendiğini belirtmektedir. Diğer yandan belli sayıda öğretici ise uygun bir düzenleme yapılmadığı kanaatindedir.

Gerek ayet ve hadislerin verilmesinde gerek de konuların açıklamalarında

paragrafların birbirinden rahatlıkla ayırt edilebilecek şekilde verildiğini düşünmekteyiz. Muhtemelen olumsuz görüş belirten öğretmenler paragraf başlarının diğer cümlelerden daha içeride başlamamasından hareketle böyle bir kanaat belirtmişlerdir.

86) Her paragraf bir bütün müdür?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	70	0	10	79	1	80
Yüzde	87%	0%	12%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %87'si evet, %12'si hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu her paragrafın bütünlüğünü koruduğunu düşünürken belli sayıda öğretici bu konuda olumsuz düşünmektedir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi konuların açıklamaları sanki madde işaretleri olmadığı halde maddeler halinde açıklanmış gibi verilmiştir. Bu bağlamda bir konu bitmeden bir diğer ifadeyle bir madde konusu bitirilmeden diğerine geçilmemiştir. Dolayısıyla paragraflarda bütünlüğün esas olduğu kanısındayız.

87) Paragraflar arasındaki geçişler uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	56	11	10	78	2	80
Yüzde	70%	14%	13%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %70'i evet, %14'ü kısmen, %13'ü hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu paragraflar arasındaki geçişlerin uygun olduğunu belli sayıda öğretici ise uygun olmadığını düşünmektedir.

Genel itibariyle paragraflar arasındaki geçişlerde sorun olmadığı söylenebilir. Şöyle ki konu okunurken buraya nereden geçildi gibi bir intiba oluşturmamaktadır.

Diğer yandan madde işaretleri olmasa da yazıda kullanılan maddeleme mantığı, paragraflar arası geçişlerin uyumu açısından problem oluşturmamaktadır. Bu yönüyle öğretmenlerin büyük çoğunluğunun görüşüne katılmaktayız.

88) Anlatım öğrencinin seviyesine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	54	7	18	80	0	80
Yüzde	68%	9%	23%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %68'i evet, %9'u kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitaptaki anlatımın öğrenci seviyesine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olduğunu belirtmektedir. Diğer yandan belli sayıda öğretici bu konuda aynı fikri paylaşmamaktadır.

Kanaatimiz o ki kitapta hakim olan ilmi hallerin özeti mahiyetindeki anlatım, öğrenci seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun olsa bile ilgilerine çok hitap etmemektedir. Bir diğer ifadeyle kitabın anlatımında eksiklik olmasa da albeni de yoktur. Kitap sanki ilmi hallerin biraz basitleştirilmesi, renklendirilmesi, ünite mantığıyla anlatılması gibi hususlarla değiştirilmeye çalışılmıştır. Oysaki geniş bir yaş aralığındaki öğrenci kitlesine hitap edecek bir kitabın anlatım olarak da farklı olması gerekir diye düşünmekteyiz. Bu yönüyle olumsuz görüş belirten öğretmenlerin daha objektif bir görüş belirttikleri düşüncesindeyiz. (Geniş yaş aralığından kastımız; ankete katılan kurslarda 15-16 yaşında genç kızlar da mevcut, 40-50-60 ve hatta 70 yaşında bayanlar da mevcut.) Ayrıca ilmi hallerin özeti mahiyetindeki anlatım için bakınız sayfa 35-36 abdestin anlatılışı.)

DİL VE ANLATIM İLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	62	8	8	78	2	80
Yüzde	78%	10%	10%	98%	2%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %66'sı evet, %13'ü kısmen, %15'i hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %6'sı bu bölüme cevap vermemiştir.

Anket sonuçlarından da anlaşılacağı üzere Arapça kelimelerin kullanımına rağmen bir sözlüğün olmayışı dil ve anlatımla ilgili en önemli eksiği teşkil etmektedir. Bu yönüyle olumsuz görüş belirten öğretmenlerin de böyle bir tercihte bulunmalarının asıl nedeni budur. Bu eksikliğine rağmen ders kitabının anlatımının akıcılığı, öğrenci seviyesine uygunluğu, cümle dizilişi ve paragraflar arası geçişlerin uygunluğu gibi hususlarda öğretmenler tarafından da beğenildiği görülmektedir.

2.9. ANLATIMDA ÖRNEKLERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI

89) Konuların anlatımında yeterli örnek verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	51	10	18	79	1	80
Yüzde	64%	13%	22%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %64'ü evet, %13'ü kısmen, %22'si hayır cevabı vermiştir. Öğretmenlerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu konuların anlatımında yeterli örnek verildiği kanaatinde. Bununla birlikte belli sayıda öğretici yeterli örneklerle konuların desteklenmediğini savunmaktadır.

Bizim görüşümüz de konu anlatımında yeterli sayıda örnek verilmediği yönündedir. Ders kitabı olarak hazırlanan bir kitabın kanaatimizce daha fazla örnek barındırması gerekirdi. Soyut kavramların somutlaşması, yanlış anlaşılabilir teorik

bilgilerin pratiğe dökülmesinde daha az sorunla karşılaşmak ve en önemlisi kolayca öğrenmek ve kalıcılığın sağlanabilmesi gibi birçok kazanım nedeniyle örneklere fazlasıyla yer verilmeliydi. Örneğin zekat konusu anlatılırken tablolardan yararlanılsa sonrasında gelir ve gideri belirtilen birkaç ailenin zekat hesabı yapılsaydı kanaatimiz o ki konu çok daha kolay anlaşılabilirdi. Diğer yandan neden acaba bu oranda öğretici yeterli örnek verildiğini düşünmektedir? Kanaatimizce genel olarak dini kitaplarda özellikle ilmi hallerde örnekleme az olduğu için bu ders kitabı da örnekler açısından yeterli görülmektedir.

90) Örnekler konunun özellikleriyle, amaç ve davranışlara uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	48	12	18	78	2	80
Yüzde	60%	15%	23%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %60'ı evet, %15'i kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu örneklerin konunun özellikleriyle amaç ve davranışlara uygun olduğu kanaatinde. Belli sayıda öğretici ise bu fikre katılmamaktadır.

Yukarıda örneklerin az olduğunu belirtmiştik fakat verilen örnekler, konunun özellikleriyle amaç ve davranışlara uygundur düşüncesindeyiz. Örneklerle ilgili yukarıdaki sorularda da olduğu gibi burada da belli sayıda öğretici uygun olmadığını düşünmektedir. Kanaatimizce burada da öğretmenler genelleme yaparak olumsuz görüş belirtmişlerdir.

91) Örnekler öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve seviyelerine uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	46	18	13	78	2	80
Yüzde	58%	23%	16%	97%	3%	100%

Bu soruya öğreticilerin %58'i evet, %23'ü kısmen, %16'sı hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu örneklerin öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve seviyelerine uygun olduğunu düşünmektedir. Belli sayıda öğretici ise bunun aksini savunmaktadır.

Biz de örneklerin öğrencilerin seviyelerine uygun olsa bile ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olmadığını düşünmekteyiz. Şöyle ki bu duruma az örnek verilmesinin yanı sıra günlük hayattan değil de biraz daha kitabi örnekler verilmesi neden olmuştur. Örnekler konusunda daha öncekilerde olduğu gibi burada da görüşler birbirine yakındır.

92) Örnekler öğrencinin günlük hayatından seçilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	42	13	24	78	2	80
Yüzde	52%	16%	30%	98%	2%	100%

Bu soruya öğreticilerin %52'si evet, %16'sı kısmen, %30'u hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin çoğunluğu örneklerin öğrencilerin günlük hayatından seçilmiş olduğu kanaatindeyken belli sayıda öğretici aynı görüşte değildir.

Bizim kanaatimiz de örneklerin günlük hayattan seçilmediği yönündedir. Genel olarak verilen örnekler ilmi hallerde verilen örneklere benzemektedir. Belli oranda öğreticinin bu kanaatte olması örneklerin yeterli olmayışıyla ilgili olsa gerektir.

93) Örnekler işlevsel midir ve işlevleri belirgin midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	44	12	22	78	2	80
Yüzde	55%	15%	28%	98%	2%	100%

Bu soruya öğreticilerin %55'i evet, %15'i kısmen, %28'i hayır cevabı

vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu örneklerin işlevsel olduğunu ayrıca işlevlerinin de belirgin olduğunu düşünmektedir. Belli sayıda öğretici ise örneklerin işlevselliği konusunda olumsuz düşünmektedir.

Şayet daha fazla örnek verilseydi işlevsellik kanaatimizce ön planda olurdu. Kitapta yer alan örnekler incelendiğinde ise çok da işlevsel olmadıkları söylenebilir. Şöyle ki örnekler genel olarak konuların açıklanması için verilmiş fakat çok basit tutulmuşlardır.

ANLATIMDA ÖRNEKLERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	46	13	19	78	2	80
Yüzde	58%	16%	24%	98%	2%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %58'i evet, %16'sı kısmen, %24'ü hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %2'si bu bölüme cevap vermemiştir.

Anket sorularına cevap veren öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitapta yer verilen örnekleri yeterli bulmuştur. Fakat kanaatimiz o ki; anlatımda örneklere daha fazla yer verilerek anlatım güçlendirilebilirdi. Öğreticilerle yapılan görüşmelerden edindiğimiz bilgilere göre bu bölümün soruları öğretmenler tarafından, örneklerle ilgili, var olanı yeterli görme mantığıyla cevaplanmıştır.

2. 10. STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI

94) Konuların işlenişinde, çeşitli uygun öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanmaya sevk edecek veya mümkün kılacak anlatım özellikleri var mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	32	45	3	80	0	80
Yüzde	40%	56%	4%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %40'ı evet, %56'sı kısmen, %4'ü hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu konuların işlenişinde anlatım özelliklerinin çeşitli öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanmaya kısmen de olsa sevk edecek özelliklere sahip olduğu kanaatindedir. Çok az sayıda öğretici ise konuya olumsuz yaklaşmaktadır.

Bizim kanaatimiz ise konuların işlenişinde düz bir anlatıma ilave olarak sorularla desteklenen bir metot farklı öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini barındırabilecek bir durum arz etmemektedir. Kitap genel olarak ilmihal mantığıyla hazırlanmış, görsellik çok fazla kullanılmadığı gibi en basitinden konular maddelenerek bile açıklanmamış dolayısıyla düz bir anlatım tercih edilmiştir. Her ne kadar öğretmenlerin çoğunluğu kısmen de olsa konuların işlenişinde, çeşitli uygun öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanmaya sevk edecek veya mümkün kılacak anlatım özellikleri olduğunu düşünse de kanaatimizce durum böyle değildir. Pekala neden böyle bir kanaat taşımaktadır öğretmenler? Kanaatimiz dini eserlerdeki genel anlatım kitapta da yer aldığı için öğretmenlerin kitaba bir ders kitabı mantığıyla yaklaşmamalarından kaynaklanmaktadır.

95) Konular, çeşitli öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini gerektirecek veya mümkün kılacak tablo, grafik, resim vb. ile takviye edilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	42	36	2	79	1	80
Yüzde	52%	45%	2%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %52'si evet, %45'i kısmen, %2'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu farklı teknik ve yöntemlerin kullanılabilmesi için tablo, grafik, resim vb. görsellerle takviye edildiğini düşünmektedir. Buna yakın sayıda öğretici tam olarak olmasa kısmen takviyenin söz konusu olduğunu düşünürken çok az sayıda öğretici takviyenin söz konusu olmadığını düşünmektedir.

Bizim kanaatimiz ise olumsuz görüş belirten öğretmenlerin daha objektif oldukları yönündedir. Şöyle ki kitabın genelinde kullanılan tablo, grafik, resim gibi görseller bütünü içinde çok az yer tutmaktadır. Bu yönüyle kitabın en önemli eksikliklerinden biri konuları kolaylaştıracak, kalıcılığı artıracak vb. birçok faydası olacak görselliğin kitapta çok ama çok az kullanılmasıdır. Kitap sanki ders kitabı değil de ilmiyal özeti gibi hazırlandığı için bu yönüyle çeşitli öğretim strateji, yöntem ve tekniklerin kullanılmadığı da ortadadır. Öğreticilerin konuya olumlu yaklaşması ise genel anlamda bu gelenek içinde yetişmeleriyle açıklanabilir.

96) Anlatım tek bir yöntem veya tekniğe zorlamakta mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	31	39	8	78	2	80
Yüzde	39%	49%	10%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %39'u evet, %49'u kısmen, %10'u hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre üreticilerin çoğunluğu kısmen de olsa anlatımın tek bir yöntem ve tekniğe zorlamakta olduğunu, belli sayıda üretici bunun gerçekten zorladığını çok az sayıda üretici ise anlatımın tek bir yöntem ve tekniğe zorlamadığını savunmaktadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi kitapta düz bir anlatıma ilave olarak bazı konulara “araştırınız, ilmi halden okuyunuz gibi” etkinlikler serpiştirilmiştir. Bu bağlamda kitabın anlatımı tek bir yöntem ve tekniğe zorlamaktadır görüşü daha objektif olacaktır diye düşünmekteyiz. Üreticilerin yukarıdaki sorulara genel olarak olumlu cevap verirken bu soruda olumsuz görüş belirtmeleri kanaatimizce soruların çok da dikkatle cevaplandırılmadığıyla ilgili olabilir.

STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEğERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	35	40	4	79	1	80
Yüzde	44%	50%	5%	99%	1%	100%

Toplamda bu bölüme üreticilerin %44’ü evet, %50’si kısmen, %5’i hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte üreticilerin %1’i bu bölüme cevap vermemiştir.

Strateji, yöntem ve tekniklerle ilgili sorulara üreticilerin fazla eleştirel yaklaşmadıkları görülmektedir. Düz anlatımın tercih edilip, farklı yöntem ve tekniklere başvurulmadığı görüldüğü halde bu durum üreticileri fazla rahatsız etmemiştir. Bu durum yukarıda da ifade edildiği gibi alışlagelmiş anlatım tarzının kolaylığıyla ilgili olabileceği gibi üreticilerin sorulara cevap verirken gerekli hassasiyeti göstermemeleriyle de açıklanabilir.

2. 11. İÇERİKLE İLGİLİ DİĞER İNCELEME SORULARI

97) **Kitap genel olarak Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına hizmet etmekte midir?**

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	65	13	0	78	2	80
Yüzde	81%	16%	0%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %81'i evet, %16'sı kısmen cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitabın Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına hizmet ettiğini düşünmektedir. Belli sayıda öğretici ise genel amaçlara hizmet etmediği kanaatinde.

Kitabın Kur'an Kurslarında okutulan bir kitap olduğu göz önünde bulundurulduğunda genel olarak Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olduğu söylenebilir.

98) **Kitap, genel olarak öğreticilik yaptığınız kursun genel amaçlarına hizmet etmekte midir?**

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	38	12	30	80	0	80
Yüzde	48%	15%	37%	100%	0%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %48'i evet, %15'i kısmen, %37'si hayır cevabı vermiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu kitabın genel olarak öğreticilik yaptıkları kursun genel amaçlarına hizmet etmektedir kanaatindeyken buna yakın sayıda öğretici bu konuda olumsuz düşünmektedir.

Öğreticilerin muhtemelen olumsuz görüş belirtmeleri kitabı yetersiz görmelerinden kaynaklanmamaktadır. Bunu yukarıda verilen cevaplardan anlamamız

mümkündür. Belki de öğretmenlerin bir kısmının olumsuz görüş belirtmesi kitabın ilmiyel özeti oluşuyla ilgilidir. Bir diğery ifadeyle öğretmenler kitabın özet olmasından ziyade daha geniş açıklamalar içermesini istiyor olabilirler. Bütün bunlarla birlikte ders kitabının kursların genel amaçlarına uygun olduğu kanısındayız.

99) Kitap, İbadet öğretiminin programda belirtilen amaçlarının tamamını kapsayacak nitelikte midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	68	2	6	77	3	80
Yüzde	85%	3%	8%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %85'i evet, %3'ü kısmen, %8'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitabın öğretim programında belirtilen amaçların tamamını kapsayacak nitelikte olduğunu belirtmektedir. Çok az sayıda öğretici ise programın bu nitelikte kapsayıcı olmadığı kanaatindedir.

Genel olarak bakıldığında kitabın kapsayıcılığı hususunda bir sorun olmadığı görülecektir. Kitap öğrencileri ne tamamıyla bilgi bombardımanına tutmakta ne de sadece bilinenleri tekrarlamakla yetinmektedir. Kısaca kitap verilmesi gereken bilgileri tam anlamıyla verebilmektedir. Kitabın hazırlanmasında takdir edilecek hususların başında bu yer almaktadır. Öğreticilerin büyük çoğunluğunun olumlu görüş belirtmesi de bu yönüyle -kanaatimizce- objektif bir yaklaşımdır.

100) Konular, öğrenciyi ezbercilikten uzaklaştıracak bir biçimde işlenmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	61	2	16	78	2	80
Yüzde	76%	2%	20%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %76'sı evet, %2'si kısmen, %20'si hayır cevabı

vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu konuların öğrenciyi ezbercilikten uzaklaştıracak bir biçimde işlendiğini savunurken belli sayıda öğretici bunun aksini iddia etmektedir.

Öğreticilerin bu şekilde kanaat belirtmesi aldıkları eğitim, okudukları kitaplar, öğrenci profilleri gibi birçok faktörden kaynaklanmaktadır. Bu yönüyle dini konularda en önemli metot olarak göze çarpan ezber konusuna öğretmenlerin hepsinin aynı gözle bakması mümkün değildir. Yeni öğretim anlayışlarında ve özellikle Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı program ve ders kitaplarında öğrenciyi ezbercilikten uzaklaştırmaya çalışan bir anlayış hakimdir. Ezberin yerine az bilen fakat sahip olduğu bilgiyi analiz ve sentez eden, uygulayabilen kısacası yorum yapan bir öğrenci profili çizilmektedir. Maalesef bu husus yakın zamanda hazırlanmasına rağmen Diyanet İşleri Başkanlığının kitabında yer almamaktadır. Sanki öğrencilerin konuları ezberlemesi ve bunu tekrar edebilmesi tek amaç gibi düşünülmektedir. Oysaki bu şekilde öğrenci konuyu sadece belli bir dönem içinde öğrenmiş ve unutmuş olacağı için uzun vadede çok da işe yaramayacaktır.

101) Öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıracak öğelere yer verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	70	6	2	78	2	80
Yüzde	88%	8%	2%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %88'i evet, %8'i kısmen, %2'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kitapta öğrenmeyi kolaylaştıracak öğelere yer verildiğini düşünmektedir. Çok az sayıda öğretici ise kolaylaştırıcı öğelerin olmadığını düşünmektedir.

Kitapta yer alan konular hem içerik hem de sunuş olarak çok da zor konular değildir. Öğrencilerin hepsinin olmasa bile çoğunluğunun ilköğretime giderek din derslerini görmüş olması hem de genel itibarıyla kitapta yer alan konular hakkında az

da olsa çevresinden duymuş, görmüş olması öğrencilerde hazır bulunuşluk olarak düşünülebilir. Bu bağlamda öğretmenlerin öğrenmelerini kolaylaştıracak hususlara kitapta özellikle yer verilmese bile konular kısmen de olsa bilindik hususlardan oluşmaktadır. Öğreticiler muhtemelen bu yönü göz önünde bulundurarak böyle bir kanaate varmış olabilirler.

102) Konuların işlenişinde içerik ve kapsam göz önünde bulundurulmuş mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	47	2	30	79	1	80
Yüzde	59%	2%	38%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %59'u evet, %2'si kısmen, %38'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu konuların işlenişinde içerik ve kapsamın göz önünde bulundurulduğu kanaatinde dir. Diğer yandan bu sayıya yakın oranda öğretici ise içeriğin göz önünde bulundurulmadığını düşünmektedir.

Kitabın ünite başlıklarıyla içerikleri karşılaştırıldığında aykırı bir durumla karşılaşmamaktadır. Konular tamamıyla ünite başlığının alt başlıkları biçiminde verilmiş ve alt başlıklarda da farklı konulara atlanmadan, konular detaya boğulmadan verilmiştir. Belli bir oranda öğreticinin olumsuz görüş belirtmesi muhtemelen ünite başlığının daha detaylıca işlenmesi yönünde bir istekten hareketle şekillenmiştir kanaatindeyiz.

103) Üniteler ve konular işlenirken dengeli bir dağılım gözlenmekte midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	47	10	20	77	3	80
Yüzde	59%	12%	25%	96%	4%	100%

Bu soruya üreticilerin %59'u evet, %12'si kısmen, %25'i hayır cevabı vermiştir. Üreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre üreticilerin çoğunluğu üniteler ve konular işlenirken dengeli bir dağılım yapıldığı kanaatindedir. Belli sayıda üretici ise aynı kanaati paylaşmamaktadır.

nitelere ayrılan sayfa sayıları karşılaştırıldığında dengeli bir dağılımın gözetildiği anlaşılabilir. Bununla birlikte her alt başlığın önemi, genişliği gibi sebeplerle dengeli bir dağılım yapılmasının imkanı da yoktur. Bu yönüyle kitapta üniteler ve konuların işlenişinde dengeli bir dağılımın yapıldığı kanaatindeyiz. Üreticilerin belli bir kısmının olumsuz görüş belirtmesi öyle zannediyoruz ki mutlak eşitlik gözetilmediğinden kaynaklanmaktadır. Sanki üreticiler alt başlıkların içeriklerinin de aynı olması gerektiği gibi bir mantıkla hareket etmiş olabilirler.

104) Bilgiler doğru ve objektif olarak sunulmuş mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	46	10	24	79	1	80
Yüzde	57%	12%	30%	99%	1%	100%

Bu soruya üreticilerin %57'si evet, %12'si kısmen, %30'u hayır cevabı vermiştir. Üreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre üreticilerin çoğunluğu kitapta kullanılan bilgilerin doğru ve objektif olarak sunulduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte az sayılamayacak oranda da bilgilerin doğru ve objektif olarak sunulmadığı kanaatini taşıyanlar vardır.

Ders kitabı gerek ilmiyelerle gerek de diğer fıkıh kitaplarıyla karşılaştırıldığında içeriğinde u görüşlerin olduğu, yanlış bilgilerin verildiği bir kitap kesinlikle değildir. Hatta belki de kafa karışıklığına sebep olmaması için mümkün olduğunca mezheplere bile değinilmeden konular verilmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle kitaptaki bilgilerin doğru ve objektif olarak sunulmadığını iddia etmek pek yerinde bir düşünce olmasa gerektir. Üreticilerin farklı beklentileri nedeniyle belki bu tür bir sonuçla karşılaşılmıştır.

105) Bilgi kaynakları yeterince zengin midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	48	10	19	78	2	80
Yüzde	60%	13%	24%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %60'ı evet, %13'ü kısmen, %24'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu kitabın bilgi kaynakları açısından yeterince zengin olduğunu düşünmektedir. Bununla birlikte belli sayıda öğretici kaynakları yeterince zengin bulmamıştır.

Ders kitabının kaynakçasına bakıldığında, kitabın bir ders kitabı olarak hazırlandığı göz önünde bulundurulduğu ayrıca içerik olarak öğretmenlerin de çoğunluğunun yeterli olduğunu belirttiği bir kitabın kaynaklarının da yeterli olduğu söylenebilir. Kitap hazırlanırken Arapça kaynaklardan, Hadis ve Tefsir kitaplarından Diyanet Ansiklopedisi ve diğer yayınlarından fazlasıyla yararlanıldığı içerikten anlaşılmaktadır. Öğreticilerin olumsuz görüş belirtmeleri genel itibariyle fazlasıyla göz doldurmayan kaynakçadan kaynaklanıyor olabilir.

106) Bilgi kaynakları güvenilir midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	52	6	19	78	2	80
Yüzde	65%	8%	24%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %65'i evet, %8'i kısmen, %24'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu kitaptaki bilgi kaynaklarının güvenilir olduğunu düşünmektedir. Bununla birlikte belli sayıda öğretici bilgi kaynaklarının güvenilir olmadığını belirtmektedir.

Kaynakça incelendiğinde bilimsel değer taşımayan hurafelerle bezenmiş dini kitapların kullanılmadığı fark edilecektir. Kaynakçada dikkat çeken bir diğer husus

mümkün olduğunca Diyanet'in heyetlere hazırlattığı kitaplardan yararlanıldığıdır. %24 gibi bir oranda öğreticilerin güvenilir olmadığını söylemeleri kanaatimizce kaynakça incelenerek varılan bir sonuç değildir.

107) Kullanılan Kur'an Meali güvenilir midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	56	2	18	76	4	80
Yüzde	70%	2%	23%	95%	5%	100%

Bu soruya öğreticilerin %70'i evet, %2'si kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %5'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kullanılan Kur'an Mealinin güvenilir olduğu görüşündedir. Belli sayıda öğretici ise Mealin güvenilir olmadığı kanaatindedir.

Ders kitabında kullanılan meal kaynakçadan öğrendiğimize göre Elmalı Muhammed Hamdi Yazır'ın Hak Dini Kuran Dili isimli eseridir. Öğreticilerin %23 gibi bir oranda olumsuz görüş belirtmesi kanaatimiz o ki kaynakça incelenmediğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü ismi geçen eser genel olarak birçok araştırmacının eserlerinde yararlandığı, sadeleştirilerek meali hazırlanan ve tefsir olarak en fazla rağbet edilen eserlerden birisidir.

108) Kullanılan hadis kaynakları güvenilir midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	57	4	18	79	1	80
Yüzde	71%	5%	23%	99%	1%	100%

Bu soruya öğreticilerin %71'i evet, %5'i kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğreticilerin büyük çoğunluğu kullanılan hadis kaynaklarının güvenilir olduğunu düşünmektedir. Diğer yandan belli sayıda öğretici hadis

kaynaklarının güvenilir olmadığını belirtmektedir.

Olumsuz görüş belirten öğretmenlerin kaynakçayı inceleyerek bu sonuca vardıklarını düşünmüyoruz. Kullanılan hadis kitaplarını birebir kritik etmemiz mümkün olmasa bile metinde kullanımlarından hareketle kitapta yer verilen hadislerin güvenilirliği düşük, hadis usulüne göre itibar görmeyen hadislerden olmadığı düşüncesindeyiz.

İÇERİKLE İLGİLİ DİĞER İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	52	8	18	78	2	80
Yüzde	65%	10%	23%	98%	3%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %65'i evet, %10'u kısmen, %23'ü hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %3'ü bu bölüme cevap vermemiştir.

İçerikle ilgili bölümden çıkan sonuca göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu bölümü başarılı bulmuştur. Konuların programa uygunluğu, ünite içeriklerinin yeterliliği, kaynakçanın yeterince zengin oluşu ve güvenilirliği gibi hususlar bağlamında öğretmenler kitabı yeterli bulmaktadırlar. Belli sayıda öğretici ise aynı kanaati taşımamaktadır.

2. 12. ANLATIMDA KULLANILAN AYET VE HADİSLERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI

109) Ayet mealleri aslına uygun olarak verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	61	10	4	74	6	80
Yüzde	76%	12%	5%	93%	7%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %76'sı evet, %12'si kısmen, %5'i hayır cevabı

vermiştir. Öğreticilerin %7'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ayet mealleri aslına uygun olarak verildiği kanaatindedir. Çok az sayıda öğretmen ise ayet meallerini aslına uygun verilmediğini düşünmektedir.

Birkaç tane ayet mealini farklı meallerle karşılaştırdığımızda genel olarak birbirine yakın anlamların verildiğini söyleyebiliriz. Bu yönüyle ayet meallerinin aslına uygun olduğunu düşünmekteyiz. Öğreticilerin farklı görüşler belirtmesi muhtemelen konuyla ilgili kısmının önplana çıkarılarak sunulmasıyla ilgili olabilir.

110) Ayet meallerinin anlaşılmasını kolaylaştıracak açıklamalara yer verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	54	12	14	79	1	80
Yüzde	67%	15%	17%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %67'si evet, %15'i kısmen, %17'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ayet meallerinin anlaşılmasını kolaylaştıracak açıklamalara yer verildiği görüşündedir. Diğer yandan belli sayıda öğretmen ayet meallerini kolaylaştıracak açıklamalara yer verilmediğini düşünmektedir.

Kitapta ayet mealleri hem metnin içinde verilmiş hem de konuyla ilgili ayetler kendi başına bir paragraf halinde verilmiştir. Metnin içinde verilen ayetlerde zaten metin içinde konu hem açıklanmış hem de ayetler açıklanmıştır. Diğer yandan bağımsız verilen ayetler ise metnin içinde gerektiğinde açıklanmıştır. Muhtemelen olumsuz görüş belirten öğretmenler konuyla ilgili fakat metinlerden bağımsız verilen ayetlerin anlaşılması için kolaylaştıracak açıklamalara yer verilmediğini düşünmüşlerdir.

111) Ayet meallerini anlaşılır kılmak için yapılan açıklamalar doğru ve yeterli midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	70	1	8	78	2	80
Yüzde	87%	1%	10%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %87'si evet, %1'i kısmen, %10'u hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu ayet meallerini anlaşılır kılmak için yapılan açıklamalar doğru ve yeterlidir kanaatinde. Belli sayıda öğretici ise açıklamaların doğru ve yeterli olmadığını düşünmektedir.

Yukarıda da değindiğimiz gibi genel olarak metnin içindeki ayetler açıklanmıştır. Bu yönüyle ayetten yanlış anlaşılacak ya da ayetin tam olarak ne kastettiğini belirsizleştirecek bir açıklama olmadığı kanaatindeyiz. Öğreticilerin büyük çoğunluğu da bu yönüyle yaklaşmışlardır konuya. Bununla birlikte olumsuz görüş belirten öğretmenlerin yukarıda da değindiğimiz gibi konuyla ilgili fakat metinden bağımsız ayetleri dikkate aldıkları için böyle bir görüş belirttiklerini düşünmekteyiz.

112) Ayetler kısaltılarak alınmışsa belirtilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	54	5	18	77	3	80
Yüzde	68%	6%	22%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %68'i evet, %6'sı kısmen, %22'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu ayetlerin kısaltılarak alındığında belirtildiği düşüncesindedir. Bununla birlikte belli sayıda öğretici aynı kanaatte değildir.

Ders kitabında metin içlerinde verilen ayetler kısaltılarak alınmıştır. Başlangıç

kısmı ve son kısmı verilmediğinde Türkçe dil kurallarına uygun olarak “....Allah...” gibi bir kullanım tercih edilmiştir. Buradan rahatlıkla ayetlerin kısaltılarak alındığı anlaşılabilir. Belli sayıda öğreticinin olumsuz görüş belirtmesi özellikle alıntı yapıldığının vurgulanmayışıyla/belirtilmemesiyle ilgili olabilir.

113) Ayetler konuya ve amaçlara uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	63	2	14	78	2	80
Yüzde	79%	2%	17%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %79'u evet, %2'si kısmen, %17'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2'si ise bu soruya cevap vermemiştir. Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kullanılan ayetlerin konuya ve amaçlara uygun olduğu kanaatindedir. Belli sayıda öğretici ise aynı kanaatte değildir.

Metin içinde kullanılan ayetler konuyla ilgili direkt bağlantılıdır. Bu yönüyle amaçlara da uygun olduğu söylenebilir. Öğreticilerin büyük çoğunluğunun ayetlerin konuya ve amaçlara uygun olduğu yönündeki kanaatine katılmaktayız. Olumsuz görüş belirten öğretmenler ise muhtemelen konuyla ilgili fakat metinlerden bağımsız ayetleri göz önünde bulundurarak böyle bir görüş belirtmiş olabilirler.

114) Hadisler güvenilir kaynaklardan verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	54	1	22	77	3	80
Yüzde	68%	1%	27%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %68'i evet, %1'i kısmen, %27'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kullanılan hadislerin güvenilir kaynaklardan alındığını belirtmektedir. Belli sayıda öğretici ise kaynakların güvenilir olmadığını düşünmektedir.

Genel itibariyle kitapta kullanılan hadislerin ve kaynakçadan hareketle yararlanılan hadis kitaplarının hadis usulünde belirtilen kriterlere aykırı olmadığını düşünmekteyiz. Öğreticilerin belli oranda olumsuz görüş belirtmesi ise kanaatimizce hadislerin inceden inceye araştırılmasıyla varılan bir sonuç olmadığı yönündedir.

115) Hadis mealleri anlaşılır verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	59	2	16	78	2	80
Yüzde	74%	3%	20%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %74'ü evet, %3'ü kısmen, %20'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu verilen hadis meallerinin anlaşılır olduğunu, belli sayıda öğretici ise hadis meallerinin anlaşılabilirliğinde problemler olduğunu düşünmektedir.

Ders kitabının geneliyle ilgili olarak hem kitap metninin hem de kullanılan ayet ve hadislerin anlaşılabilirliğinde sorunlar olmadığını düşünmekteyiz. Olumsuz düşünen öğretmenler muhtemelen metinden ayrı verilen ve kısmen de uzun olan hadisleri göz önünde bulundurarak böyle bir kanaate varmış olabilirler.

116) Hadisler ile ilgili anlaşılmayı gerektiren hususlar açıklanmış mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	54	10	12	76	4	80
Yüzde	68%	12%	15%	95%	5%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %68'i evet, %12'si kısmen, %15'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %5'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu hadislerle ilgili olarak gerektiğinde açıklamalar yapıldığı kanaatindedir. Bununla birlikte belli sayıda

öğretici anlaşılmayı gerektiren hususlar olduğunda açıklama yapılmadığını belirtmektedir.

Öğreticilerin belli bir kısmının olumsuz görüş belirtmesi metinden ayrı verilen hadislerin uzunluğundan hareketle ulaşılmış bir sonuç olabilir. Genel itibariyle metnin içinde verilen hadisler konunun açıklanması sırasında verildiği için özellikle bir açıklamaya gerek kalmamaktadır.

117) Hadisler konuya ve amaçlara hizmet edecek nitelikte midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	58	5	14	78	2	80
Yüzde	73%	6%	18%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %73'ü evet, %6'sı kısmen, %18'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu kullanılan hadislerin konuya ve amaçlara hizmet edecek nitelikte olduğu kanaatindedir. Diğer yandan belli sayıda öğretici hadislerin konulara hizmet etmeyeceğini düşünmektedir.

Ders kitabı olması hasebiyle kitabın içeriğine bol bol hadis ya da ayet serpiştirilmiş değildir. Kitapta sadece konuya açıklık getirecek hadisler kullanılmıştır. Dolayısıyla hadislerin konuya ve amaçlara hizmet edecek nitelikte olduğu rahatlıkla söylenebilir. Öğreticilerin belli bir kısmının olumsuz görüş belirtmesi ise muhtemelen bazı konularda yer alan "tartışalım" kısımlarında yer alan, üzerinde düşünülmesi istenen hadislerle ilgili olarak düşünülebilir.

ANLATIMDA KULLANILAN AYET VE HADİSLERLE İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	56	6	15	77	3	80
Yüzde	70%	8%	19%	96%	4%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %70'i evet, %8'i kısmen, %19'u hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %4'ü bu bölüme cevap vermemiştir.

Konuların anlatımında kullanılan ayetler aslına uygun olarak verilmiş, ayetlerin ve hadislerin konu içinde açıklaması yapılmış ayrıca kullanılan hadisler temel hadis kaynaklarından alınmıştır. Bu durum da anket sonuçlarına yansımıştır. %20'ye yakın öğreticinin olumsuz görüş belirtmesi bölümün sorularını gerekli hassasiyeti göstermeden cevaplamalarıyla açıklanabilir.

2. 13. OKUMA PARÇASI VE ÇALIŞMA YAPRAKLARIYLA İLGİLİ İNCELEME SORULARI

118) Ünite ve/veya konular okuma veya çalışma parçaları ile desteklenmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	10	38	28	77	3	80
Yüzde	13%	48%	35%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %13'ü evet, %48'i kısmen, %35'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu kısmen de olsa konuların okuma veya çalışma parçalarıyla desteklendiği kanaatindedir. Az sayıda öğretici bu fikri tamamıyla desteklerken daha fazla öğretici konunun okuma veya çalışma parçalarıyla desteklenmediğini düşünmektedir.

Ders kitabı baştan sona incelendiğinde içerikte okuma parçası ya da şiirin hiç olmadığı, “tartışalım”, “not edelim”, “araştıralım öğrenelim”, “birlikte konuşalım” gibi çalışma parçalarının olduğu görülecektir. Bu sebeple öğretmenlerin bu soruya olumlu veya olumsuz görüş belirtmeleri çok da aykırı bir durum değildir.

119) Okuma ve çalışma parçaları konuyu desteklemekte midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	16	31	32	79	1	80
Yüzde	20%	39%	40%	99%	1%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %20'si evet, %39'u kısmen, %40'ı hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %1'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu okuma ve çalışma parçalarının konuyu desteklemediğini düşünmektedir. Bununla birlikte kısmen destekler görüşündeki öğretmenler ile tamamıyla destekler görüşünde olanlar toplamda çoğunluğu oluşturmaktadır.

Yukarıda da değindiğimiz üzere okuma parçası bulunmazken ders kitabında, çalışma parçaları fazlasıyla yer almaktadır. Kitapta yer alan çalışma parçaları ise genel itibariyle konuyu destekler niteliktedir kanaatindeyiz. Öğreticilerin çoğunluğunun olumsuz görüş belirtmesi ise kitapta okuma parçalarının olmayışıyla irtibatlı olabilir. Diğer yandan kısmen de olsa olumlu görüş belirten öğretmenlerin ise çalışma parçalarından hareketle böyle bir kanaat belirttikleri söylenebilir.

120) Okuma ve/veya çalışma parçaları amaçları ve hedef davranışları desteklemekte midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	2	40	34	76	4	80
Yüzde	3%	50%	42%	95%	5%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %3'ü evet, %50'si kısmen, %42'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %5'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre öğretmenlerin çoğunluğu kısmen de olsa okuma ve çalışma parçaları amaçları ve hedef davranışları desteklemektedir görüşündedir. Diğer yandan buna yakın sayıda öğretici ise çalışma parçalarının hedef davranışları desteklemediği görüşündedir.

Daha önce de değindiğimiz gibi öğretmenlerin kanaatlerinin farklı olması okuma parçalarının olmayışıyla irtibatlı olacağı düşüncesini beslemektedir.

OKUMA PARÇASI VE ÇALIŞMA YAPRAKLARIYLA İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEĞERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	9	36	31	76	4	80
Yüzde	11%	45%	39%	95%	5%	100%

Toplamda bu bölüme öğretmenlerin %11'i evet, %45'i kısmen, %39'u hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %5'i bu bölüme cevap vermemiştir.

Kitabın eksik kalan önemli bölümlerinden bir tanesi de konuların okuma parçalarıyla zenginleştirilmemiş olmasıdır. Oysa konuya uygun okuma parçalarına yer verilmesi öğrencilerin dikkatini çekerek dersi daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır. Öğreticiler de bu düşünceden hareketle bu bölümü çok yeterli görmemişlerdir.

2. 14. DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARILYLA İLGİLİ İNCELEME SORULARI

121) Ünite veya konu sonlarında değerlendirme çalışmalarına yer verilmiş midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	17	45	16	78	2	80
Yüzde	21%	56%	20%	97%	3%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %21'i evet, %56'sı kısmen, %20'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre kısmen diyenlerle birlikte öğretmenlerin büyük çoğunluğu ünite veya konu sonlarında değerlendirme çalışmalarına yer verildiğini

belirtmektedir. Diğer yandan belli sayıda öğretici değerlendirme çalışmalarının olmadığını belirtmektedir.

Kitabın ünite sonları incelendiğinde her ünitenin sonunda “üniteyi gözden geçirelim”, “değerlendirme soruları” başlığı altında değerlendirme çalışmalarına yer verildiği görülmektedir. Kısmen görüşünü belirten öğretmenlerin yüksek oranda oluşu muhtemelen değerlendirme çalışmalarını yeterli görmemeleriyle, tamamıyla olumsuz görüş belirten öğretmenlerin ise kitabı incelememeleri ya da değerlendirme çalışmasının ne olduğu hakkında bilgi sahibi olmamalarıyla açıklanabilir.

122) Değerlendirme soruları ünite veya konuları kapsayacak nitelikte midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	28	48	1	77	3	80
Yüzde	35%	60%	1%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %35'i evet, %60'ı kısmen, %1'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre kısmen diyenlerle birlikte öğretmenlerin büyük çoğunluğu değerlendirme soruları ünite veya konuları kapsayacak niteliktedir kanaatindedir. Çok az sayıda öğretici ise değerlendirme sorularını kapsayıcı görmemektedir.

Ünite sonlarında yer alan “üniteyi gözden geçirelim” ve “değerlendirme soruları” başlıkları altında verilen sorular incelendiğinde gözden geçirelim kısımları açık uçlu soruları kapsarken, değerlendirme soruları kısmı ise test sorularından oluşmaktadır. Öğreticilerin olumsuz görüş belirtenlerinin oranının düşük olması da değerlendirme çalışmalarının yeterli olmasıyla açıklanabilir. Kanaatimiz o ki özellikle “üniteyi gözden geçirelim” kısımlarındaki sorular ünitenin genel bir değerlendirmesi için kifayet etmektedir.

123) Değerlendirme soruları ünite veya konuları kapsayacak nicelikte midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	33	42	2	77	3	80
Yüzde	41%	53%	2%	96%	4%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %41'i evet, %53'ü kısmen, %2'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre kısmen diyenlerle birlikte öğretmenlerin büyük çoğunluğu değerlendirme soruları ünite veya konuları kapsayacak niceliktedir kanaatinde. Çok az sayıda öğretici ise değerlendirme sorularını nicelik olarak yeterli görmemektedir.

Değerlendirme sorularından “üniteyi gözden geçirelim” kısımlarında en az 5 en fazla 10 soru yer almaktadır. “Değerlendirme Soruları” kısmında ise standart 5 soru yer almaktadır. Bunlara ilave olarak “araştıralım öğrenelim”, “birlikte konuşalım”, “tartışalım” gibi kısımlarda da yer alan sorular da göz önünde bulundurulduğunda nicelik olarak kitaptaki değerlendirme soruları fazlasıyla yeterlidir kanaatindeyiz. Kısmen diyenlerle birlikte olumlu görüş belirtenlerin oranının yüksek oluşu bunlarla irtibatlıdır diye düşünmekteyiz.

124) Soru maddeleri test tekniklerine uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	34	38	2	74	6	80
Yüzde	43%	48%	2%	93%	7%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %43'ü evet, %48'i kısmen, %2'si hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %7'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre kısmen diyenlerle birlikte öğretmenlerin büyük çoğunluğu soruların test tekniklerine uygun hazırlandığını düşünmektedir. Diğer yandan çok az sayıda öğretici test tekniklerine uygun olmadığını düşünmektedir.

“Değerlendirme soruları” başlığında yer alan soruların tamamı testlerden oluşmaktadır. Buradaki test soruları çok zor olmamakla beraber çok da kolay değildir. Öğreticilerin büyük çoğunluğunun -kısmen diyenlerle birlikte- olumlu görüş belirtmesi kanaatimizce yerinde bir tercih olmuştur.

125) Soru maddeleri tür itibarıyla yeterli çeşitlilikte midir?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	25	50	4	78	2	80
Yüzde	31%	62%	5%	98%	2%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %31’i evet, %62’si kısmen, %5’i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %2’si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre kısmen diyenlerle birlikte öğretmenlerin büyük çoğunluğu soru maddeleri tür itibarıyla yeterli çeşitliliktedir demektir. Bununla birlikte çok az sayıda öğretici yeterli çeşitlilik olmadığını düşünmektedir.

Yukarıda da değindiğimiz üzere kitaptaki soruların çeşitliliğinin az olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü kitapta gerek değerlendirme çalışmalarında gerekse konu içinde yer alan sorularda göze çarpan husus hepsinin açık uçlu sorular olmasıdır. İkinci çeşit soru ise çoktan seçmeli sorulardır. Bir diğer soru çeşidi ise üzerinde düşünelim başlığında yer alan sorulardan oluşmaktadır. Nihayetinde sorulardaki çeşitlilik bununla sınırlıdır. Daha farklı soru çeşitleriyle zenginleştirilmesi kanaatimizce kitabın bilgi yönüyle kalıcılığını artıracak yönündedir.

126) Soru maddeleri öğrencinin anlayabileceği dilde ve işaretlemelerle yazılmış mıdır?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	29	17	30	75	5	80
Yüzde	36%	21%	37%	94%	6%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %36’sı evet, %21’i kısmen, %37’si hayır cevabı

vermiştir. Öğreticilerin %6'sı ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre kısmen diyenlerle birlikte öğretmenlerin büyük çoğunluğu soru maddelerinin öğrencinin anlayabileceği dilde ve işaretlemelerle yazıldığı kanaatindedir. Bununla birlikte belli sayıda öğretici öğrencilerin soruları anlamada zorluklar yaşadıklarını düşünmektedir.

Kanaatimiz o ki açık uçlu soruların fazlalığı öğretmenlerde öğrencilerin soruları anlayamaması sonucunu doğuracağı endişesinden kaynaklanmaktadır. Aksi takdirde kitapta yer alan sorular okunduğunda ne demek isteniyor gibi bir boşluğa düşülmemektedir. Ayrıca soruların cevapları metnin içinde açıkça geçtiği için anlaşılma problemi yaşatmayacağını düşünmekteyiz.

127) Soru maddeleri amaçlara ve hedef davranışlara uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	33	42	1	76	4	80
Yüzde	41%	53%	1%	95%	5%	100%

Bu soruya öğretmenlerin %41'i evet, %53'ü kısmen, %1'i hayır cevabı vermiştir. Öğreticilerin %5'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre kısmen diyenlerle birlikte öğretmenlerin büyük çoğunluğu soru maddeleri amaçlara ve hedef davranışlara uygundur görüşünderken çok az sayıda öğretici uygun olmadığını düşünmektedir.

Yukarıda da değindiğimiz üzere kitapta açık uçlu sorular fazlasıyla yer almaktadır. Bu bağlamda soruların amaç ve hedef davranışlara uygun olmadığını ileri sürmek yerinde bir tutum olmayacaktır. Öğreticilerin de bu kanaati paylaşımları kanaatimizi desteklemektedir.

128) Sorular, öğrencinin bireysel çalışmalarına uygun mudur?

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	26	50	1	77	3	80
Yüzde	32%	63%	1%	96%	4%	100%

Bu soruya üreticilerin %32'si evet, %63'ü kısmen, %1'i hayır cevabı vermiştir. Üreticilerin %4'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Bu bulgulara göre kısmen diyenlerle birlikte üreticilerin büyük çoğunluğu soruların rencilerin bireysel çalışmalarına uygun olduğunu düşünmektedir. Çok az sayıda üretici ise bireysel çalışmalara uygunluğun olmadığı kanaatinindedir.

Biz de soruların büyük çoğunluğunun rencilerin bireysel çalışmalarına uygun olduğu kanaatindeyiz. Muhtemelen üreticiler rencilere bu soruları dev olarak verdikleri için bireysel çalışma yönünün ağır bastığını düşünmektedirler.

DEğERLENDİRME ALIşMALARIYLA İLGİLİ İNCELEME SORULARI DEğERLENDİRMESİ

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Frekans	32	36	8	76	4	80
Yüzde	40%	45%	10%	95%	5%	100%

Toplamda bu bölüme üreticilerin %40'ı evet, %45'i kısmen, %10'u hayır cevabı vermiştir. Bununla birlikte üreticilerin %5'i bu bölüme cevap vermemiştir.

Anket sonuçlarından da anlaşıldığı üzere kitap değerlendirme çalışmaları yönünden beğenilmektedir. Fakat kanaatimiz o ki sorular çeşitlendirilerek, farklı değerlendirme çalışmaları kullanılarak rencinin konuyu daha iyi öğrenmesine yardımcı olunabilirdi. Bu bağlamda olumsuz görüş belirten üreticilerin daha doğru bir tercihte bulduklarını düşünmekteyiz.

GENEL ANKET SONUCU

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam	Cevapsız	Genel Toplam
Anket	5888	1792	2176	9856	384	10240
Yüzde	57.5%	17.5%	21.25%	96.25%	3.75%	100%

Kur'an Kursu Ders Kitabı İnceleme Ölçeği kullanılarak yapılan çalışmamızda genel sonuç toplam soru sayısına göre bulunmuştur.

'İbadetim' ders kitabını ölçeğimize katılan öğretmenlerin %57.5'i evet cevabı vererek beğendiğini belirtirken, %21.5'i sorulara hayır diyerek kitabı beğenmediğini belirtmiştir. Ankete katılan %17.5 oranında öğretici ise kısmen cevabı vermiştir.

Rakamlardan da çıkan sonuca göre Kur'an Kursu ders kitabı olarak okunan İbadetim kitabı ölçeğimizi cevaplandıran öğretmenlerin çoğunluğu tarafından yeterli bulunmuştur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kuran Kurslarında ders kitabı olarak okutulan “İbadetim” kitabıyla ilgili olarak Konya ilinde Kuran Kursu öğretmenleriyle yaptığımız anket çalışmamızın sonuçları şu şekildedir;

Anket sonuçlarından, yazarlarla ilgili inceleme sorularıyla başlamak istiyoruz. Yazarlarla ilgili bölüm, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun müspet cevaplar verdiği bir alandır. “İbadetim” kitabının yazarları; aldıkları eğitim, uzmanlıkları, diğer eserleri gibi hususlarda yetkin bulunmuşlardır. Bununla birlikte yazarların biyografilerinin olmayışı öğretmenler tarafından ısrarla belirtilmektedir denilebilir. Diğer yandan yazarlarla iletişim bilgileri verilmemesine ve kitabın yeni baskılarının eskilerden farklı olmamasına rağmen bu bilgilerle çelişir görüşler de belirtilmiştir. Bir diğer beğenilen bölüm ders kitabının biçim ve tasarımıdır. Biçim ve tasarım olarak kitabın ebadı, sayfa sayısı, cilt, baskı ve kâğıt kalitesi, kullanılan puntolar, yazı türü, ön ve arka kapak, iç kapak, renk kullanımı vb. özellikleri yeterli görülmektedir.

Anketten hareketle kitapta kullanılan resimlerin kalitesi, öğrenci seviyesine uygunluğu, düşünmeye ve yaratıcılığa sevk edip etmemesi, konuyla irtibatı, resim açıklamaları ve kalitesi gibi hususların yetersiz olduğu fikri belirgindir. Bu bölümle ilgili beğenilen tek husus; resimlerin toplumun değerlerine ve düzeyine uygun olduğudur. Buna ilave olarak tablo, grafik ve şemalar konusunda da öğretmenlerin çoğunluğu kitabı beğenmemektedir. Bu bağlamda tablo, grafik ve şemaların öğrenci seviyesine ve konuya uygunluğu, konuya açıklama getirebilmesi, metnin içine yerleştirilmesi, renkli, açık ve anlaşılır olup olmaması gibi hususlar genel olarak kitabın görsellik yönünden zayıf olduğu yönünde kanaat oluşturmuştur. Diğer yandan kitabın türüyle ilgili ise öğretmenlerin çalışmalarına, sınıfta ders işlemeye ayrıca bireysel çalışmalara uygun olup olmadığı gibi hususlarda kitabın istenen özelliklerde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda ders kitabının tür özellikleriyle yetersiz olduğunu düşünen öğretici sayısı oldukça azdır. Yeterli olduğu düşünülen bir diğer bölüm ise kitapta ünite başlarında yer alması gereken öğelerle ilgilidir. Bir diğer ifadeyle ünitenin amaçlarının, hazırlık çalışmalarının ve ön testlerin hem nitelik hem de nicelik olarak genel itibarıyla beğenildiği tespit edilmiştir.

Öğreticilerin olumsuz görüş belirttiği bir diğer alan ise dil ve imla kuralları olmuştur. Şöyle ki öğretmenlerin kanaatine göre kelime, terim ya da deyimlerin kullanımında TDK ilkelerine pek dikkat edilmemiştir. Her ne kadar noktalama işaretlerinde sorun yok gibi görünse de kelimelerin okunuşları ve anlamları hususunda ders kitabı yetersiz bulunmaktadır. Bununla birlikte anket sonuçlarına göre kitapta anlaşılır bir dil kullanıldığı kanaati hâkimdir. Bu yönüyle konularla ilgili temel kavramların verildiği ve açıklandığı ayrıca anlaşılır kelime ve cümlelerin kullanıldığı belirtilmektedir. Beğenilen bölümlerden bir diğeri de anlatımdaki örnekler olmuştur. Bu bağlamda özellikle soyut konuların somutlaştırılması ve hayatla dinamik bir bağ oluşturulmasında kitabın görevini hakkıyla yerine getirdiği düşünülmektedir. Bu bölümle ilgili olumsuz görüşler de belirtilmemiş değildir. Şöyle ki örneklerin yetersiz, amaç ve davranışlarla uyumsuz, günlük hayatla irtibatsız ve işlevsellikte sorunlar olduğunu belirten az da olsa öğretici bulunmaktadır.

“İbadetim” kitabının en zayıf yönü olarak düşündüğümüz fakat öğretmenler tarafından fazlasıyla beğenilen bölümü ise kitapta kullanılan strateji, yöntem ve tekniklerle ilgili olmuştur. Nitekim farklı öğretim tekniklerinin kullanılabilirdiği, tablo, grafik, şema gibi öğelerin kitabın içeriğinde yer aldığı belirtilerek uygulamanın yerinde olduğu görüşü ön plana çıkmıştır. Bu bölümü yetersiz bulan öğretici sayısı oldukça azdır. Anket sonuçlarına göre olumlu görülen hususlardan bir diğeri de içerikle ilgili olarak belirtilen kitabın ve çalışılan kursun genel amaçlarına ayrıca programa uygun oluşudur. Her ne kadar ezbercilik, içerik ve kapsam, konuların dengeli dağılımı, bilgilerin objektifliği, bilgi kaynaklarının zenginliği gibi hususlarda öğretmenlerin belli bir kesimi olumsuz görüş belirtse de çoğunluk kitabın içerik olarak yeterli olduğu kanaatinde. Yüksek oranlarda beğenilen ve bizim de öğretmenlerle aynı fikri paylaştığımız bölüm ise kitapta kullanılan ayet ve hadislerle ilgili olmuştur. Bununla birlikte ayet ve hadislerin aslına uygun verilmediğini, konularla direkt bağlantılı olmadığını, anlaşılabilirliği artıracak açıklamalardan yoksun olduğunu, hadislerin güvenilir kaynaklardan verilmediğini düşünenler de yok değildir.

Okuma parçası ve çalışma yaprakları hususunda ise kitabı öğretmenler genel itibarıyla beğenmiştir. Her ne kadar ankette bu bölümle ilgili beğeni sonucu çıksa bile olumsuz görüş belirtenler de bulunmaktadır. Şöyle ki konuların ve okuma parçalarının birbirlerini desteklemesi, okuma parçası ve çalışma yapraklarının amaç

ve hedef davranışlara uygunluğu gibi hususlarda öğretmenler yarıya yakın oranda olumsuz görüş belirtmişlerdir. Yüksek oranlarda beğeni toplayan bir diğer bölüm ise değerlendirme sorularıyla ilgilidir. Nitekim değerlendirme sorularına yer verilip verilmediği, bunların kapsayıcılığı ve çeşitliliği, test tekniklerine uygun hazırlanıp hazırlanmadığı, amaçlara ve hedeflere ayrıca öğrencinin bireysel çalışmalarına uygun olup olmadığı gibi hususlarda olumsuz görüş belirten öğretici sayısı oldukça azdır.

Anket sonuçlarına ilave olarak yukarıda bölümlerin ayrı ayrı incelemesinden de görüleceği üzere dil ve imla kuralları; tablo, grafik, şema ayrıca resimlerin kullanımı konuları dışında ders kitabının -kısmen diyenlerle birlikte- istenen özelliklerde olduğu kanaati hakimdir. Bu bağlamda ankete dayalı olarak “İbadetim” kitabının kurslarda çalışan öğretmenler tarafından birkaç eksiğiyle birlikte yeterli bulunduğu, beğenildiği sonucunu çıkarabiliriz.

Yaptığımız anketin sonuçlarından sonra burada öğretmenlerin görüşlerine katıldığımız ve katılmadığımız hususları belirtmek, kitap hakkında kendi görüşlerimize de değinmek istiyoruz.

Üzerinde çalıştığımız ders kitabı -aşağıda belirttiğimiz eksiklikler hariç tutulduğunda- genel hatlarıyla görevini ifa edebilecek özelliklere sahiptir kanaatindeyiz. Bir ders kitabında yer alması gereken öğelerin tamamına yakınına yer verilmiş, üniteye hazırlık çalışmaları geniş bir biçimde ele alınmış, anlatım detaya boğulmadan yapılmış, güvenilir kaynaklar kullanılmış vb. birçok gerekli özellik kitapta kendine yer bulmuştur. Özellikle ünite sonlarında ünitenin özeti mahiyetinde kısa bilgi verilmesi kitabın en güzel yönlerinden bir tanesidir. Tüm bunlarla birlikte kitabın eksik yanları da yok değildir. Aşağıda sıralayacağımız eksiklikler bu bağlamda “daha iyisi neden olmasın” mantığıyla hareket ettiğimizde ortaya çıkan hususlar olarak düşünülmelidir.

İlk olarak yazarların otobiyografilerinin ve iletişim adreslerinin olmaması bir eksiklik olarak düşünülebilir. Nihayetinde olmazsa olmaz değildir ama varlığı kitabı içerik olarak daha da zenginleştirebilirdi diye düşünmekteyiz. Kitapta eksik olduğunu düşündüğümüz bir diğer husus görselliklerdir. Şöyle ki genel hatlarıyla kitap, biçim ve tasarım yönünden kifayet etse bile en arka kısmında bir sözlüğün olmayışı, çok kolay kullanılabilmesi konuları ihtiva etmesine rağmen kitapta görselliğin -resim, tablo, grafik, şema vb.- çok az kullanılması yanlış bir tercih olmuştur. “İbadetim” kitabının

içerik olarak ilmiyal özetini niteliği taşıdığını dűřündüğümüz için bizde bireysel çalışmalara uygunluğu, öğrenciye görelik gibi hususlarda da zayıf kaldığı izlenimi oluşturmuştur. Ayrıca anlaşılabilirlik ve kalıcılık özellikleri dikkate alındığında tam anlamıyla tanımların yapılmadığı, kavram açıklamalarına yer verilmediği buna ilave olarak örneklerle açıklamalara gidilmediği görülecektir. Bunun da ötesinde kitapta düz bir anlatım tercih edilmiş, ezberciliğin yerine öğrencinin konuları analiz ve sentez edebileceği farklı strateji, yöntem ve teknikler kullanılmamıştır. Kitabın eksiklerinden bir diğer de okuma ve çalışma parçalarının neredeyse hiç olmaması ayrıca değerlendirme çalışmalarında çeşitliliğe yer verilmemesi olmuştur.

Kitapla ilgili değerlendirmemizden sonra burada öğreticilerle ilgili olarak anketlere verilen cevaplardan hareketle bizde oluşan izlenimlerden de bahsetmek istiyoruz.

Kanaatimiz o ki öğreticiler genel olarak kitabı beğendikleri için genelleme hatasına dűřmüşlerdir. Bu yönüyle kitabın hiç eksik yanı yok gibi bir tutum takınılmıştır. Oysaki kitabı beğerlemek ayrı bir husus eksikliklerini belirtmek ayrı bir husustur. Tespit ettiğimiz bir diğer özellik ise öğreticilerin ders kitabını yoğun olarak kullanmalarına rağmen kitabı tam anlamıyla tanımadıklarıdır. Bu bağlamda kitapta olmayan bir bölüme bazı öğreticiler var diyebilmişlerdir. Öđreticilerin de içinde yetiştiği eğitim basamakları dikkate alındığında kitap bu kitleye hitap edebilmektedir. Bununla birlikte öğretim kısmında bir diğer ifadeyle bilgiyi öğrenciye aktarışta çok eksikler olmasına rağmen öğreticiler buna değin-e-memişlerdir. Bu yönüyle öğreticiler verilenle kifayet etmekte daha iyisi olamaz mı diye sorgulama gereği duymamakta kısacası konulara eleştirel bir yaklaşım getirememektedir. En azından Milli Eğitim'in ders kitaplarını özellikle de din dersi kitaplarını görseller bile incelediklerini söyleyebiliriz. Mümkün olsaydı da din dersi kitapları incelendikten sonra "İbadetim" kitabının değerlendirmesi istenseydi kanaatimiz o ki anket sonuçları en azından şimdikinden daha olumsuz cevaplar barındıracaktı. Öđreticilerin bir diğer zaafı kitabın bölümleriyle ilgili -yazı karakteri, punto, strateji, metot vb.- önem derecesini tam olarak belirleyememeleridir. Öđreticiler genel olarak kitabın şekil kısmına fazlaca olumsuz cevap verirken kanaatimizce en önemli kısım olan içeriğin sunulmasında kullanılan metotlar hususunda olumlu görüş belirtmişlerdir. Bir diğer ifadeyle kitapta kullanılan punto kadar kitabın öğrenci

merkezli olmayışı öğreticileri rahatsız etmemiştir. Tüm bunlara ilave olarak ders kitabının ilmihal mantığıyla hazırlandığını ya da kitabın ilmihallerin kısaltılmış bir şekli olduğu düşünülebilir. Bu bizim için eksik bir husus gibi görünürken öğreticiler tarafından belki de fazlasıyla yerinde bulunmuştur. Nihayetinde alışılmış bir öğretim sürecinden geçilmesi ve bunun sorgulanmaması böyle bir sonucu beraberinde getirecektir.

Yukarıda yer alan sonuç ve değerlendirmelerden sonra öğreticilerin kanaatlerinden yararlanarak ayrıca kendi görüşlerimizden de hareketle kitabın şekil, içerik ve metotlar açısından daha iyi, daha güzel olabilmesi için yapılması gerekenleri öneriler başlığı altında sunmak istiyoruz.

ÖNERİLER

Kitabın daha iyi hale getirilebilmesi için aşağıda belirttiğimiz hususların dikkate alınması gerekmektedir.

➤ Yazarların kısa bir otobiyografisi verilmeli, iletişim adresleri kitapta belirtilmelidir.

➤ Kitap sadece alanın uzmanları tarafından değil Milli Eğitim ders kitaplarında olduğu gibi tasarım, rehberlik, eğitim teknolojisi vb. gibi alanlarının uzmanlarından da yararlanılarak hazırlanmalıdır.

➤ Kitaptan hem öğretici hem de öğrencilerin azami derecede yararlanabilmeleri için öğreticilere rehberlik edecek ders kitabını da kapsayıcı “Öğretici Kılavuz Kitabı” hazırlanmalıdır.

➤ Kitapta din dilinin kullanılması itibariyle kesinlikle bir sözlüğe ihtiyaç duyulmaktadır.

➤ Öğrenmeyi kolaylaştırması, kalıcılığı artırması gibi hususlar dikkate alınarak, ders kitabı oluşu da göz önünde bulundurularak görsellik –resim, tablo, grafik, şema vb.- fazlasıyla kullanılmalıdır.

➤ Kitap ilmihal özeti niteliğinden uzaklaştırılarak öğrenci merkezli hale getirilmelidir.

➤ Kitap düz anlatımdan kurtarılarak, ezbercilikten uzaklaştırılmalı ayrıca geniş bir yaş aralığındaki öğrencilere hitap ettiği özellikle göz önünde bulundurularak

anlatımda farklı strateji, yöntem ve tekniklere yer verilmelidir.

➤ Çoğu konuda kavram tanımlaması yapılmamaktadır. Oysaki bu bir ders kitabıdır ve öğrenciler birçok hususu bu kitap vasıtasıyla öğreneceklerdir. Bu sebeple kavramların öğrencilerin anlayacağı biçimde açıklaması yapılmalıdır.

➤ Metnin içeriğinde ne okuma parçalarına ne şiirlere ne de ilginç alıntılara yer verilmemiştir. Bu anlamda konularla ilgili gerek metin olarak gerekse görsel olarak kitap desteklenmelidir. Din dilindeki soyutluğun daha kolay anlaşılabilmesi için örneklere çok daha fazla yer verilmelidir.

➤ Değerlendirme soruları çeşitlendirilmeli, sadece açık uçlu ve test sorularıyla yetinilmemelidir. Ayrıca değerlendirme soruları ünitenin tamamını kapsayıcı nitelikte olmalıdır.

➤ İleri bir istek olabilir ama kitabın interaktif ortamda da kullanılabilir şekilde cd'leri hazırlanmalıdır.

BİBLİYOGRAFYA

- AYDIN, M. Şevki, “İslâm Din Eğitimi Kurumu: Kur’an Kursu”, *Diyanet Aylık Dergi*, Aralık 2005, Sayı 180
- AYDIN, M. Şevki, “Devlet Kurumu Olarak: Kur’an Kursu”, *Diyanet Aylık Dergi*, Şubat 2006, Sayı 182
- AYDIN, M.Şevki, “Kur’an Kursu ve İsteğe Bağlı Din Eğitimi”, *Diyanet Aylık Dergi*, Ocak 2007, Sayı 193
- AYDIN, M.Şevki, “Yeni Kur’an Kursu Programlarının Esnekliği”, *Diyanet Aylık Dergi*, Temmuz, 2007.
Sayı 199
- AYDIN, Mehmet Zeki, *Din Öğretiminde Yöntemler*, 3.bs., Nobel Yayınları, Ankara 2007
- AYHAN, Halis, *Eğitime Giriş ve İslamiyetin Eğitime Getirdiği Değerler*, 2.bs., Damla Yayınevi, İstanbul 1986
- ARSLAN Z.Şeyma, “Din Eğitiminde Dünyada Uygulanan Modellere Toplu Bir Bakış”, *Türk Milli Eğitim Sisteminde Din Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, Yarınlar İçin Düşünce Platformu, s.198-211, Ankara 2005.
- BALTACI, Cahit, “Türk Eğitim Sisteminde Kur’an Kurslarının Yeri”, *Kur’an Kurslarında Eğitim- Öğretim ve Verimlilik*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2000.
- BALTACIOĞLU, İsmail Hakkı, *Din ve Hayat*, Çev. Abdullah Özbek, Esra Yayınları, İstanbul 1996
- BAYRAKLI, Bayraktar, *İslam’da Eğitim, Batı Eğitim Sistemleriyle Mukayeseli*, 6.bs., MÜİF Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s. 18
- BİLGİN, Beyza, *İslam ve Çocuk*, 6.bs., Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.
- BİLGİN, Beyza, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, Gün Yayıncılık, Ankara 1998
- BUYRUKÇU, Ramazan, *Kur’an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği)*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2001.
- DEMİREL, Özcan ve KIROĞLU, Kasım, *Eğitim ve Ders Kitapları- Konu Alanı*

- Ders Kitabı İncelemesi-* (Editör: Özcan Demirel, Kasım Kiroğlu), PegemA Yayıncılık, Ankara 2006
- DEMİREL, Özcan, *Öğretme Sanatı*, 13.bs., Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2008.
- Diyanet İşleri Başkanlığı 2004 Yılı İstatistikleri*, Ankara 2004.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları Öğretim Programı (Yüzünden Okuyanlar İçin)*, Ankara 2004.
- DUMAN, Tayip ve ÇAKMAK, Melek, *Ders Kitaplarının Nitelikleri- Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu-* (Editör: Leyla Küçükahmet), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004.
- FAZLURRAHMAN, *İslam ve Çağdaşlık*, (Çev.) Alpaslan Açıkgenç/ M. Hayri Kirbaşoğlu, Fecr Yay., Ankara 1990.
- FERSAHOĞLU, Yaşar, "Kur'an'a Göre Öğrenmeyi Engelleyen Bazı Faktörler" *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı 5, MÜİF Vakfı Yayınları, İstanbul 1998.
- KILIÇ, Durmuş, *Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri-Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi-* (Editör: Özcan Demirel, Kasım Kiroğlu), PegemA Yayıncılık, Ankara 2006.
- KILIÇ, Abdurrahman ve SEVEN, Serdal, *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, 6.bs., PegemA Yayıncılık, Ankara 2006.
- KOÇ, Ahmet, *Kur'an Kurslarında Eğitim ve Verimlilik*, Avrasya Yayınları, Ankara 2005.
- Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2000.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla, *Eğitim Programında Ders Kitabının Yeri- Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu-* (Editör: Leyla Küçükahmet), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004.
- MUHAMMED, Hamidullah, *İslam Peygamberi*, (Çev.) M. Sait Mutlu/ Salih Tuğ, İrfan Yayınları, İstanbul 1969.
- OĞUZ, Orhan, "Yüksek Öğretim Üzerine Bazı Tespitler ve Yeniden Yapılanma Önerileri" *21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi*, Sedar Yayıncılık, İstanbul 2001.
- OKUMUŞLAR, Muhiddin, *Fitrattan Dine*, Yediveren Kitap, Konya 2002.
- ONAT, Hasan, "Din Öğretiminde Mezhepler Üstü Yaklaşım", *Türk Milli Eğitim Sisteminde Din Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, 23 Mart 2005, Ankara.

ÖZTÜRK, Şükrü, “Kur’an Kurslarının Eğitim ve Kültür Hayatımıza Katkıları”, *Kur’an Kurslarında Eğitim Öğretim ve Verimlilik*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2000.

SELÇUK, Mualla, *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler*, 3.bs., TDVY, Ankara 2005.

TAVUKÇUOĞLU, Mustafa, “İlköğretimde Din Eğitimi ve Program Geliştirme Üzerine Bazı Düşünceler” *SÜİFD*, Sayı 3, S.Ü. Yayınları, Konya 1990.

TAVUKÇUOĞLU, Mustafa; Erdem, Hüsamettin, *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005.

TERTEMİZ, Neşe, ERCAN Leyla ve KUYUBAŞI Yücel, *Ders Kitabı ve Eğitimdeki Önemi- Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu-* (Editör: Leyla Küçükahmet), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004.

TÜMER, Günay, “ Din” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1994.

TOSUN, Cemal, DOĞAN, Recai, ve KORKMAZ Ayşe, *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi*, 1.bs., (Editör: Leyla Küçükahmet), Nobel Yayın Dağıtım A.Ş., Ankara 2001.

<http://www.diyaret.gov.tr/turkish/dinegitimi/din-egitimi-dairesi-baskanligi>, 12.05.2010.

EKLER

EK:1 KUR'AN KURSU DERS KİTAPLARI İNCELEME ÖLÇEĞİ

Soru No	Sorular	Evet	Kısmen	Hayır	
	Yazar/larla İlgili İnceleme Soruları				
1.	Yazarın aldığı eğitim ile yazdığı alan örtüşüyor mu?				
2.	Yazarın ilgili alanda başka eserleri var mı?				
3.	Yazarın kısa otobiyografisine yer verilmiş mi?				
4.	Yazara nasıl ulaşılacağı (iletişim kurulacağı) belli mi?				
5.	Yazarın kitabı yazmadaki amacı belli mi?				
6.	Yeni baskı ise bir önceki baskıdan farklılıkları belirtilmiş mi?				
7.	İzleyen baskılar için açıklamalar var mı?				
8.	Kitabın yayım tarihi, basıldığı yer, basımevinin adı belirtilmiş mi?				
9.	Yazar ya da yazarların uzmanlık alanları belli mi?				
10.	Yazarın alanı aşağıdakilerden hangisidir? (işaretleyiniz)				
	İlahiyatçı mı?	Din Eğitimi Bilimcisi mi?	Akademisyen mi?	Alan öğretmeni mi?	Diğer.
	Biçim ve Tasarım İle İlgili İnceleme Soruları				
11.	Kitabın ebadı sınıf seviyesine ve öğrencinin gelişim basamaklarına uygun mu?				
12.	Cilt kalitesi yeterli mi?				
13.	Baskı kaliteli mi?				
14.	Sayfa sayısı yeterli mi?				
15.	Kullanılan kâğıt kaliteli mi?				
16.	Ön kapakta bulunması gereken bilgiler var mı?				
17.	Dersin özelliğine uygun bir kapak düzeni var mı?				
18.	Kitabın sırtında bulunması gereken bilgiler var mı?				
19.	Arka kapakta yer alması gereken bilgiler tamam mı?				
20.	İç kapak ön yüzünde yer alması gereken bilgiler tamam mı?				
21.	İç kapak arka yüzünde bulunması gereken bilgiler tamam mı?				
22.	İkinci yaprak ve devamında yer alması gereken bilgiler tamam mı?				
23.	Kitapta resim ve diğer görsel materyaller uygun olarak kullanılmış mı? (Baskı renkli mi? Resimler orijinal mi?)				
24.	Renk kullanımı nitelikli mi?				
25.	Kullanılan puntolar sınıf seviyesine uygun mu?				
26.	Başlıklar doğru kullanılmış mı?				
27.	Yazı türü uygun mu?				
28.	Cümlelerde bulunan kelime sayısı sınıf düzeyine uygun mu?				
29.	Bir sayfada bulunan satır sayısı sınıf düzeyine uygun mu?				
30.	Vurgulama için gerekli araçlardan yararlanılmış mı?				
31.	Sayfa düzeni iyi mi?				
32.	Kitabın son bölümünde sözlük, indeks, kaynakça vb. var mı?				
33.	Konuların işlenişinde sayfa dağılımı uygun mu?				
	Resimlerle İlgili İnceleme Soruları				
34.	Öğrencinin gelişim düzeyine (zihinsel, sosyal, duyuşsal ve psikomotor) uygun mu?				

35.	Seviyeye uygun mu?			
36.	Kitap ya da metnin içine yerleştirilmesi uygun mu?			
37.	Konunun hedeflerine hizmet ediyor mu?			
38.	Altında konuya uygun bir açıklama var mı?			
39.	Kalitesi yeterli mi?			
40.	Öğrenciyi düşünmeye ve yaratıcılığa sevk ediyor mu?			
41.	Sorularla resimlere dikkat çekilmiş mi?			
42.	Genel bir görünüşten çok dersteki bir ayrıntıya işaret ediyor mu?			
43.	İçinde yaşadığı toplumun değerlerine ve düzeyine uygun mu?			
	Tablo, Grafik ve Şemalarla İlgili İnceleme Soruları			
44.	Öğrencinin gelişim düzeyine (zihinsel, sosyal, duyuşsal ve psikomotor) uygun mu?			
45.	Konunun hedeflerine hizmet ediyor mu?			
46.	Altında konuya uygun bir açıklama var mı?			
47.	Numaralandırılma açısından uygun mu?			
48.	Kitap ya da metnin içine yerleştirilmesi uygun mu?			
49.	Seviyeye uygun mu?			
50.	Okumayı bozan puntolar var mı?			
51.	Renkli hazırlanmış mı?			
52.	Renkler uygun mu?			
53.	Çizgilerin kalınlığı yazı ile aynı karakterde mi?			
54.	Açık, net ve anlaşılır nitelikte mi?			
55.	Tasarımda bir bütünlük var mı?			
	Kitabın Türü ile ilgili inceleme Soruları			
56.	Kitap öğretmen çalışmalarına uygun mu?			
57.	Kitap sınıfta ders işlemeye uygun mu?			
58.	Kitap öğrencilerin bireysel çalışmalarına uygun mu?			
	Ünite Başlarında Yer Alması Gereken Öğelerle İlgili İnceleme Soruları			
59.	Ünitenin başında konular açık ve sistematik olarak verilmiş midir?			
60.	Ünitenin amaçları verilmiş midir?			
61.	Ünitenin amaçları, öğrencinin ünite sonunda göstereceği davranışlar olarak ifade edilmiş midir?			
62.	Ünitenin hazırlık çalışmaları verilmiş midir?			
63.	Hazırlık çalışmaları ünitenin konularının öğrenilmesi için gerekli olan hazırbuluşluğu sağlayacak nitelikte midir?			
64.	İlgiyi sağlamaya yönelik hazırlık çalışmaları var mıdır?			
65.	İhtiyacı fark ettirecek hazırlık çalışmaları var mıdır?			
66.	Temel kelime ve kavramlar ile ilgili hazırlık çalışmaları var mıdır?			
67.	Varsa, diğer branşlarda öğrenilmiş olanlarla ilişkilendirmeyi sağlayacak hazırlık çalışmaları var mıdır?			
68.	Varsa, önceki ünite veya sınıflarda öğrenilenlerle ilişkilendirme sağlayacak hazırlık çalışmaları var mıdır?			
69.	Ünite başlarında ön testlere yer verilmiş midir?			
70.	Ön testler amaçlarla ve hedef davranışlarla uyumlu mudur?			
71.	Ön testler ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun mudur?			
	Dil ve İmla Kurallarıyla İlgili İnceleme Soruları			
72.	Kelime, terim ve deyimlerin yazımında Türk Dil Kurumu ilkelerine uyulmuş mudur?			
73.	Kelime, terim ve deyimler anlamlarına uygun biçimde kullanılmış mıdır?			
74.	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mıdır?			
75.	Gerektiğinde kelimelerin okunuşları ve anlamları belirtilmiş midir?			
	Dil ve Anlatım ile ilgili inceleme Soruları			
76.	Kitapta sade ve akıcı bir dil kullanılmış mıdır?			
77.	Anlaşılır kelime ve terimlerin kullanılmasına özen gösterilmiş midir?			
78.	Başka dillerden gelen dinsel kelimelerin açıklamaları verilmiş midir?			
79.	Dinlere ait orijinal temel kavramlar verilip, açıklanmış mıdır?			

80.	Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf seviyesine uygun mudur?			
81.	Cümlelerdeki diziliş, Türkçe söz dizimine uygun mudur?			
82.	Anlatım uygun cümle türleri ile zenginleştirilebilmiş midir?			
83.	Konuların anlatımında kullanılan cümleler, konular, amaçlar ve hedef davranışlar ile uyumlu mudur?			
84.	Kullanılan dil öğrencinin geldiği sosyal çevrede kullanılan dile uygun mudur?			
85.	Paragraflar uygun şekilde düzenlenmiş midir?			
86.	Her paragraf bir bütün müdür?			
87.	Paragraflar arasındaki geçişler uygun mudur?			
88.	Anlatım öğrencinin seviyesine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun mudur?			
	Anlatımda Örneklerle İlgili İnceleme Soruları			
89.	Konuların anlatımında yeterli örnek verilmiş midir?			
90.	Örnekler konunun özellikleriyle, amaç ve davranışlara uygun mudur?			
91.	Örnekler öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve seviyelerine uygun mudur?			
92.	Örnekler öğrencinin günlük hayatından seçilmiş midir?			
93.	Örnekler işlevsel midir ve işlevleri belirgin midir?			
	Strateji, Yöntem ve Tekniklerle İlgili İnceleme Soruları			
94.	Konuların işlenişinde, çeşitli uygun öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanmaya sevk edecek veya mümkün kılacak anlatım özellikleri var mıdır?			
95.	Konular, çeşitli öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini gerektirecek veya mümkün kılacak tablo, grafik, resim vb. ile takviye edilmiş midir?			
96.	Anlatım tek bir yöntem veya tekniğe zorlamakta mıdır?			
	İçerikle ilgili Diğer İnceleme Soruları			
97.	Kitap genel olarak Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına hizmet etmekte midir?			
98.	Kitap, genel olarak öğreticilik yaptığımız kursun genel amaçlarına hizmet etmekte midir?			
99.	Kitap, İbadet öğretiminin programda belirtilen amaçlarının tamamını kapsayacak nitelikte midir?			
100.	Konular, öğrenciyi ezbercilikten uzaklaştıracak bir biçimde işlenmiş midir?			
101.	Öğrencilerin öğrenmelerine kolaylaştıracak öğelere yer verilmiş midir?			
102.	Konuların işlenişinde işlem ve kapsam göz önünde bulundurulmuş mudur?			
103.	Üniteler ve konular işlenirken dengeli bir dağılım gözlenmekte midir?			
	Bilimsellik ve Kaynaklarla İlgili İnceleme Soruları			
104.	Bilgiler doğru ve objektif olarak sunulmuş mudur?			
105.	Bilgi kaynakları yeterince zengin midir?			
106.	Bilgi kaynakları güvenilir midir?			
107.	Kullanılan Kur'an Meali güvenilir midir?			
108.	Kullanılan hadis kaynakları güvenilir midir?			
	Anlatımda Kullanılan Ayet ve Hadislerle İlgili İnceleme Soruları			
109.	Ayet mealleri aslına uygun olarak verilmiş midir?			
110.	Ayet meallerinin anlaşılmasını kolaylaştıracak açıklamalara yer verilmiş midir?			
111.	Ayet meallerini anlaşılır kılmak için yapılan açıklamalar doğru ve yeterli midir?			
112.	Ayetler kısaltılarak alınmışsa belirtilmiş midir?			
113.	Ayetler konuya ve amaçlara uygun mudur?			
114.	Hadisler güvenilir kaynaklardan verilmiş midir?			
115.	Hadis mealleri anlaşılır verilmiş midir?			
116.	Hadisler ile ilgili anlaşılmayı gerektiren hususlar açıklanmış mıdır?			
117.	Hadisler konuya ve amaçlara hizmet edecek nitelikte midir?			
	Okuma Parçası ve Çalışma Yapraklarıyla İlgili İnceleme Soruları			
118.	Ünite ve/veya konular okuma veya çalışma parçaları ile desteklenmiş midir?			
119.	Okuma ve çalışma parçaları konuyu desteklemekte midir?			
120.	Okuma ve/veya çalışma parçaları amaçları ve hedef davranışları desteklemekte midir?			
	Değerlendirme Çalışmalarıyla İlgili İnceleme Soruları			
121.	Ünite veya konu sonlarında değerlendirme çalışmalarına yer verilmiş midir?			

122.	Değerlendirme soruları ünite veya konuları kapsayacak nitelikte midir?			
123.	Değerlendirme soruları ünite veya konuları kapsayacak nicelikte midir?			
124.	Soru maddeleri test tekniklerine uygun mudur?			
125.	Soru maddeleri tür itibarıyla yeterli çeşitlikte midir?			
126.	Soru maddeleri öğrencinin anlayabileceği dilde ve işaretlemelerle yazılmış mıdır?			
127.	Soru maddeleri amaçlara ve hedef davranışlara uygun mudur?			
128.	Sorular, öğrencinin bireysel çalışmalarına uygun mudur?			

Ek- 5: Özgeçmiş

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Havva YENEN			
Doğum Yeri:	Karapınar			
Doğum Tarihi:	17.08.1984			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu:	Lisans			
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Karataş İlköğretim Okulu	5 Yıl	Konya/ Yunak	1995
Ortaöğretim	Konya İ.H.L.	3 Yıl	Konya	1998
Lise	Konya İ.H.L.	3 Yıl	Konya	2001
Lisans	Selçuk Üniversitesi	4 Yıl	Konya	2007
Yüksek Lisans				
Becerileri:				
İlgi Alanları:				
İş Deneyimi:	3 Yıldır Kur'an Kursu Öğreticisi Olarak görev yapmakta.			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Ali Kemal ACAR			
Tel:	0505 265 22 96			
E-Posta:	h_yenen@hotmail.com			
Adres	Süleyman Çelebi Mah. Erenkaya Cad. Gökdag Sit. 42/5 Selçuklu/ KONYA			

